

JAARVERSLAG 2016

GREENPEACE

COAL:
GONE WITH
THE WIND

GREENPEACE

JAARVERSLAG 2016

INHOUD

BESTUURSVERSLAG

Voorwoord	3
Over Greenpeace	5
Programma's	7
Klimaat	7
Handelsverdrag TTIP	10
Sterke bossen	11
Levende oceanen	14
Duurzame landbouw	16
Zo werkt Greenpeace	19
Mobilisatie	20
Fondsenwerving	25
Organisatie en bedrijfsvoering	27
Planning en control	30
Greenpeace wereldwijd	32

VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT	34
---	-----------

JAARREKENING	37
---------------------	-----------

Grondslagen	40
Samenvattend financieel overzicht	45
Balans	47
Staat van baten en lasten	55
Kasstroomoverzicht	69

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de accountant	70
Resultaatbestemming	73

BIJLAGE

Bijlage 1: Raad van toezicht	75
------------------------------	----

VOORWOORD

Terugblik op 2016

Daar hingen we, hoog boven het water, in de Groningse Eemshaven om met lijf en leden een schip met een lading kolen tegen te houden. Vierentwintig uur lang bivakkeerden we in hangmatjes, schommelend aan een lijn tussen twee windmolens. Met deze actie wilden we aandacht vragen voor een Nederland zonder kolen en mét windenergie. Een prachtige start als nieuwe directie van deze bijzondere organisatie, maar zelf actievoeren is slechts een voorbeeld van onze taken. Aangezien er steeds minder tijd is om een evenwicht tussen de mens en haar planeet te realiseren, trekken we als directie alles uit de kast. In feite doen we wat onze duizenden supporters op hun manier ook doen: knokken voor een leefbaar milieu. In Nederland en in talloze landen wereldwijd.

>

2016 was -wederom- een heftig jaar voor mens en natuur door grootschalige schending van mensenrechten, vernietiging van leefgebieden en steeds meer (CO₂-) vervuiling. De Britten kozen voor de Brexit, terwijl er méér internationale samenwerking nodig is om de internationale milieuproblemen, zoals klimaatverandering, op te lossen. Met president Trump kozen de Amerikanen voor een klimaatscepticus, terwijl in 2015 het klimaatakkoord in Parijs nu juist een keerpunt leek te zijn.

Tegelijkertijd zagen we in Nederland de doorbraak van wind op de zee, aangejaagd door het Energieakkoord uit 2013. Resultaat is dat windenergie op zee indrukwekkend veel goedkoper is geworden, zodat het naar verwachting over zeven jaar goedkoper is dan kolenstroom. De energierevolutie is niet meer tegen te houden. Internationaal werd er in de bescherming van de Noordpool een mijlpaal bereikt: Shell trok zijn boorplannen definitief terug en Obama bekrachtigde dit door bedrijfsmatige exploitatie van het gebied voortaan te verbieden. En er was meer goed nieuws: in de Rosszee, voor de kust van Antarctica, werd het grootste zeereservaat ter wereld ingesteld. Ook wisten we de wereld op te schudden met de TTIP-leaks. We publiceerden geheime documenten waaruit bleek dat onze zorgen over diverse handelsverdragen terecht bleken. Aanpassingen aan het TTIP-verdrag zijn gemaakt, maar het verdrag met Amerika staat nog 'on hold'. Een mooie kans om te laten zien hoe handel wél kan bijdragen aan klimaatbescherming, biodiversiteitswinst en een schoon milieu.

Mooie successen dus in een roerig jaar, alleen te bereiken door de continue steun van een groeiende groep mensen. We zijn blij dat we het afgelopen jaar weer nieuwe supporters mochten begroeten. Welkom! Ook zijn we verschrikkelijk trots op onze collega's, vrijwilligers, donateurs, raad van toezicht en natuurlijk het netwerk waarin we ons begeven. Uit de grond van ons hart: heel veel dank!

De energierevolutie is niet te stoppen, daar zijn we van overtuigd. Maar president Trump en een nieuwe Nederlandse regering kunnen wel zorgen voor onacceptabel veel vertraging. Daarom is een sterk Greenpeace ook in 2017 essentieel en zullen we scherp aan de wind actie blijven voeren.

Anna Schoemakers
Joris Thijssen
Directeuren / Bestuurders Greenpeace Nederland

Namens het managementteam:

Nathalie Boevink
Martin Lloyd
Andy Palmen
Natacha Pietersz

PS: Vlak voor het verschijnen van dit jaarverslag kregen we nog geweldig nieuws dat we u als lezer niet willen onthouden. Dankzij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij kunnen we 'Alle ogen op de Amazone' opstarten, een groots project waarmee we de toekomst van onze planeet positief beïnvloeden.

OVER GREENPEACE

Greenpeace is een internationale milieuorganisatie die zich inzet voor schone energie, prachtige bossen, levende oceanen, schone productieprocessen en duurzame landbouw. In aansprekende en succesvolle campagnes maken we milieuproblemen zichtbaar en bewegen we overheden en bedrijven tot oplossingen. We zijn vernieuwend, creatief, moedig, vasthoudend en integer. Dit doen we niet alleen. Samen met ruim 30 miljoen betrokken mensen wereldwijd vormen we een hard groeiende klimaatbeweging, online en offline. Onze ruim 3,2 miljoen financiële supporters en ruim 35.000 vrijwilligers zijn hier onderdeel van. Greenpeace is volledig onafhankelijk en neemt geen geld aan van overheden of bedrijven.

>

ONZE VISIE

De mens leeft op te grote voet. Op dit moment gebruiken we wereldwijd 50 procent meer dan wat de aarde aan natuurlijke hulpbronnen voortbrengt. Aarde, water en lucht worden vervuild. Bedrijven en overheden geven nog te vaak de voorkeur aan snel economisch gewin. Greenpeace wil dat de zorg voor mensen en de natuur vooropstaat. We werken aan een duurzame economie die een reële prijs verbindt aan het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, vervuiling en de uitstoot van broeikasgassen. En die rekening houdt met de toekomst en de draagkracht van onze aarde. We pleiten voor een duurzame maatschappij, die andere keuzes en ander gedrag van burgers, bedrijven en overheden stimuleert en bevordert. We geloven dat een groene, duurzame samenleving nodig, beter en haalbaar is.

ONZE MISSIE

Greenpeace vindt de vitaliteit van de aarde fundamenteel voor al het leven en strijdt daarom voor een snelle realisatie van een duurzaam evenwicht tussen mens en milieu. Greenpeace is een onafhankelijke internationale milieuorganisatie. Door geweldloze en inventieve confrontaties stellen we milieuproblemen aan de kaak en stimuleren we duurzame oplossingen.

ONZE KERNWAARDEN

We worden gedreven door liefde voor onze blauwgroene planeet. We willen mens en milieu beschermen tegen vervuiling en vernietiging. Vol energie richten we ons op resultaat: er zijn oplossingen voor milieuproblemen en die proberen we zo snel mogelijk te bereiken. In ons werk laten we ons leiden door de volgende kernwaarden:

- **GEWELDLOOS**

Greenpeace is principieel geweldloos. Al onze acties zijn vreedzaam, ook als ze uitdagend zijn.

- **MOEDIG**

We durven eerlijk te zijn over de grenzen van de draagkracht van onze aarde. Greenpeace toont lef. We zijn als getuige aanwezig op de plek van de misstand en beschermen de planeet met lijf en leden.

- **OPEN EN VASTHOUDEND**

Greenpeace is creatief en vasthoudend in het aanpakken van milieumisstanden en gaat de dialoog aan over probleem en oplossing om te komen tot een leefbaar milieu. We geven niet op tot onze doelen zijn bereikt.

- **ONAFHANKELIJK**

Greenpeace wordt gesteund door individuele supporters. We zijn politiek en religieus onafhankelijk en accepteren geen giften van bedrijven of subsidies van overheden.

- **SAMENWERKEND**

Greenpeace gelooft in de kracht van grote groepen mensen die samen een omslag kunnen bewerkstelligen. De toekomst van het milieu ligt in de handen van miljoenen mensen over de hele wereld die onze overtuiging delen. Samenwerkend met anderen kunnen we milieuproblemen aanpakken en oplossen.

ONZE DOELEN

De 'groene draad' in onze campagnes is het herstellen van een duurzaam evenwicht tussen mens en milieu, in Nederland, in Europa en wereldwijd. We willen oplossingen stimuleren die leiden naar een groene, duurzame samenleving uiterlijk in 2035:

- klimaatverandering tegengaan door efficiënt energiegebruik en een overgang naar volledig schone opwekking van energie, zonder kernenergie en fossiele brandstoffen;
- bossen beschermen vanwege de biodiversiteit én omdat ontbossing een belangrijke oorzaak is van het klimaatprobleem;
- onze zeeën en oceanen, en alles wat daarin leeft, beschermen;
- schone (gifvrije) en efficiënte productiemethoden en diensten, en volledig hergebruik van materialen en afval;
- duurzame en biologische land- en bosbouw, onder andere zonder genetisch gemanipuleerde gewassen;
- het milieu en de maatschappij beschermen tegen de dreiging van onbeperkte macht van het bedrijfsleven via handelsovereenkomsten als TTIP en CETA.

In 2017 werken we deze doelstellingen bij, zodat ze een afspiegeling worden van de nieuwe visie die Greenpeace International heeft vastgesteld in haar *Framework for the coming ten years*.

DE GREENPEACE-METHODE

Miljoenen Greenpeace-supporters en -medewerkers wereldwijd voeren campagne voor een groene en vreedzame planeet. We willen maatschappelijke verontwaardiging omzetten in duurzame verandering.

Hoe doen we dat?

- We identificeren milieuproblemen en hun oplossingen door gedegen onderzoek in samenwerking met gerenommeerde instituten.
- We proberen overheid en bedrijfsleven te bewegen tot oplossingen, door inzet van constructief overleg en juridische druk.
- We stellen milieuproblemen aan de kaak door geweldloze en confronterende acties.
- We bieden bezorgde burgers de mogelijkheid hun eigen campagnes te lanceren ter ondersteuning van onze doelstellingen.
- We inspireren elkaar en anderen met schone en duurzame oplossingen: 'Het kan anders'.

INTERNATIONALE STRATEGIE EN VOORUITBLIK

Als internationale organisatie richt Greenpeace zich op die gebieden waar de milieuproblemen het grootst zijn. Zoals de Amazone, Congo en Indonesië vanwege de ontbossing, de Afrikaanse kust vanwege overbevissing of het Noordpoolgebied waar de gevolgen van klimaatverandering het meest zichtbaar zijn. Landen die het belangrijkste zijn voor onze wereldwijde milieudoelstellingen krijgen ook aandacht: China, de Verenigde Staten, Brazilië, India, Indonesië, Zuid-Afrika, Senegal en – dichterbij – Polen. Sowieso heeft Europa prioriteit. Binnen de Europese Unie werken we steeds meer samen met bondgenoten om overtuigende campagnes te kunnen voeren waar het gaat om nationaal en Europees beleid. Dit sluit goed aan bij de beslissing de wereldwijde organisatie verder aan te passen. In die landen waar de milieuproblemen groot zijn, investeren we in het verder uitbouwen van onze capaciteit. Collega's uit verschillende landen maken nog meer dan voorheen gezamenlijke plannen om zo strategisch en zo slim mogelijk de meeste milieuwinst te realiseren. Greenpeace Nederland stelt daarom elk jaar geld en mensen beschikbaar voor deze internationale samenwerking.

VERBINDING TUSSEN HET GLOBAL PROGRAMME EN EUROPESE EN NEDERLANDSE CAMPAGNES

De uitdaging is om onze tijd en ons geld nationaal én internationaal in te zetten waar ze het meeste effect hebben. En tegelijkertijd te kijken hoe we met onze nationale werkzaamheden internationale resultaten kunnen - helpen - behalen. In 2016 bijvoorbeeld boekten Greenpeace-collega's, gesteund door Greenpeace Nederland, wereldwijd successen, zoals het blootleggen van frauduleuze visserijpraktijken in Senegal en de intrekking van illegale houtkapvergunningen in de Democratische Republiek Congo. In China werd na onze campagnedruk een vooruitstrevend energiebeleid aangenomen, waarbij dertig geplande kolencentrales werden geschrapt en kolenmijnen werden gesloten. We hielpen met het voorgoed uitschakelen van de Ikata kernreactor in Japan, het beschermen van het Yugyd Va National Park in Rusland tegen goudwinning en het afsluiten van de Chukchi Zee en de Beaufortzee voor olie- en gaswinning. Greenpeace Nederland droeg met expertise, tijd en geld bij aan wereldwijde campagnes en speelde een belangrijke rol in het lekken van de TTIP-documenten, waardoor we een van de grootste bedreigingen voor het milieu een gevoelige klap toedienden.

PROGRAMMA'S: KLIMAAT

Klimaatverandering heeft als het grootste milieuprobleem van deze eeuw de hoogste prioriteit voor Greenpeace. We wijzen op oorzaken en gevolgen én we komen met oplossingen, zoals beschreven in ons Energy [R]evolution Scenario. Sinds het iconische klimaatverdrag van Parijs, waar wereldleiders beloofden om de temperatuur deze eeuw met niet meer dan 1,5 graad Celsius te laten stijgen, is de urgentie alleen maar groter geworden. Om onze planeet te behoeden, zullen alle voorraden olie, gas en kolen in de grond moeten blijven. Deze energiebronnen zorgen voor onomkeerbare klimaatverandering en luchtvervuiling, en staan de ontwikkeling van schone energie in de weg. Greenpeace voert campagne voor een snelle overgang naar die schone energievoorziening en steun voor de miljoenen mensen in landen als Bangladesh en de Filippijnen die nu al de gevolgen van klimaatverandering ondervinden.

>

WAT WILDE GREENPEACE NEDERLAND IN 2016?

Greenpeace wil een schone, groene toekomst en voorkomen dat klimaatverandering onomkeerbaar wordt. Om een stap dichterbij het realiseren van deze langetermijndoelen te komen, wilden we in 2016 onder andere:

- maatregelen van de Nederlandse overheid naar aanleiding van het Energieakkoord én de internationale klimaatop in Parijs;
- een besluit om de Nederlandse kolencentrales uiterlijk in 2020 te sluiten;
- lokale overheden aanjagen om het beloofde aantal windmolens te plaatsen voor voldoende schone energie.

RESULTATEN

Het klimaatakkoord dat eind 2015 in Parijs door 195 landen gesloten werd, was zowel een groot succes als een flinke teleurstelling. Een succes, omdat de lat hoog werd gelegd: landen erkenden dat de temperatuur deze eeuw met niet meer dan 1,5 graad zou mogen stijgen. Voorheen was dat 2 graden. Dat soort ambitie is prijzenswaardig, aangezien we nu al de 1 graad opwarming zijn gepasseerd. Helaas zijn de maatregelen die landen presenteerden bij lange na niet genoeg om dat nieuwe doel te halen.

En dus is het aan organisaties als Greenpeace om overheden en bedrijven aan 'Parijs' te herinneren en scherpe maatregelen af te dwingen. Zo lieten we door het gerenommeerde NewClimate Institute doorrekenen wat die 1,5 graad nu betekent voor Nederland. De conclusies waren niet mals: om ons steentje bij te dragen aan de klimaatafspraken, moeten alle kolencentrales uiterlijk in 2020 dicht. Ook moet uiterlijk in 2035 al onze vraag naar energie door duurzame bronnen als wind en zon worden gedekt. In datzelfde jaar moeten alle personenauto's in Nederland elektrisch zijn. Een andere studie in opdracht van Greenpeace toonde aan dat het sluiten van de vijf Nederlandse kolencentrales de belangrijkste en goedkoopste manier is om de Nederlandse CO₂-uitstoot drastisch omlaag te brengen. De feiten liggen op tafel en worden niet betwist, maar de politieke realiteit en de welwillendheid van energiebedrijven die kolencentrales bezitten; dat is een ander verhaal.

Om concrete afspraken te maken over maatregelen die de overgang naar duurzame energie versnellen, doet Greenpeace sinds 2013 mee aan het nationale Energieakkoord, een akkoord van veertig organisaties, waaronder de vakbonden, overheid, brancheverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. In het akkoord worden maatregelen, zoals meer windparken op zee en forse energiebesparing in huizen en kantoren, gekoppeld aan doelen voor een duurzame energiehuishouding. Het akkoord heeft zijn eerste vruchten al afgeworpen. Zo komen er voor de Nederlandse kust twee grote nieuwe windparken die beide opeenvolgend het record braken voor goedkoopste offshore windpark ter wereld. Maar er is ook reden tot zorg: de beloofde windmolens op land lopen flink vertraging op, soms door lokaal verzet van burgers, maar vooral ook door een gebrek aan daadkracht van provincies en gemeenten. Driekwart van de Nederlandse bevolking wil wel meer windmolens. Daarom heeft Greenpeace in 2016 op verschillende plekken in het land lokale overheden aangespoord om klimaatverandering serieus te nemen en geen onzinnige regels op te werpen voor burgercoöperaties die zelf windmolens willen neerzetten.

CAMPAGNE UITGELICHT

#KOLENUIT #WINDAAN

Hoe je de rekensom ook maakt: als we in Nederland onze verantwoordelijkheid willen nemen voor het aanpakken van de klimaatcrisis, dan kun je niet om de kolencentrales heen. Door de drie nieuwe kolencentrales en de twee oudere uiterlijk in 2020 uit te zetten, scheelt dat bijna 10 procent van de totale Nederlandse broeikasgasuitstoot. In 2016 zetten we alles op alles om een zogenaamde kolenuitstap te bewerkstelligen. Deels met succes: we hebben het onderwerp flink op de agenda weten te zetten. Het sluiten van alle centrales werd van een absolute *no-go* plots een realistische optie. In de Tweede Kamer werd twee keer een motie aangenomen die pleitte voor een einde aan het kolentijdperk. En onze petitie voor minder kolen en meer wind werd ruim 100.000 keer ondertekend. Om extra druk op de ketel te zetten, kwam ons destijds kersverse directeursduo namens al deze mensen in actie. Anna Schoemakers en Joris Thijssen blokkeerden met lijf en leden een kolenschip, dat daardoor zijn kolen niet kon lossen bij de nieuwe kolencentrale van Essent in het Groningse Eemshaven. Ze hingen aan een 500 meter lange kabel, gespannen tussen twee windmolens, 10 meter boven het water. De politiek is echter weerbarstig; ondanks de grote maatschappelijke steun voor het uitzetten van de centrales besloot minister Kamp eind 2016 de hete aardappel door te schuiven naar een volgend kabinet. Een onbegrijpelijk gebrek aan daadkracht, maar we weten het volgende kabinet te vinden. Als het aan ons ligt, krijgt geen Nederlander in 2020 nog stroom van Nederlandse kolencentrales.

GEMEENTEN GAAN VOOR GROENE STROOM

Niet alleen politiek Den Haag moeten we mee krijgen, ook op gemeentelijk niveau is er werk aan de winkel. Uit onderzoek van SOMO, uitgevoerd in opdracht van Greenpeace, bleek dat veel gemeenten duurzaamheidsregels aan hun laars lappen. Zo namen 167 Nederlandse gemeenten fossiele stroom af voor hun eigen elektriciteitsgebruik, bijvoorbeeld voor straatverlichting, stoplichten en gemeentepanden. Terwijl gemeenten met elkaar hadden afgesproken vanaf 2015 alleen nog maar duurzaam in te kopen. Het nieuws sloeg in als een bom; nationaal en regionaal haalden de uitkomsten van het onderzoek de headlines. Binnen enkele dagen hadden honderden burgers in hun eigen gemeenten petitie opgezet met behulp van ons nieuwe webplatform petitiestarter. Eind 2016 hadden naar aanleiding van deze extra campagnekracht meer dan vijftig gemeenten beloofd over te stappen naar écht groene stroom.

KLIMAATBEWEGING

De klimaatcrisis houdt zich niet aan landsgrenzen, en evenmin aan organisatiegrenzen. Klimaatverandering raakt aan ontwikkelingswerk, de rechten van werknemers (op groene banen) en zelfs aan gender, aangezien vrouwen wereldwijd extra hard worden getroffen omdat zij vaak verantwoordelijk zijn voor water, voedsel en inkomsten in het gezin. Sinds enkele jaren onderhoudt Greenpeace daarom in Nederland en wereldwijd nauwe banden met vakbonden, inheemse volkeren en ngo's die zich inzetten voor ontwikkelingssamenwerking. In de aanloop naar de klimaatop in Parijs investeerden we tijd en geld in het samenbrengen van mensen van allerlei achtergronden voor de strijd tegen klimaatverandering. Met speciale klimaatweekenden en een online community is gewerkt aan een sterk netwerk van activisten die op verschillende manieren hun steentje bijdragen. Dit netwerk bestaat inmiddels uit enkele duizenden mensen die continu activiteiten initiëren en ondersteunen. Eind 2016 ontstonden massaal initiatieven uit solidariteit met de Standing Rock Sioux, een indianenstam die zich verzette tegen de aanleg van de controversiële North Dakota Access-oliepijplijn. En met succes. De wereldwijde protesten zorgden ervoor dat de Amerikaanse overheid geen vergunning

afgeeft voor de aanleg van de pijplijn onder de Missouri-rivier, waar een olie lekkage desastreus zou zijn voor milieu en drinkwater. Het aantreden van Donald Trump als president van de VS zou helaas weer een nieuwe, negatieve wending kunnen geven aan dit verhaal.

FOSSIEL ING

De Nederlandse banken ING en ABN-AMRO bleken ook betrokken bij de financiering van de aanleg van de oliepijplijn. Direct startten Greenpeace-supporters acties en petities, maar hoewel het project wellicht vertraging oploopt en de rechten van de inheemse volken serieus worden genomen, gaat het wel gewoon door. Banken als ABN-AMRO en ING die claimen duurzaamheid in ogenschouw te nemen, mogen niet langer projecten financieren die desastreus zijn voor het milieu en het klimaat. Zo vindt Greenpeace en vele organisaties en burgers met ons. Wij oefenen daarom gezamenlijk druk uit op banken als ING om te stoppen met het financieren van schadelijke projecten. Dat heeft geleid tot stevige gesprekken, maar helaas nog geen verandering in beleid. ING is eveneens betrokken bij de bouw van een kolencentrale op Java, Indonesië. Een centrale die niet alleen ernstig bijdraagt aan het klimaatprobleem en luchtverontreiniging, maar ook een doorn in het oog is van de lokale bevolking. ING negeert jarenlange protesten van omwonenden, die erop wijzen dat er niet tot nauwelijks onderzoek is gedaan naar de milieu-impact van de centrale. We zullen druk op ING blijven uitoefenen met onze supporters en andere organisaties om ervoor te zorgen dat zij een duurzamere koers gaan varen.

ACTIES TEGEN ZWARTE KOLEN

Naast de eerder beschreven actie van onze twee directeuren waren we dit jaar meermaals te vinden bij én op kolencentrales. In februari beklommen drie actievoerders de schoorsteen van de kolencentrale van E.ON. Niet om de centrale stil te leggen, maar om de namen op te schrijven van de -toen nog- 45.000 mensen die de petitie voor het sluiten van de kolencentrales hadden getekend. Beelden van de actie werden live gestreamd op het Binnenhof, waar de Kamer op dat moment debatteerde over de Nederlandse energievoorziening. Twee maanden later nodigden we onszelf uit bij het 'VIP-openingsfeest' -we verzinnen het niet- dat kolenboer Uniper organiseerde ter ere van diens nieuwe kolencentrale op de Maasvlakte. In galakleding gehulde actievoerders deelden aan genodigden glaasjes zwarte champagne en de tekst van het Klimaatakkoord van Parijs uit. Bij de ingang plaatsten we grote billboards met foto's van klimaatslachtoffers in Bangladesh en de Filippijnen, die de bezoekers een fijn feestje toewensten. Deze acties zorgden onder meer voor een flinke strijd tussen VVD en PVDA over sluiting van de centrales. Een strijd die waarschijnlijk wordt voortgezet in aanloop naar de verkiezingen en de vorming van een nieuwe regering.

SAMENWERKING

Voor campagnes en andere activiteiten werkte Greenpeace Nederland, behalve met onze supporters en donateurs, samen met Greenpeace-collega's wereldwijd en in samenwerkingsverbanden met tal van organisaties, zoals de Groene 11 (een samenwerkingsverband van vijftien natuur- en milieuorganisaties, actief in Den Haag). In het kader van het Energieakkoord werkten we opnieuw samen met Natuur & Milieu, Milieudefensie, Wereld Natuur Fonds, De Groene Zaak, de Provinciale Milieufederaties en de Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie. Om in Nederland meer windenergie van de grond te krijgen, werkten we samen met onder andere de Nederlandse Windenergie Associatie en diverse lokale coöperaties. Meer ad hoc werkten we ook samen -voor de ING casus- met BankTrack en met individuen en kleine stichtingen die zich bezig hebben gehouden met de Dakota Access Pipeline, zoals de Robert Bridgeman Foundation.

TOEKOMST

2017 wordt vooral politiek een spannend jaar. We hebben onlangs gezien hoe klimaatscepticus Donald Trump aan de macht kwam in de VS. In Nederland is het klimaat tijdens de verkiezingscampagne nauwelijks een thema. En dat terwijl onderzoekers zeggen dat we nu in actie moeten komen om onze energievoorziening ruim voor 2035 helemaal te verduurzamen. We kunnen het ons niet veroorloven om vier jaar lang op onze handen te gaan zitten. Daarom zal Greenpeace samen met de vele mensen in Nederland die zich zorgen maken om klimaatverandering er alles aan doen om milieu en klimaat op de radar te zetten van de politici die na de verkiezingen in maart gaan proberen een nieuw regeerakkoord te smeden. In dat akkoord moet onder meer staan dat de kolencentrales snel sluiten; dat schone energie ruim baan krijgt; dat elektrisch rijden en OV het nieuwe 'normaal' worden en de werkelijke prijs voor vervuiling door de vervuiler moet worden betaald. Verder gaat Greenpeace zich vanaf 2017 -meer- bemoeien met het verduurzamen van ons verkeer, het beperken van de klimaatimpact van ons voedingspatroon en het ter verantwoording roepen van grote bedrijven die blijven investeren in fossiele brandstoffen.

HANDELSVERDRAG TTIP

TTIP, ofwel Transatlantic Trade and Investment Partnership, is een voorstel voor een handelsverdrag tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten dat de onderlinge handelsregels versoepelt. Dat klinkt als een goede deal, maar niet als we alle felbevochten consumenten- en milieubescherming in Europa kwijtraken. Door versoepelde handelsregels krijgen bedrijven meer ruimte om winst te maken, ten koste van mens en milieu. Greenpeace wil TTIP van tafel.

>

ONDERHANDELINGSTEKST GELEKT

Greenpeace Nederland kreeg in mei 2016 conceptteksten van TTIP in handen en publiceert ze: 248 pagina's van de tot dusver geheime onderhandelingen over het nieuwe vrijhandelsakkoord tussen de EU en de VS. Na verificatie van de echtheid, met hulp van internationale media, maakten we de documenten openbaar. Daaruit bleek dat zorgen van miljoenen burgers terecht zijn: regels en standaarden ten behoeve van het milieu, voedselveiligheid, dierenwelzijn en klimaat worden vooral gezien als belemmeringen voor handel. Sommige media concludeerden dat de EU bereid is concessies te doen ten koste van het Europese landbouw- en voedselbeleid, om ruim baan te geven aan de exportbelangen van Europese autofabrikanten.

TTIP OP LANGE BAAN

Greenpeace Duitsland projecteerde fragmenten van de gelekte teksten op de Rijksdag in Berlijn, uit protest tegen het ondoorzichtige en ondemocratische onderhandelingsproces. #TTIPLeaks maakte voor het eerst de Amerikaanse standpunten openbaar en dwong regeringen daar publiekelijk op te reageren. Zo liet de Franse president Hollande weten dat de deal een no-go zou zijn, met deze Amerikaanse eisen. Ook uitten bewindslieden uit onder meer Polen, Duitsland en Oostenrijk harde kritiek na de publicatie van TTIPLeaks. In september breken de EU en de VS met de ambitie om in 2016 het handelsverdrag af te ronden: TTIP wordt op de lange baan geschoven.

PROTESTEN

Terwijl Greenpeace blijft vragen om transparantie en inspraak, lekten we via ons Nederlandse kantoor opnieuw documenten. Ditmaal van het nog minder bekende handelsverdrag Trade in Services Agreement, afgekort TiSA. Het zou het grootste dienstenverdrag ter wereld moeten worden, van 50 landen. Uit de teksten blijkt dat het verdrag beleid om klimaatverandering aan te pakken kan ondermijnen.

In oktober gingen in Amsterdam 8.000 mensen de straat op. De demonstratie was samen met FNV, Foodwatch, Milieudefensie, SOMO, TNI en de Consumentenbond georganiseerd. Een manifestatie tegen foute handel en voor eerlijke en duurzame handel. Ook in andere landen, zoals België, Duitsland, Spanje, Zwitserland, Luxemburg en Slowakije, voerde Greenpeace in dezelfde periode actie tijdens een EU-top. Met wisselend resultaat; ondanks dat de TTIP- en TiSA-onderhandelingen tijdelijk on hold staan, ondertekenden de Europese ministers eind oktober CETA, een handelsverdrag met Canada dat op dezelfde leest is geschoeid als TTIP. Zo bevat CETA ook een voorstel voor het oprichten van een investeringshof. Buitenlandse investeerders krijgen hiermee de mogelijkheid om wet- en regelgeving juridisch aan te vechten in een speciale rechtbank indien democratisch genomen beslissingen investeerders niet bevallen. Landen kunnen zo, buiten nationale rechters om, voor dit hof gedaagd worden, met schadeclaims van miljarden tot gevolg.

TOEKOMST

De toekomst van de handelsverdragen is ongewis. De nieuwe Amerikaanse president Trump gaf aan geen voorstander te zijn van multilaterale handelsverdragen, om vervolgens doodleuk een groot aantal voorstanders van vrijhandelsverdragen in zijn kabinet te plaatsen. Greenpeace zal zich blijven inzetten voor eerlijke en duurzame handel en voor een race to the top in duurzaamheid in plaats van de huidige race to the bottom om multinationals te behagen.

PROGRAMMA'S: STERKE BOSSEN

Een gezond klimaat is alleen mogelijk met sterke bossen. Vernietiging door kap of verbranding is rampzalig, voor het klimaat en voor de bewoners: mens en dier. En om in onze behoefte aan soja, palmolie, vlees, hout en papier te voorzien, verdwijnen er wereldwijd -vooral in de tropen- nog steeds grote stukken bos. Zo is in Brazilië voor het tweede jaar op rij de ontbossing in de Amazone toegenomen: 8.000 km² per jaar, 29 procent meer dan het jaar daarvoor. Dit ondanks wetgeving om illegale houtkap tegen te gaan en welwillendheid bij veel bedrijven geen producten meer af te nemen waarvoor ontbost is. Ons doel is duidelijk én ambitieus: ontbossing moet wereldwijd stoppen. We volgen onder andere de lange keten die hout, palmolie, soja en andere producten uit het bos afleggen, zodat we producent én afnemers op hun verantwoordelijkheid kunnen aanspreken.

>

WAT WILDE GREENPEACE NEDERLAND IN 2016?

Veel eeuwenoud bos wordt al dan niet illegaal gekapt om het hout in Europa te verkopen en plaats te maken voor plantages voor de productie van palmolie-, soja- en papierpulp. De Europese wetgeving kan de enorme economische en milieuschade van illegale houtkap nog altijd niet voorkomen. Daarom wilde Greenpeace in 2016 onder meer:

- een handelsstop in Indonesië met bedrijven die betrokken zijn bij ontbossing;
- een goede handhaving van de Europese Houtverordening zodat de Nederlandse markt gesloten is voor illegaal hout om ontbossing in het Congo Bekken en de Amazone te verminderen en te voorkomen.

RESULTATEN

Palmolie

In 2016 hield Greenpeace consumentenbedrijven aan hun eerder gemaakte beloften ontbossing uit de keten te weren. Bedrijven zoals Unilever, Nestlé en Mars, waar de implementatie niet volgens plan verliep, kregen een scorekaart waarop ze met elkaar vergeleken werden. Meer dan 65.000 supporters vroegen via een petitie aan de directeuren van populaire merken als Pepsi en Colgate-Palmolive om zich aan de afspraken te houden. Deze bedrijven kregen kort daarna er de uitgelezen gelegenheid voor. Greenpeace zette namelijk de grootste palmolieproducent en -handelaar, de Maleisische IOI Group, in de kijker en vroeg dezelfde grote consumentenbedrijven hun zaken met IOI Group voorlopig op te schorten. Toen de Ronde Tafel voor Duurzame Palmolie (RSPO) in die periode ook nog het duurzaamheidscertificaat van IOI introk, zegden veel grote merken inderdaad hun contract met de palmoliegigant op. Het actieplan dat IOI vervolgens opstelde om weer toegelaten te worden door de RSPO, voegde amper iets toe aan al bestaande beleidsmaatregelen en plannen. Tot onze grote verbazing liet de RSPO IOI toch weer toe. Gelukkig herstelden veel van de betrokken consumentenbedrijven hun handelsrelatie met IOI niet.

Maar we lieten het er niet bij zitten. In het najaar blokkeerde Greenpeace Nederland de raffinaderij van IOI Group in de Rotterdamse haven om het bedrijf tot maatregelen aan te zetten.

Tegelijkertijd, in Indonesië, bestreed ons team van brandweerlieden de almaar voortdurende bosbranden en bracht bos- en veengronden in kaart. Daarvoor gebruikten deze mensen van de lokale bevolking een speciaal hiervoor ontwikkelde drone die onder andere bosbranden kan opsporen. In 2017 voeren we de druk op de palmolie-sector verder op, onder andere door een handelsstop op foute palmolie te realiseren.

Illegaal hout

De handhaving van de Europese Houtverordening (EUTR) die sinds 2013 de handel in illegaal hout verbiedt, verloopt in de meeste Europese lidstaten moeizaam. De handhavers in Nederland, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) presteren het best en daar heeft Greenpeace aan bijgedragen. We zitten bovenop ingediende handhavingsverzoeken met wisselend resultaat. Het handelen van de NVWA is absoluut nog voor verbetering vatbaar, maar het contact tussen de NVWA en Greenpeace Nederland is steeds constructiever. Tijdens het EU-voorzitterschap van Nederland in 2016 hield Greenpeace Nederland niet alleen de EUTR hoog op de agenda, maar hebben we ons ook hard gemaakt voor een nieuw Europees actieplan om ontbossing en bosdegradatie door landbouwproducten als palmolie en soja tegen te gaan.

Keurmerk MTCS

Hout dat door de Nederlandse overheid ingekocht wordt moet voldoen aan de Nederlandse duurzaamheidscriteria. Twee jaar lang was er een uitzondering gemaakt voor MTCS, ze moesten voldoen aan 7 van de 9 criteria, zodat ze in de tussentijd ervoor konden zorgen aan alle criteria te voldoen. Om nu te kijken of de situatie in MTCS-bosgebieden in Maleisie ook daadwerkelijk voldoet aan alle criteria, is er uiteindelijk een veldbezoek op touw gezet (eind 2016) voor TPAC, de Toetsingscommissie Inkoop Hout. Het bezoek was naar onze zin te veel georkestreerd door de Maleisische overheid, maar door tussenkomst van onze lokale partners kwamen ook mensen aan het woord die minder enthousiast zijn over MTCS en dagelijks problemen ondervinden. Desondanks vond staatssecretaris Dijkema dat het TPAC-rapport van het veldbezoek bevestigt dat MTCS ook in de praktijk grote verbeteringen heeft doorgevoerd en de knelpunten in voldoende mate zijn opgelost. Ze besloot dat de Nederlandse overheid tropisch hardhout uit Maleisië met het MTCS-keurmerk voortaan mag inkopen. Greenpeace is blij dat TPAC eindelijk in Maleisië op veldonderzoek is geweest. Maar op basis van de kanttekeningen die de commissie bij haar rapport van het veldonderzoek plaatst, maken we ons nog steeds zorgen. Zeker omdat de belangen die er op het spel staan groot zijn. Daarom is het essentieel dat de Nederlandse overheid in Maleisië een vinger aan de pols houdt. Het mag niet zo zijn dat nu MTCS groen bevonden is, het hout ons land binnenstroomt zonder dat er naar de bossen en mensen in Maleisië omgekeken wordt. We pleiten dan ook voor een monitoringsprogramma om de situatie goed in de gaten te houden.

Convenant hout

In het kader van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen heeft KPMG in opdracht van de Rijksoverheid een risicoanalyse uitgevoerd naar risico's die bedrijven en hun leveranciers tegenkomen. Het onderzoek wees uit dat dertien sectoren de meeste MVO-risico's hebben, waaronder hout en papier. De overheid wilde tien IMVO-convenanten -de internationale variant- opstellen met verschillende partijen, waaronder ngo's en vakbonden, om in sectorverband afspraken te maken. Greenpeace Nederland werd gevraagd als een van de partijen voor het convenant 'hout'. Na een aantal bijeenkomsten besloot Greenpeace niet langer deel te nemen omdat de tekst van het convenant vooral gericht was op de economische agenda van Nederland en niet op het aanpakken van de risico's rond tropisch hardhout.

CAMPAGNE UITGELICHT

GEEN MEGADAM IN HET HART VAN DE AMAZONE

Het plan voor een enorme dam in het hart van de Amazone krijgt geen milieuvergunning, maar 42 andere bouwprojecten in het regenwoud staan nog op de agenda. Het milieuagentschap van de Braziliaanse overheid, IBAMA, weigert de vereiste milieuvergunning voor megadam *São Luiz do Tapajós* te verstrekken. De impact van de dam op de natuur en het leefgebied van de Munduruku-gemeenschap is volgens het agentschap te groot. Zonder deze vergunning liggen de bouwplannen stil. Een geweldige overwinning voor alle bewoners van het Tapajós-rivierbekken en de 1,2 miljoen mensen die de afgelopen maanden hun steun uitspraken voor bescherming van het hart van de Amazone.

De São Luiz do Tapajós-dam moest de eerste worden van een serie hydrodammen in het bekken van de Tapajós-rivier. Voor de bouw van de bijna 8 km lange dam zou 2.200 km² regenwoud tegen de vlakte gaan en 367 km² regenwoud zou permanent onder water komen te staan. Een gebied waar naast bomen, planten en dieren ook mensen leven.

De Munduruku-indianen strijden al meer dan twintig jaar voor de bescherming van hun leefgebied. Twee jaar geleden riepen ze de hulp in van Greenpeace. We ontdekten dat de rapportages van de overheid grote gaten vertoonden. Zo ontbraken wetenschappelijke onderbouwingen van de conclusies, essentiële informatie en voorspellingen over de te verwachten gevolgen. Ook berekenden we duurzamere alternatieven voor elektriciteitswinning in het gebied. Olympisch kampioen Nicolien Sauerbreij zette zich samen met Greenpeace Nederland in voor deze campagne en voerde in de zomer actie vanuit de Amazone.

CAMPAGNE UITGELICHT

PALMOLIEGIGANT IOI GEBLOKKEERD

In september blokkeerde Greenpeace alle toe- en afvoer van palmoliegigant IOI op de Rotterdamse Maasvlakte. IOI verhandelt palmolie van bedrijven die betrokken zijn bij bosbranden, ontbossing en mensenrechtenschendingen. De actievoerders wisten de raffinaderij acht uur lang stil te leggen. Onder de activisten bevonden zich twee mannen uit Kalimantan, het direct door bosbranden getroffen gebied. Zij kwamen in Rotterdam strijden om hun eigen bos te beschermen.

Tijdens de actie werd IOI een uitweg aangeboden: teken de verklaring met harde afspraken om de productieketen te verduurzamen. Zoals verwacht tekende IOI het aangeboden document niet. In plaats daarvan reageerden de topmannen van het hoofdkantoor in Maleisië met een zwakke uitspraak. Ze namen geen verantwoordelijkheid en schoven de schuld in de schoenen van de rest van de sector. Toch was de actie succesvol: IOI en de palmoliesector weten dat de hele wereld toekijkt en er geen markt bestaat voor slechte palmolie. De manier waarop IOI en consorten nu produceren is moreel verwerpelijk, economisch schadelijk en onnodig. Aangezien producten waarin palmolie is verwerkt en waarvoor Indonesisch bos is gekapt gewoon in de Nederlandse winkels liggen, zijn Nederlandse consumenten zonder dat ze het weten medeplichtig aan deze praktijken. Zo onnodig, want duurzame palmolie zonder ontbossing en zonder schending van mensenrechten is echt mogelijk!

SAMENWERKING

Behalve met onze Greenpeace-collega's wereldwijd werkte Greenpeace Nederland in 2016 samen met het Wereld Natuur Fonds en het Nederlands Centrum voor Inheemse Volken (NCIV) in de coalitie ten aanzien van duurzame houtinkoop in Nederland. Als lid van het Nederlandse bestuur van FSC werkten we eraan het keurmerk zo sterk mogelijk te houden. En in het kader van de Europese houtverordening is er op meerdere momenten informatie uitgewisseld met de NVWA, maar ook met het Functioneel Parket en de politie.

TOEKOMST

Ook in 2017 blijft onze doelstelling in Indonesië een handelsstop tussen handelaren te bewerkstelligen om bedrijven die blijven ontbossen buiten de markt te zetten. Ook wat hout betreft blijven we de Nederlandse overheid onder druk zetten en zorgen voor een betere handhaving van de Europese houtverordening, zodat illegale houtstromen uiteindelijk echt opdrogen. In de bronlanden zetten we ons verzet voort tegen criminele illegale houtkap en -handel en blijven we zoeken naar oplossingen waarbij bossen op duurzame wijze gebruikt kunnen worden.

PROGRAMMA'S: LEVENDE OCEANEN

Greenpeace zet zich vanaf haar ontstaan in voor de bescherming van al het zeeleven. De schoonheid en rijkdom van de onderwaterwereld zijn indrukwekkend, maar de bedreigingen groot: overbevissing, verwoestende vismethoden, klimaatverandering en vervuiling. Sinds een flink aantal jaren richt Greenpeace zich daarom op het instellen van zeereservaten en duurzame visserij. Hier is een lange adem voor nodig.

>

WAT WILDE GREENPEACE NEDERLAND IN 2016?

Hoe stoppen we overbevissing en maken we oceanen weer gezond? Om een stapje dichterbij deze langetermijndoelen te komen, focusten we in 2016 wederom vooral op de grootschalige industriële visserij die wereldwijd de zeeën leegvist en wilden we het nut van het beschermen van wereldzeeën als zeereservaten duidelijk maken. We wilden met name:

- een goede implementatie van de regels van het Europese visserijbeleid in Nederland;
- een goed beschermingsplan voor het Friese Front en Centrale Oestergronden in de Noordzee;
- dat de Pelagic Freezer-trawler Association (PFA), een verband van Nederlandse reders, zich gaat inzetten voor duurzamere visserij wereldwijd;
- stapsgewijs de overbevissing van de West-Afrikaanse kusten aanpakken, vanuit Afrika, Europa en China;
- dat blikvisgigant Thai Union zijn handelsketen verduurzaamt en de arbeidsomstandigheden aan boord van zijn schepen verbetert.

RESULTATEN

In 2016 lanceerden we de visvangstwijzer, waarmee we laten zien dat in Nederland het aanbod van duurzame, lokaal gevangen vis uit de Noordzee erg klein is. Het gaat goed met vissoorten waar de niet-duurzame bodemberoerende sleepnetvisserij op vist, maar met de soorten waar de selectieve low-impact visserij zijn brood mee moet verdienen, zeg maar de groene vissers, gaat het ronduit slecht. Met schol bijvoorbeeld gaat het goed, maar door het gebruik van sleepnetten eindigt er ook veel tarbot als bijvangst in het net, en met tarbot gaat het juist heel slecht.

Volgens het nieuwe visserijbeleid zouden alle Europese lidstaten selectieve, duurzame visserij moeten stimuleren. Maar ondanks de visvangstwijzer en overleg met en input voor Tweede Kamerleden hebben Greenpeace en andere natuur- en milieuorganisaties niet kunnen bereiken dat Nederland zich tijdens de quota-onderhandelingen in Brussel actief inzette voor een verantwoord beleid voor alle vissoorten. Het draait in grote lijnen nog steeds alleen om de belangrijkste commerciële doelsoorten.

BESCHERMING NATUURGEBIEDEN IN DE NOORDZEE

Nederland kent helaas nog steeds geen zeereservaten in zijn eigen exclusieve economische zone. Minder dan 1 procent van de Nederlandse Noordzee is op dit moment beschermd tegen alle vormen van visserij. In 2016 stond de bescherming van twee natuurgebieden in de Noordzee op de politieke agenda: Het Friese Front en de Centrale Oestergronden. Het Friese Front is bekend terrein voor Greenpeace: al in 1991 protesteerden we tegen boringen in dit bijzondere gebied dat een heel hoge biodiversiteit kent, onder meer omdat er twee zeestromen samenkomen. Nu gaat het om bescherming tegen bodemsleepnetvisserij. De overheid had als uitgangspunt om in totaal minimaal 1.200 km² binnen deze twee gebieden te beschermen tegen bodemsleepnetten. We hebben met publieksacties en overleg met overheden, vissers en in samenwerking met andere milieu- en natuurorganisaties geprobeerd om deze natuurgebieden meer en betere bescherming te geven. In aanloop naar het Tweede Kamer-debat over gebiedsbescherming zorgden we bijvoorbeeld voor een spectaculaire vorm van zeevonk voor de kust bij Zandvoort. De branding lichtte bij de schemering rood op als signaal dat de zee goede bescherming nodig heeft om verlies van biodiversiteit te stoppen. Bij het ter perse gaan van dit jaarverslag is de laatste stand van zaken dat er in de toekomst een gebied van circa 2.100 km² zal worden beschermd. Maar zekerheid is er nog niet. Visserij en beschermers staan lijnrecht tegenover elkaar en vaak is er een meerderheid in de Kamer die het belang van visserij boven natuurbescherming stelt. Bescherming van andere natuurgebieden, zoals

de Klaverbank, zijn ook nog niet gerealiseerd. De hoop is dat er in 2017 werk wordt gemaakt van een brede, integrale visie op verantwoord gebruik van de Noordzee, waarbij gekeken wordt naar de verdeling voor alle gebruikers en er meer ruimte komt voor de natuur.

BESCHERMING VAN ZEEGEBIEDEN WERELDWIJD

Wereldwijd hebben meer dan 190 landen, ook Nederland, het Biodiversiteitsverdrag getekend waarin staat dat er in 2020 een wereldwijd netwerk van beschermde zeegebieden moet zijn ter grootte van 10 procent van de oceanen, inclusief no-take areas, de zeereservaten. In 2016 is er op dat vlak een groot succes geboekt: de Ross-zee bij Antarctica, een gebied zo groot als twee keer Spanje, wordt beschermd. Verenigd in de Antarctic Ocean Alliance voeren milieuorganisaties waaronder Greenpeace al jarenlang campagne achter de schermen om de Ross-zee te beschermen. En dat is gelukt. Het is alleen nog niet permanent: 24 landen én de EU hebben besloten dat het gebied beschermd wordt tegen visserij voor de komende 35 jaar.

OVERBEVISSING AFRIKAANSE WESTKUST

Al jaren proberen we de plundering van de zeer rijke West-Afrikaanse visgronden door internationale schepen zichtbaar te maken. De grote, industriële Nederlandse supertrawlers van de Pelagic Freezer-trawler Association (PFA) vissen al geruime tijd in de West-Afrikaanse regio, maar China heeft daar nu de grootste visvloot. Het land kampt met grote overbevissing in de eigen regio en verplaatst zijn visserij onder meer naar West-Afrika. Afgelopen jaar registreerden we misstanden in Senegal en Mauritanië. Greenpeace liet in beeldreportages de problemen zien: grootschalige visserij in gebieden waar niemand precies weet hoe het met de visbestanden gaat, onbedoelde bijvangst van haaien en oneerlijke concurrentie met lokale kleinschalige visserij. Deze reportages leidden tot veel discussie over de onacceptabele situaties op zee en leverde publiciteit in China op.

Goed nieuws is dat zowel Greenpeace als de PFA in 2016 een intentieverklaring tekenden waarmee beide partijen aangeven samen op te willen trekken om het beheer van visserij voor de kust van West-Afrika -en andere plekken- te verbeteren. Ook beloofde de PFA in deze verklaring om niet te gaan vissen in vrijgekomen Noordpoolgebieden en weg te blijven bij de Zuidpool.

DE SCHADELIJKE INTERNATIONALE TONIJNINDUSTRIE

Het verduurzamen van de tonijnvisserij staat al heel lang hoog op onze internationale agenda. De grootste tonijn-in-blik-multinational in de wereld is Thai Union. Deze grote speler op de wereldmarkt gebruikt nog steeds schadelijke vismethodes, die veel kwetsbaar zeeleven vernietigen, zoals haaien en marlijnen. Bovendien zijn er verbanden te leggen tussen Thai Union en schepen die het met arbeidsomstandigheden van de bemanning niet zo nauw nemen. Greenpeace wil dat het concern zijn hele handelsketen verduurzaamt. Daarom voerden we in 2016 de campagedruk op vanuit de Indische Oceaan met ons schip *Esperanza* om onderzoek te doen en getuige te zijn van de wanpraktijken op zee. Daarnaast hebben we vanuit verschillende landen de druk op Thai Union opgevoerd. Zo publiceerden we in Taiwan het rapport Made in Taiwan, dat de milieumisstanden en mensenrechtenschendingen op zee onthulde. In Engeland vroegen we supermarkten alleen nog duurzaam gevangen tonijn te accepteren. In Nederland publiceerde Greenpeace op basis van de best beschikbare kennis een onderzoek naar de wereld achter het blik tonijn. Is de tonijnsoort overbevist of niet? Wordt het op een schadelijke manier gevangen? De resultaten waren niet gunstig. John West, onderdeel van Thai Union, bleek zijn belofte te breken die het vijf jaar eerder deed: eind 2016 ving John West nog steeds tonijn met lokvloten. Begin 2016 was Thai Union doof voor de oproep van Greenpeace, maar aan het einde van dat jaar zijn we in ieder geval in gesprek met de multinational.

SAMENWERKING

In het kader van onze wereldwijde organisatie werkt Greenpeace Nederland samen met Greenpeace-collega's in andere landen over de hele wereld. Binnen onze oceanencampagne werkten we in 2016 samen met het Wereld Natuur Fonds (WNF) en Stichting De Noordzee (SDN) voor betere bescherming van natuurgebieden op de Noordzee. Op het dossier Wind op zee werkten we met diezelfde coalitie plus Natuur & Milieu.

TOEKOMST

Oliegiganten Total en BP én een Braziliaans bedrijf willen olie uit de zeebodem halen in de monding van de Amazone-rivier bij Brazilië. De olieboringen zijn risicovol en bedreigend voor een recent ontdekt Amazone-rif in zee en het mariene ecosysteem van de Amazone zelf. In 2017 zullen we de geplande olieboringen aan de kaak stellen. Daarnaast werkt Greenpeace aan een gezonde zeenatuur langs de overbeviste West-Afrikaanse kust en een goeie implementatie van het Europese visserijbeleid in Nederland.

PROGRAMMA'S: DUURZAME LANDBOUW

De huidige industriële landbouw zoals we die in Nederland en in een groot deel van de wereld kennen, heeft geen toekomst. Het wereldwijde, intensieve gebruik van bestrijdingsmiddelen en kunstmest in monoculturen putten de bodem uit, verstoren de biodiversiteit en vervuilen grond, water en lucht. Vanwege het hoge gebruik van fossiele brandstoffen en het veroorzaken van ontbossing is de intensieve landbouw ook een belangrijke aanjager van klimaatverandering. Greenpeace blijft zich daarom inzetten voor duurzame landbouw zónder schadelijke chemicaliën maar mét een slimme samenwerking met de natuur.

>

WAT WILDE GREENPEACE NEDERLAND IN 2016?

Hoe zorgen we ervoor dat de omslag van industriële landbouw -met monoculturen en veel landbouwgifgebruik- naar duurzame, ecologische landbouw wordt ingezet? In 2016 wilden we het publiek, bedrijfsleven en de politiek bewust maken van:

- de grote problemen die de gangbare landbouw en sierteelt veroorzaken;
- de noodzaak van een omslag naar duurzame landbouw;
- de oplossingen die voorhanden zijn om die omslag te maken.

RESULTATEN

In de afgelopen jaren voerde Greenpeace actie voor de bij. Het gaat wereldwijd nog steeds slecht met het diertje, dat als symbool dient voor de kwetsbaarheid van het milieu en de wereldwijde voedselvoorziening. Intensivering van de landbouw heeft geleid tot een kaalslag onder wilde bijen, hommels, vlinders en vogels. Greenpeace onderzocht de gevolgen van intensief pesticidengebruik op mens, dier en milieu én constateerde dat de supermarkten een belangrijke verantwoordelijkheid hebben om deze problemen op te lossen. De resultaten van het onderzoek publiceerden we in april in het rapport 'Bijensterfte in het schap; Supermarkten: stop de stille lente'. De overstap naar gezonde, ecologische landbouw zonder gif is noodzakelijk om onze voedselvoorziening te verduurzamen en om verdere sterfte onder bijenvolken te voorkomen. Supermarkten kunnen door hun centrale rol in de voedselketen hier een forse bijdrage aan leveren door meer ecologische producten te verkopen, de meest schadelijke landbouwgiften per direct te weren en de boeren te ondersteunen in de verduurzaming van hun productie. Deze conclusie werd nog eens kracht bij gezet door het onderzoek van het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) in opdracht van Greenpeace. Dit onderzoek liet zien dat er -met behoud van opbrengsten voor de supermarkten- maar liefst 50 procent minder landbouwgif in 2020 mogelijk is in aardappelen, appels en tomaten.

Boeren van de toekomst

Greenpeace liet ook zien dat een andere manier van landbouw niet alleen mogelijk is, maar ook al volop in de praktijk wordt gebracht. Zo brachten we de biologisch-dynamische boerderij Buitenbant in Flevoland in beeld, en hoe het eraan toegaat in de biologische pluktuin Sprankenhof in Noord-Brabant. Ook staken we letterlijk onze handen uit de mouwen: in november plantten we een 80 meter lange bijenhaag van 400 bomen, struiken en planten bij twee jonge tuinders van Tuinderij Oer, in natuurgebied Groot Soerel, bij Zutphen.

Voor de transitie naar ecologische landbouw hebben we iedereen nodig. Maar de mensen die het al doen, zijn toch vooral de boeren. En aangezien goed voorbeeld doet volgen, vroegen we ecologische boeren wereldwijd te laten zien dat milieuvriendelijk boeren nu al kan. Op de Facebookpagina Farmers of the Future, gelanceerd in september 2016, stellen ecologische boeren uit heel de wereld zich voor en laten zij zien hoe voedselproductie samen kan gaan met de bescherming van klimaat, biodiversiteit en het milieu.

CAMPAGNE UITGELICHT

RED DE BIJ

Met de campagne 'Red de bij, maak je supermarkt gifvrij' spraken we Nederlandse supermarkten aan op hun verantwoordelijkheid om het massale gebruik van bestrijdingsmiddelen in de teelt van groenten en fruit terug te dringen. Door meer gifvrije groente en fruit in het winkelschap te leggen, boeren te steunen die ecologisch telen en schadelijke landbouwgiften te weren, kunnen supermarkten invloed uitoefenen om het gifgebruik van leveranciers te verminderen. Meer dan 118.000 mensen vroegen samen met ons Albert Heijn, Jumbo en Lidl om gifvrije groente en fruit in het winkelschap. Met supermarktacties door vrijwilligers van de bijenbrigade, satirische radiospots en massale oproepen via social media voerden we de druk op de supermarkten op. Met succes! Jumbo beperkt vóór 2020 het gebruik van bestrijdingsmiddelen op aardappelen, groenten en fruit van Nederlandse akkers en boomgaarden aanzienlijk. Bovendien verdubbelt en waar mogelijk zelfs verdriedubbelt (!) de supermarktketen het biologische aanbod. Albert Heijn maakte vergelijkbare afspraken met Natuur & Milieu bekend. Dat betekent dat meer dan de helft van alle Nederlandse supermarktschappen gevuld worden met groenten en fruit die beter zijn voor de bij en dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen op akkers en boomgaarden drastisch verminderd wordt. Maar ook een betere beloning van duurzamere productie, waardoor het voor boeren een stuk aantrekkelijker wordt hun producten te verduurzamen. Het is nu aan supermarkt Lidl - en de rest- om niet achter te blijven en met ambitieuze plannen te komen.

DUURZAAM INKOOPBELEID VAN DE OVERHEID

Nederlandse gemeenten sloten in 2007 een klimaatakkoord met de provincies en het Rijk. In dat akkoord is vastgelegd dat gemeenten vanaf 2015 voor 100 procent duurzaam moeten inkopen. In opdracht van Greenpeace onderzocht het onderzoeksinstituut CLM wat hiervan terecht is gekomen bij tien gemeenten en het resultaat is ronduit teleurstellend: de gemeenten houden zich bij het inkopen van etenswaren en groenvoorziening (bomen en planten) in ruwweg de helft van de gevallen niet aan de gemaakte afspraken. Van overheden, die het goede voorbeeld horen te geven, mag je meer verwachten. Een duurzaam inkoopbeleid speelt een cruciale rol in het stimuleren van groene voorlopers, duurzame boeren en tuinders. Greenpeace riep met dit rapport de Nederlandse gemeenten op om duurzaam inkopen veel serieuzer te nemen, niet alleen op papier maar ook in de praktijk. Het rapport leidde tot een reeks artikelen in lokale media en vakbladen. In diezelfde periode tekenden vertegenwoordigers van 62 overheidsorganisaties het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen waarmee ze zich verplichten goederen en diensten duurzamer in te kopen dan voorheen. Greenpeace volgt deze ontwikkeling met veel belangstelling.

BIOLOGISCHE SIERTEELTPRODUCTEN

Mede door onze campagnes zijn zowel de vraag naar als het aanbod van biologische aardappelen, groenten en fruit (AGF) en sierteelproducten gestegen. Omdat het zowel voor afnemers als voor telers lastig kan zijn om in een keer de overstap te maken van gangbaar naar biologisch, maakten we ons ook hard voor de productie volgens de criteria van Milieukeur. Milieukeur zit op veel milieuthema's tussen gangbaar en biologisch in. Greenpeace hielp in 2015 de criteria opstellen voor het nieuwe Milieukeur-certificaat voor bloembollen. In het najaar van 2016 kwamen deze duurzamer geteelde bloembollen voor het eerst op de markt. Al met al hebben wij de pesticidenverslaving van Nederlandse tuinbouw op de publieke agenda gezet en daarmee duurzame telers een flinke steun in de rug kunnen geven.

MONSANTO WEG VAN DE NEDERLANDSE STOEP

Ondanks pogingen van gifgiganten als Monsanto om het verbod op chemische pesticiden op stoepen tegen te houden, mogen onkruidbestrijdingsmiddelen als Roundup van Monsanto sinds voorjaar 2016 niet meer op verhardingen gebruikt worden door professionele gebruikers. Helaas is het gif nog niet verboden in tuinen, parken en op landbouwpercelen. Tuincentra mogen het middel nog gewoon verkopen, ondanks de waarschuwingen door de Wereldgezondheidsorganisatie dat glyfosaat in onder andere Roundup 'waarschijnlijk kankerverwekkend' voor mensen is. Het middel is voor consumenten nog gewoon te koop, maar onder druk van Greenpeace nam een aantal winkelketens gelukkig zélf al zijn verantwoordelijkheid en haalde Roundup uit het schap: Coop, Etos, Albert Heijn, Groenrijk, Hornbach, Intratuin, Jumbo, Plus, Praxis, Gamma, Karwei en Ranzijn Tuin & Dier.

Schokkende cijfers

In februari kregen we vertrouwelijke verkoopcijfers van bestrijdingsmiddelen in Nederland in handen. En wat bleek? Er werd in 2012 maar liefst vijf keer zoveel glyfosaat verkocht als er volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt gebruikt in Nederland. Een schokkende constatering dat de verkoopcijfers van pesticiden al dertien jaar lang ongeveer twee keer zo groot zijn als de gebruikscijfers volgens het CBS. De gebruikscijfers zijn waarschijnlijk niet volledig. Hoog tijd voor meer transparantie over verkoop en – gebruik van pesticiden. Statistieken laten ook zien dat het gebruik van glyfosaat in de landbouw is toegenomen in de periode 2000 - 2012. Onbegrijpelijk, want Roundup vervuult het grondwater en is helemaal niet zo onschuldig als producenten ons graag doen geloven. Drinkwaterbedrijven moeten de drinkwaterwinning regelmatig staken omdat de maximale concentraties van glyfosaat worden overschreden.

Ondertussen in Europa

Na lang getouwtrek tussen de Europese Commissie, Europese lidstaten en het Europees parlement heeft de Commissie in juni 2016 uiteindelijk besloten om de toelating van glyfosaat met achttien maanden te verlengen totdat ECHA -de European Chemicals Agency- ook de veiligheid van het middel heeft beoordeeld. Geheel tegen de wil van de meerderheid van Europeanen in. Bijna 300.000 bezorgde burgers ondertekenden een petitie van Greenpeace en Sum of Us waarmee ze de Nederlandse regering opriepen tegen de Europese toelating van het gif te stemmen. We brachten deze dringende boodschap via de handtekeningen aan de Tweede Kamer. ECHA komt naar verwachting in 2017 met haar eindoordeel. Greenpeace vindt dat zo snel mogelijk de meest risicovolle toepassingen van glyfosaat moeten worden verboden en gifvrije alternatieven moeten worden ondersteund. Moderne biologische en ecologische boeren laten zien dat glyfosaat- en gifvrije landbouw kan. Mechanische onkruidbestrijding met hightech-oplossingen, zoals gps-gestuurde schoffelmachines, of slimme combinaties van gewassen maken chemie overbodig. Overheden en bedrijven zouden zich moeten inzetten om deze technieken verder te ontwikkelen en uit te rollen.

Naar de rechter voor meer openbaarheid

In 2015 hebben we op basis van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) verzocht om inzage in de verkoop van pesticiden. We wilden weten hoeveel van welke pesticiden er eigenlijk verkocht worden in Nederland. Onze regering blijkt dergelijke elementaire milieugegevens als privacygevoelige informatie van de pesticiden multinationals te zien. De staatssecretaris wees daarop ook in 2016 ons verzoek om meer transparantie af. Een verrassend standpunt van een overheid die voorstander zegt de zijn van open data.

Bedrijven moeten transparant zijn over milieugevaren

De Europese Commissie bepaalt welke bestrijdingsmiddelen in Europa gebruikt mogen worden. De risico-onderzoeken die de Commissie bij deze procedure gebruikt, worden geheimgehouden. Samen met Pesticide Action Network EU procedeerden we daarom lange tijd bij het Europese Hof van Justitie. De uitkomst van de rechtszaak kwam in november: studies naar de risico's van onder andere bestrijdingsmiddelen mogen niet langer geheim blijven. Het belang van openbaarheid weegt volgens het Europees Hof van Justitie zwaarder dan het bedrijfsgeheim van de gifindustrie. Deze uitspraak zorgt ervoor dat onafhankelijke wetenschappers deze studies kritisch kunnen bekijken en drijft een belangrijke wig tussen de veel te innige band tussen de overheid en de industrie.

SAMENWERKING

We voerden lobby richting de politiek, samen met natuur- en milieuorganisaties, zoals Wereld Natuur Fonds en Natuurmonumenten, Sum of Us en met imkers. We voerden juridische procedures met Natuur & Milieu, Vogelbescherming Nederland, Pesticide Action Network EU en de Bijenstichting. Greenpeace ondersteunt het netwerk 'VoedselAnders', een groot samenwerkingsverband van boeren, consumenten en diverse organisaties die samen in beweging komen voor beter ecologisch voedsel.

TOEKOMST

De meeste mensen willen gezond voedsel, een eerlijke prijs voor de boer en landbouw waarin het goed toeven is voor bijen, insecten en vogels. Maar grote bedrijven houden ons voedselsysteem stevig in hun greep. Bedrijven die er alle belang bij hebben om de industriële landbouw te promoten en innovatieve duurzame boeren te marginaliseren. We gaan door met het aan de kaak stellen van de macht van bedrijven die bepalen wat er op ons bord terecht komt. In 2017 staat de besluitvorming over beruchte bestrijdingsmiddelen op de Europese agenda. Aan de ene kant gaat het over de voor bijen schadelijke bestrijdingsmiddelen, aan de andere over het omstreden onkruidmiddel glyfosaat. Greenpeace blijft daarom haar pijlen richten op politiek en bedrijfsleven om een gezonde en bijvriendelijke land- en tuinbouw te bewerkstelligen. In een gezonde toekomst werkt landbouw samen met de natuur, hebben boeren weer zeggenschap over hun land en productiewijze, en genieten consumenten van eerlijke en gezonde producten.

ZO WERKT GREENPEACE

Wat doen de verschillende afdelingen? Met hoeveel medewerkers en vrijwilligers werken we aan onze campagnes? En hoe milieuvriendelijk is de organisatie zelf eigenlijk? U leest in dit hoofdstuk hoe Greenpeace georganiseerd is en hoe onze bedrijfsvoering verloopt.

>

MOBILISATIE

Greenpeace maakt milieuproblemen zichtbaar en beweegt – samen met onze supporters en vrijwilligers – overheden en bedrijven tot oplossingen. Er zijn altijd meerdere mogelijkheden om ons te ondersteunen. We laten van ons horen via verschillende communicatiemiddelen en -kanalen in, gericht op diverse groepen mensen om hen te betrekken bij onze missie.

>

GREENPEACE IN DE MEDIA

Het goede nieuws van het bewogen jaar 2016 is dat Greenpeace in het snel veranderende medialandschap, dankzij de inspanningen van het persteam, opnieuw meer *free publicity* kreeg dan een jaar eerder en daarmee zette de stijgende lijn door. Een mooi voorbeeld was de fotogenieke Greenpeace-actie op de Maasvlakte bij Rotterdam, gericht tegen de nieuwe kolencentrale van E.ON. Actievoerders schreven de namen van de tienduizenden ondertekenaars van de petitie #Kolenuit#Windaan op de 175 meter hoge pijp van de centrale. Veel media behandelden het naderende einde van het fossiele tijdperk en de rol van Greenpeace als belangwekkend onderwerp.

Een publicitair hoogtepunt in 2016 was eigenlijk een dieptepunt. Een groot, landelijk dagblad weidde uit over een Greenpeace-medewerker in Scandinavië die voor een draaiende camera van een Amerikaanse nieuwszender gezegd leek te hebben dat het promoten van zeehondenbont een goed idee was. De uitspraken die deze medewerker deed, zijn niet in lijn met het standpunt van Greenpeace -hij is daar ook op aangesproken. Greenpeace is en blijft tegen commerciële zeehondenjacht: we slaagden erin ons genuanceerde standpunt voor het voetlicht te brengen in een aantal grote Nederlandse media.

Een andere mediahit was het nieuws dat in Nederland veel meer schadelijke pesticiden -onder andere het beruchte bestrijdingsmiddel glyfosaat dat wordt gebruikt voor het omstreden middel Roundup van Monsanto- werden verkocht dan het Centraal Bureau voor de Statistiek aannam. Dit werd bekend dankzij vertrouwelijke verkoopcijfers die Greenpeace openbaar maakte.

In april wekte de start van de Food for Life-campagne veel belangstelling: supermarkten moeten een einde maken aan de verkoop van producten die zijn geteeld met 'bijengif'. Onder andere Nu.nl en het tv-programma Hart van Nederland besteedden aandacht aan onze oproep aan de drie grote ketens Albert Heijn, Jumbo en Lidl. Het Reformatorisch Dagblad kopte: "Na de 'plofkip' ligt nu de 'plofplant' onder vuur". In juli volgt de kroon op 'Red de bijen'-campagne met een door de media nauwgezet gevolgde overeenkomst met de supermarktbedrijven Albert Heijn en Jumbo: ter bescherming van bijen, hommels en vlinders wordt het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij de teelt op akkers en in boomgaarden in Nederland flink beperkt. Daar gingen innovatieve Greenpeace-spotjes op enkele nationale radiozenders en een reportage bij Vroege Vogels aan vooraf.

Begin mei schudde Greenpeace de wereld wakker met de publicatie van geheime documenten van de TTIP-onderhandelingen tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten. De documenten laten de enorme impact zien die de handelsverdragen hebben op Amerikaanse en Europese burgers. De -internationale- media-aandacht, online, in print, op radio en tv, was overweldigend groot. In Nederland verschenen op 2 mei drie verschillende woordvoerders van Greenpeace in drie verschillende journalistieke televisieprogramma's op drie verschillende zenders, bij Van Liempt, Pauw en Nieuwsuur.

Begin augustus laten we Nederland via de media kennismaken met de Munduruku, een inheems volk in Brazilië dat bedreigd wordt door de bouw van stuwdammen in het Amazonegebied. Olympisch kampioen snowboarden Nicolien Sauerbreij vlogde voor diverse media over haar bezoek aan het gebied.

Op de valreep van de zomer sloten Greenpeace en grote Nederlandse visserijconcerns een opzienbarende overeenkomst. De visserijbedrijven beloofden weg te blijven uit het zuidpoolgebied en niet te zullen vissen in de wateren rond de Noordpool die nu vrijkomen door smeltend ijs vanwege klimaatverandering.

In september domineerde Greenpeace het milieunieuws met twee spraakmakende acties. De eerste in de Eemshaven, waar actievoerders met behulp van windmolens een schip tegenhielden dat kolen wilde lossen voor de nieuwe, vervuilende kolencentrale van Essent. Onder hen de twee nieuwe directeuren van Greenpeace Nederland, Ana Schoemakers en Joris Thijssen.

De tweede actie vond plaats op de Rotterdamse Maasvlakte, waar actievoerders onder grote mediabelangstelling de raffinaderij van palmoliehandelaar IOI blokkeerden. IOI verhandelt palmolie van bedrijven die betrokken zijn bij bosbranden, ontbossing en mensenrechtenschendingen.

Het einde van 2016 bracht wederom goed nieuws, dat ook in de Nederlandse media veel aandacht kreeg: onder druk van milieuorganisaties waaronder Greenpeace en onder leiding van vertrekkend president Barack Obama kregen de grootste delen van het Amerikaanse en Canadese Noordpoolgebied een permanente beschermde status.

ONLINE EN INTERACTIEVE COMMUNICATIE

Greenpeace vindt het belangrijk om op een open en transparante manier te communiceren met haar achterban. We informeren supporters en vrijwilligers via ons magazine GPM, e-mailnieuwsbrieven, onze website, social media, het jaarverslag en andere middelen. Interactie met, luisteren naar en leren van onze supporters stonden daarbij voor ons in 2016 centraal.

Inzet van online kanalen en video zorgde ervoor dat onze supporters dichterbij de actievoerders konden komen dan ooit tevoren. In de eerste weken van 2016 tekenden zo'n 45.000 supporters de oproep voor een kolenvrij Nederland. In februari namen vier klimmers deze oproep mee naar grote hoogte: op 270 meter schreven zij ruim 1.000 van de supporternamen op de schoorsteen van de E.ON-kolencentrale in Rotterdam. De petitietekenaars konden deze actie live volgen. Ook de actie tegen kolentransporten in de Eemshaven in september van dit jaar werd live uitgezonden via Facebook en de Greenpeace-website. In 2017 zetten we flink in op video-innovaties, waaronder verbeterde livestreams, virtual reality en 360-video om acties ook in de toekomst op spectaculaire wijze in beeld te kunnen brengen.

Om supporters meer handvaten te geven om samen met ons in actie te komen, introduceerden we in het voorjaar van 2016 petitiestarter. Op dit online platform werden in enkele dagen honderden petitieën gestart om gemeenten op te roepen over te stappen op groene stroom. Petitiestarter werd in het najaar opnieuw ingezet om ING op te roepen zijn investering in de omstreden Dakota Access Pipeline stop te zetten. Begin 2017 zal er een nieuwe versie van petitiestarter live gaan waarmee het voor iedereen mogelijk wordt om een eigen campagne te starten voor een beter milieu.

Onder de naam E-activists kwam een groep digital minded supporters in 2016 voor het eerst in actie. Ze maakten in diverse campagnes samen een plan om de Greenpeace-campagneboodschap ook via digitale wegen bij de betrokken bedrijven aan te laten komen. Dat deden ze tijdens verschillende grote acties: ze gingen online het gesprek aan met de bedrijven, plaatsten oproepen op diverse sociale media en verspreiden beeldmateriaal van de acties. Bij de actie tegen IOI eind september werden de Nederlandse E-activists ondersteund door een vergelijkbaar team in Indonesië. In 2017 hopen we wereldwijd meerdere E-activist-teams in het leven te kunnen roepen om zo, wanneer het nodig is, ook op internationaal opererende bedrijven de druk maximaal op te kunnen voeren.

De interactie op onze Facebookaccount blijft onverminderd hoog en het aantal vrienden is in 2016 toegenomen van 71.000 tot ruim 102.000. Ook het aantal Twittervolgers steeg licht van 26.000 tot ruim 28.000. Net als in eerdere jaren zetten we Twitter vooral in als communicatiemiddel met politici, journalisten en andere stakeholders. Nieuw is de inzet van Instagram met eind 2016 ruim 2.600 volgers. We boden in 2016 voor eerst petitietekenaars de optie aan om de petitie via WhatsApp met hun eigen netwerk te delen. In 2017 onderzoeken we of WhatsApp voor onze organisatie nog meer mogelijkheden biedt om de communicatie met onze supporters te verbeteren.

De Nederlandse Greenpeace-website werd in 2016 aangevuld met een flink aantal nieuwe petitie- en campagnepagina's, maar grootschalig onderhoud bleef achterwege. Achter de schermen wordt er namelijk hard gewerkt aan een volledig nieuwe -internationale- website. Voor het digitale team zal de zomer van 2017 in het teken staan van de overgang naar deze site.

Op e-mailgebied groeide het aantal programma- en actiemailabonnees van bijna 500.000 tot ruim 595.000. De veelheid aan campagnes en petitieën zorgden ervoor dat de gewenste opschoning van onze database uitgesteld moest worden tot 2017. Ook hadden we in 2016 te maken met steeds strengere privacywetgeving op het gebied van e-mail. Uiteraard willen we de privacy van onze achterban respecteren en niemand lastigvallen met ongewenste mails, maar tegelijkertijd willen we onze supporters zo goed mogelijk informeren over de voortgang van campagnes, nieuwe acties en successen. Om hier een goede balans in te vinden, houden we ons aan de afspraken over privacy van de brancheorganisatie DDMA en bieden we in de loop van 2017 supporters meer mogelijkheden zelf aan te geven over welke onderwerpen, via welke kanalen en hoe vaak zij door Greenpeace geïnformeerd willen worden.

Achter de schermen voltooiden we in de eerste helft van 2016 een nieuwe engagementstrategie, die meer uitgaat van de wensen en mogelijkheden van onze supporters. Ook op technisch gebied werd hard gewerkt: zo zorgde een verbeterde koppeling tussen onze database en e-mailsystemen voor snellere communicatie met petitietekenaars en donateurs. De implementatie hiervan verliep niet zonder hindernissen en een enkele keer werden ten onrechte e-mails verstuurd. Maar inmiddels zijn alle kinderziekten opgelost en werken de systemen naar behoren.

Eén van de ambities uit de nieuwe engagementstrategie is om meer het gesprek aan te gaan met supporters en hier als organisatie van te leren. Zo nodigden we eind 2016 groepen supporters op kantoor uit om van hen te horen hoe zij aankijken tegen de rol van Greenpeace en de rol die voor supporters is weggelegd. Het leverde goede gesprekken en bruikbare inzichten op. Dit soort focusgroepen gaan we in 2017 vaker organiseren.

SERVICEDESK

De servicedesk is een belangrijke unit binnen Greenpeace omdat de servicedeskmedewerkers letterlijk de oren en ogen van onze organisatie zijn. We investeren continu in het verbeteren van klanttevredenheid door de medewerkers van de servicedesk goed te trainen op dienstverlening. Iedereen die een vraag of opmerking over Greenpeace heeft, komt terecht bij onze servicedesk. In 2016 hielpen wij via de telefoon, e-mail en post in totaal bijna 100.000 supporters, een stuk meer dan het jaar ervoor. Vooral het aantal e-mails dat wij krijgen, is flink gestegen. Onze medewerkers beantwoorden vragen van allerlei aard, zoals over onze campagnes, maar reageren ook op aanmoedigingen vanwege onze acties, zoals in de zomer in de Eemshaven, toen wij het binnenvaren van een kolenschip blokkeerden.

Ook in 2016 wisten onze servicedeskmedewerkers vele duizenden mensen te behouden als Greenpeace-supporter. Door het enorme belang te benadrukken van financiële steun én een grote achterban voor het opvoeren van de druk om milieuwinst te halen in Nederland en elders in de wereld, bleven veel supporters aangesloten bij onze organisatie. En daar zijn wij natuurlijk heel erg blij mee.

De voorbereiding van de digitalisering van onze correspondentie met supporters liep in 2016 vertraging op. Onze techniek was nog niet ingericht om de papieren brievenstroom te vervangen voor e-mail. In 2017 gaan we er vaart achter zetten om zo veel mogelijk via e-mail te corresponderen. We verwachten hiermee naast een flinke kostenbesparing een mooi milieuresultaat te realiseren: minder papier!

GREENPEACE GREENWIRE

Greenpeace Greenwire is het online Greenpeace-platform dat mogelijkheden en kansen biedt om het netwerk van vrijwilligers te versterken en uit te bouwen. Sinds 2013 wordt het door ons geïnitieerde platform in steeds meer Greenpeace-kantoren uitgerold. Greenpeace Nederland werkt samen met de betrokken landen en wisselt successen en aandachtspunten uit. Er zijn nu in totaal zestien Greenpeace-organisaties die gebruikmaken van Greenwire. Dit breidt de online community van mensen die een actieve bijdrage leveren aan de Greenpeace-doelstellingen behoorlijk uit. Eind 2016 had de Nederlandse Greenwire-community 2107 leden. Hiervan waren er iets meer dan 1200 actief op het platform, zo'n 70 meer dan het jaar ervoor. Van deze actieve groep kwamen 582 mensen ook offline in beweging.

We hebben in 2016 een aantal grote slagen gemaakt in het makkelijker toegankelijk maken van Greenwire. Zo is het platform vanaf april mobile responsive en daarmee beter uitgerust voor mobiel gebruik. En sinds november is het registratieproces versimpeld, waardoor we verwachten dat inschrijven laagdrempeliger wordt. In 2016 wilden we meer nieuwe leden verwelkomen en dat is gelukt. Dankzij onze inspanningen zagen we een stijging van het aantal nieuwe leden met ruim 60 procent. Om de nieuwe mensen goed wegwijs te maken in de mogelijkheden van de community en in het aanbod aan activiteiten en functies, hebben we hard gewerkt aan een geautomatiseerd welkomstraject. Dat is eind september live gegaan. We bouwen hier in 2017 op basis van eerste analyses op voort. Om onze community ook in het echt te ontmoeten, organiseerden we tweemaandelijks een community-borrel met allerlei inhoudelijke programmaonderdelen. Daarnaast vonden er twee bijeenkomsten van een dag plaats waar aankomende projecten hun kick-off beleefden.

Omdat we het belangrijk vinden dat onze community vooral uit actieve leden bestaat, startten we in 2015 met een drop-outtraject, waarbij we mensen aanschreven die langer dan drie maanden niet ingelogd hadden. Die termijn bleek te kort, vandaar dat we in 2016 de niet-actieve termijn verlengd hebben naar zes maanden.

Het traject werkte wel: we hebben 15 procent van de potentiële drop-outs toch opnieuw kunnen inspireren. Het werken met de Greenwire Community Coaches, een team van vrijwilligers dat mensen wegwijs maakt op Greenwire of projecten helpt aan te jagen, heeft dit jaar minder aandacht gekregen en willen we in 2017 verder vormgeven.

Organisatiekracht nieuwe stijl, impact als doel

We zijn dit jaar gestart met een E-activiststeam, dat eind 2016 uit 41 leden bestond: vrijwilligers die op specifieke momenten via online kanalen helpen de druk op te voeren bij het doelwit in kwestie. Voor het eerst is het team ingezet op de nationale actiedag voor de bijen in juni. Daarna hebben de e-activisten een zeer succesvolle rol gespeeld tijdens de actie tegen IOI voor de bossen in het najaar. Uit solidariteit met de Standing Rock Sioux indianenstam startte het E-team op eigen initiatief een actie tegen ING vanwege zijn betrokkenheid bij de North Dakota Access Pipeline.

Een team vrijwilligers deed op eigen wijze onderzoek naar -online- verkooppunten van het onkruidbestrijdingsmiddel glyfosaat voor de landbouwcampagne. Het doel is om dit middel volledig van de Nederlandse markt te krijgen. Dit project, waarin vrijwilligers de leiding hebben, krijgt een vervolg in 2017.

Een groot project in 2016 was het project 'Gemeenten Gaan voor Groene Stroom'. Doel was om zo veel mogelijk gemeenten te laten overstappen van kolenstroom naar echt groene stroom, van een groene leverancier en liefst opgewekt met Nederlandse wind. Tegelijkertijd was dit project een aanknopingspunt om te bouwen aan groepen en netwerken voor de lokale energietransitie.

Vrijwilligers, lokale partners en supporters hebben zich ingezet om gemeenten aldus over te laten stappen. Daartoe lanceerden we www.petitiestarter.nl, een open en toegankelijk petitieplatform, 'powered by Greenpeace'. Ruim 130 petitie's zijn zo landelijk voor dit project gestart. Op verschillende plaatsen is contact gezocht met lokale politici, hebben burgers ingesproken in de raad en berichtten landelijke en lokale media uitvoerig over het onderwerp. Een zeer actieve campagnegroep in Amsterdam verzamelde handtekeningen op straat en heeft meermaals ingesproken in de gemeenteraad. Bij de overhandiging van de petitie aan de Amsterdamse wethouder gaf hij aan dat hij aanstuurt op vergroening. In 2017 zal duidelijk worden hoe precies.

Dit gemeenteproject leverde uiteindelijk 52 'Groene Hartjes' op: 52 gemeenten zegden toe om in de volgende aanbesteding van hun stroomcontract criteria op te nemen voor echt groene stroom van een groene leverancier. Gemeentelijke stroom is in 2016 daarmee beduidend groener geworden: 67 procent van de Nederlandse gemeenten neemt nu stroom af met de juiste groencertificaten, of gaat dat bij het volgende contract doen. Bovendien kiest 74 procent van die gemeenten voor een duurzame leverancier. Precies de helft van alle gemeenten zit nu dus in de topcategorie, waarbij sommige regio's ambitieus samenwerken om meer energie lokaal op te wekken.

Het gemeenteproject was daarnaast een goed voorbeeld hoe we milieuwinst kunnen boeken via actieve samenwerking met onze vrijwilligerscommunity, onze supporters en de bredere klimaatbeweging.

ONZE BREDERE COMMUNITY

In aanloop naar de klimaatconferentie in Parijs in 2015 investeerden we flink in een brede beweging van (milieu) organisaties om samen sterker te staan. Daaruit ontstond 'De Nederlandse Klimaatbeweging'. In 2016 bouwden we verder aan die community, die inmiddels bestaat uit 2.345 leden op Facebook. Dat platform is de basis voor uitwisseling, netwerkopbouw en mobilisatie. Ook organiseerden we samen met onder andere Milieudefensie en Fossielvrij twee trainingsweekenden met elk meer dan honderd deelnemers. Hier kwamen veel spin-offs uit voort, zoals online groepen, offline bijeenkomsten en acties. Zo waren er veel vrijwilligers betrokken bij Ende Gelände in Duitsland, een actie waarbij een kolenmijn bezet werd door 4.000 klimaatactivisten uit heel Europa.

Greenpeace wil milieuwinst boeken en de energierevolutie versnellen, samen met betrokken burgers en andere organisaties. Wij zijn daarvoor samenwerkingsverbanden aangegaan met lokale klimaatcampagnes en we hebben gebouwd aan stedelijke klimaatnetwerken. In Rotterdam, Utrecht, Den Haag, Amsterdam en Groningen leidde inhoudelijk advies en financiële ondersteuning door Greenpeace tot concrete milieuwinst en mobilisatie voor het klimaat:

- In Rotterdam gaven medewerkers van de afdeling mobilisatie en campaigners inhoudelijk en strategisch advies aan het nieuw opgerichte Rotterdams Klimaat Initiatief, dat sluiting eist van de kolencentrales op de Maasvlakte. Dankzij hun campagne verklaarde burgemeester Aboutaleb dat de kolencentrales binnen 8 jaar dicht moeten.
- In Den Haag zorgde een Greenpeace vrijwilliger dat de gemeenteraad een motie voor vergroening van het gemeentelijk stroomcontract aannam. Zij organiseerde ook met onze steun de fietsparade 'Tandje Erbij' waar 46 organisaties met meer dan 200 deelnemers aan meededen: een duidelijke oproep aan de lokale Haagse politiek voor een sterker klimaatbeleid.
- Een groep Amsterdammers voerde actief campagne voor de vergroening van het gemeentelijke stroomcontract. Zij namen het daarbij ook op tegen de provincie Noord-Holland die met bovenwettelijke regelgeving de ontwikkeling van windenergie in het Amsterdamse havengebied in de weg staat. De vrijwilligers richtten een open brief aan de provincie met een oproep voor meer windenergie in Noord-Holland en organiseerden ter ondersteuning daarvan een fietsparade van Haarlem naar Amsterdam.

- Utrecht Climate Neutral 2030 is een nieuwe campagnegroep die de komende jaren campagne voert voor een versnelling van het Utrechts energiebeleid zodat de stad in 2030 klimaatneutraal is.
- In juni steunde Greenpeace de lokale groep Groningen die in samenwerking met een lokale coalitie een demonstratie organiseerde voor sluiting van de kolencentrales.

Ook op het dossier TTIP zochten we samenwerking: in een coalitie met andere ngo's organiseerden we gezamenlijk een demonstratie op 22 oktober in Amsterdam, waaraan 8.000 mensen deelnamen.

EVENEMENTEN

Net als voorgaande jaren vroegen we op diverse festivals aandacht voor onze doelen, waarbij we dit jaar de supermarkt-actie centraal stelden. In het kader van 'Red de bij, maak je supermarkt gifvrij' konden festivalgangers de petitie tekenen, zaadbommen maken en konden kinderen geschinkt worden. Op Bevrijdingsdag waren onze vrijwilligers op drie plekken actief, waaronder op het festival Hemeltjelijf in Amsterdam. Op Koningsdag stonden we op het NDSM-terrein in Amsterdam en in juni waren we op Festival Mundial in Tilburg te vinden. Daarnaast bundelde Greenpeace de krachten met Mysteryland: samen maakten we Mysteryland-bezoekers op positieve wijze bewust van de manier waarop we met energie, voedsel, materiaal en de omgeving omgaan. Uit het publieksonderzoek - door Mysteryland - blijkt dat de manier waarop Greenpeace mensen probeert te activeren hoog gewaardeerd werd, vooral door het jongere publiek. Greenpeace was een logische en gewilde partner. Ook bleek dat we het meest zichtbare merk waren, vooral vanwege onze aanwezigheid op de camping. Het aantal geworven - potentiële - supporters viel jammer genoeg wat tegen. Toen in september het Greenpeace-schip de Esperanza in Nederland was, organiseerden we twee open dagen in Rotterdam, die door zo'n 400 belangstellenden bezocht zijn. Saillant detail is dat de open dagen de aanwezigheid van de *Esperanza* in Rotterdam verklaarde, zodat het niet opviel dat ze klaargestoomd werd voor de actie in de week erna bij de raffinaderij van bossenvernietiger IOI.

In oktober zetten we onze eerdere samenwerking met Amsterdam Dance Event (ADE) voort om duurzaamheid bij een ander publiek over het voetlicht te brengen. We stelden dit jaar ons pand beschikbaar als locatie voor de eerste Hackathon, als onderdeel van het ADE/ Digital festival. Tijdens de hackathon, gericht op technologische uitdagingen en kansen voor de dance- en festivalindustrie, werden onder andere apps ontwikkeld. In het thema Sustainability sprong de app 'OV Refund' eruit, waarmee reizigers hun vergoeding bij vertraging gemakkelijk –deels- kunnen afstaan aan een goed doel.

EDUCATIE EN VOORLICHTING

In 2016 lag de focus van het educatieprogramma op de vergroting van de scholen-database en de uitbreiding van ons aanbod. Inmiddels bestaat onze database uit bijna 2.000 scholen. We intensiverden het aanbod aan scholen met onder andere nieuw materiaal over de energietransitie en windenergie. Nieuwe docenten bereikten we door onze aanwezigheid op diverse vakconferenties, zoals die voor aardrijkskunde- en biologiedocenten. Daar konden leerkrachten kennismaken met onze educatieve materialen over duurzaamheid, ontbossing en voedsel. In combinatie met online marketing zorgde deze deelname in 2016 voor een verdubbeling van het bereik van de educatieve nieuwsbrief en educatieve webpagina's ten opzichte van 2015.

Op 23 procent van de basis- en middelbare scholen is een of meerdere docenten geabonneerd op de educatieve Greenpeace-nieuwsbrief. Dit zijn in totaal zo'n 2.000 docenten, die samen zorgden voor 5.000 downloads van lesmaterialen op onze website. Hiermee konden ze hun lessen nog groener en boeiender maken. Ook per mail en telefoon ondersteunden we docenten bij het implementeren van duurzaamheid in hun lessen of schoolgebouw. Veertig vrijwillige voorlichters bezochten 186 scholen en organisaties met in totaal een bereik van 5.000 mensen. Daarnaast ondersteunde Greenpeace 27 scholen bij eigen projecten, zoals bij de Duurzaamheidsmarathon van het Parcival College in Groningen. Tijdens het 24 uur durende programma verzorgde Greenpeace een inspirerende lezing, speelden 7 klassen het 'energie[r]evolutiespel', werd de documentaire Black Ice vertoond en maakten de leerlingen een gigantisch spandoek met hun wens voor het milieu.

Speciale aandacht ging in 2016 uit naar de lerarenopleidingen, waar we toekomstige docenten bereikten. We gaven een actieve workshop in tien paboklassen waarmee we enerzijds de kennis van de studenten over duurzaamheid en burgerschap verbreedden. Anderzijds reikten we concrete handvatten aan, zoals lesmaterialen en een actieplan voor de eigen school. Ook voerden drie docenten die via het leiderschapsprogramma 'Eerst de Klas' aan Greenpeace verbonden zijn, een eerste pilot uit op een universitaire lerarenopleiding. Ze richtten zich daarbij op interdisciplinair en vakoverstijgend werken aan de hand van het thema duurzaam voedsel.

FONDSENWERVING

De steun van financiële supporters is onmisbaar voor ons werk. Greenpeace accepteert immers geen giften van overheden of bedrijven. We koesteren onze onafhankelijkheid en onze financiële supporters.

>

TOTALE INKOMSTEN

De totale inkomsten van Greenpeace Nederland in 2016 kwamen op € 22,2 miljoen. Een deel hiervan bestaat uit de jaarlijkse schenking van de Nationale Postcode Loterij. De inkomsten uit eigen fondsenwerving, inclusief nalatenschappen, waren in 2016 € 19,8 miljoen; dat is € 0,7 miljoen meer dan in 2015. Deze stijging is toe te schrijven aan de aanwas van nieuwe donateurs en meer inkomsten uit nalatenschappen en van major donors.

INNOVATIEVE MANIEREN OM TE WERVEN

Net als voorgaande jaren lag de focus in 2016 op het behoud en het werven van financiële supporters én op het verhogen van de gemiddelde waarde per financiële supporter.

We sloegen dit jaar innovatieve wegen in om nieuwe financiële supporters te werven en aan ons te binden. Zo ontwikkelden we de eerste Greenpeace Virtual Reality-video, *Save the Arctic*, die we inzetten ter ondersteuning van straatwerving. En dat bleef niet onopgemerkt: eind 2016 werd de *Save the Arctic*-video bekroond met de eerste Bright VR Awards. De jury van Bright.nl pree de Greenpeace-productie voor innovatie en interactie en noemde het gevoel sterk dat je er als kijker echt bij bent. Inmiddels zijn er meerdere Greenpeace Virtual Reality-video's ontwikkeld die aandacht vragen voor het snel veranderende klimaat, waarmee de werwers potentiële donateurs kunnen laten ervaren waar Greenpeace zich hard voor maakt. We nemen de –potentiële - supporter mee op een ongeëvenaarde reis naar de meest afgelegen en bijzondere plekken op aarde: van de Noordpool en Indonesische oerwouden tot de diepten van de oceanen. Met deze bijzondere ervaring komen we tegemoet aan de wens van de moderne donateur om meer betrokken bij en beter geïnformeerd te worden over wat Greenpeace doet. En niet onbelangrijk: de resultaten zijn veelbelovend en de Virtual Reality-video's worden door zowel werwers als potentiële donateurs erg goed ontvangen. In 2017 gaan we dus door op deze weg. Ook nieuw in 2016 was de introductie van het Force-lidmaatschap, zoals Climate Force. Hiermee verbindt de donateur zich voor een jaar aan een specifieke campagne en wordt zo onderdeel van de groeiende, internationale bewegingen op het gebied van klimaat, bossenbescherming of duurzame voedselvoorziening. In 2017 bouwen we dit verder uit.

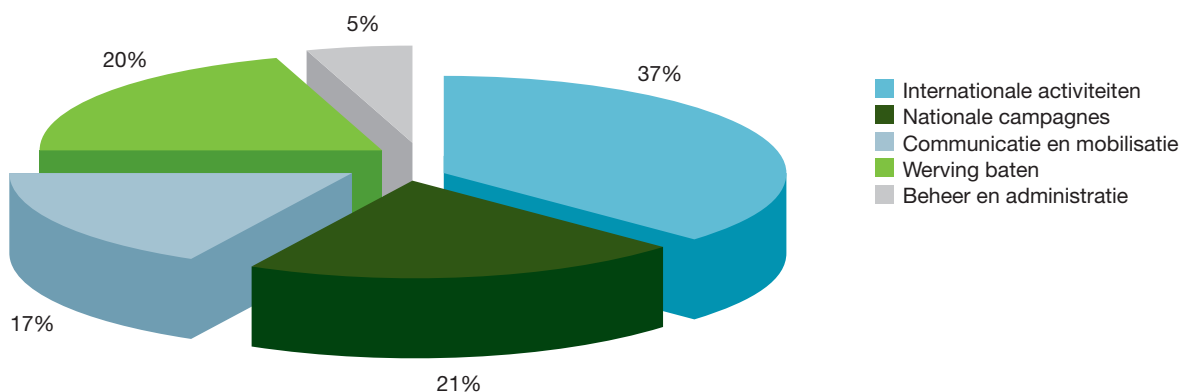
AANTAL FINANCIËLE SUPPORTERS

In totaal hebben 24.500 nieuwe supporters zich bij ons aangesloten, zo'n 55 procent meer dan in 2015. Het aantal voormalige supporters dat ons in 2016 weer financieel ging steunen was 21 procent hoger dan in het jaar ervoor. Helaas kon de werving van nieuwe financiële supporters het natuurlijke verloop niet volledig compenseren. Al met al werd Greenpeace Nederland eind 2016 gesteund door 383.400 financiële supporters, circa 11.000 minder dan in 2015

Dank aan onze loyale supporters

Ondanks het dalende aantal financiële supporters is een groot deel van onze achterban heel loyaal. Afgelopen jaar vroegen we vooral aandacht voor de opnieuw opblaiende bosbranden in Indonesië, veroorzaakt door de verwoestende aanleg van palmolieplantages. Ook stonden de bijen en de daaraan gekoppelde oproep voor duurzame landbouw weer centraal. We informeerden onze donateurs hierover via diverse kanalen, zoals ons Greenpeace-magazine, en we stuurden extra giftverzoeken per post en e-mail. Ze toonden hun betrokkenheid door een extra donatie te doen of hun doorlopende machtiging te verhogen. Ook vindt onze achterban het werk van Greenpeace zo belangrijk dat ze ons steeds vaker opnemen in hun testament. In 2016 ontvingen we de grootste nalatenschap ooit, waar we heel dankbaar voor zijn. Om onze dankbaarheid voor welke nalatenschap dan ook op meer permanente wijze te kunnen laten zien, is in 2016 het monument 'The Elementrees' in ons gebouw onthuld. Dit handgemaakte, milieuvriendelijke monument naar ontwerp van Balthasar Prinsen staat vol namen van donateurs die via hun testament Greenpeace Nederland steunen. Het is onze manier om hen te bedanken, te eren en anderen te inspireren. Want ook nu deze donateurs er niet meer zijn blijven ze de aarde beschermen.

WAT GEBEURT ER MET € 1?

BETROKKENHEID IN DE TOEKOMST

Gezien de huidige situatie, waarbij we nog steeds meer donateurs verliezen dan we werven, moeten we alle zeilen bijzetten om de daling in donateurs aantallen en inkomsten zo klein mogelijk te maken. In de huidige tijdgeest denken financiële supporters nog meer na over welke goede doelen zij willen steunen of willen blijven steunen. Er is ook een verschuiving zichtbaar van trouwe supporters die een leven lang hetzelfde goede doel steunen naar mensen die incidenteel geven, vaak gedreven door het nieuws. Onze focus zal dus gericht blijven op zoveel mogelijk nieuwe financiële supporters via een onderscheidende kanalenmix aan ons binden en trouwe supporters behouden.

In 2016 hebben we hard gewerkt aan een vernieuwde strategie om de supporters van Greenpeace Nederland intensiever te betrekken en te verbinden met onze missie. Een van onze doelstellingen is om beter te luisteren naar wélke wensen de supporter heeft in zijn relatie met de organisatie. Om daar beter grip op te krijgen willen we in 2017 actiever structurele 'luistermomenten' organiseren, waaronder terugkerende rondetafelgesprekken en focusgroepen met onze achterban. De verworven inzichten moeten bijdragen aan een verbeterde relatie met onze supporter en een betere afstemming van de communicatie die zij ontvangen.

ORGANISATIE EN BEDRIJFSVOERING

Greenpeace Nederland is een stichting. In het organigram staat schematisch hoe we zijn georganiseerd. De vier afdelingshoofden, de programmadirecteur en de directeur vormen het managementteam. Samen zijn ze verantwoordelijk voor de strategie, planning en aansturing van de organisatie.

>

DIRECTIE EN BESTUUR

Anna Schoemakers en Joris Thijssen bekleeden sinds 1 september 2016 gezamenlijk de functie van directeur/bestuurder van Greenpeace Nederland. Tot 1 september was Sylvia Borren directeur/bestuurder. De directie/het bestuur is eindverantwoordelijk voor de dagelijkse leiding en uitvoering en legt verantwoording af aan de raad van toezicht. Het bruto jaarsalaris van Anna Schoemakers en Joris Thijssen is vastgesteld op respectievelijk € 62.712 en € 94.289. Het bruto jaarsalaris van Sylvia Borren is vastgesteld op € 114.062. Deze salarissen zijn gebaseerd op functiegroep G van de Beloningsregeling Directeuren 2015 van Goede Doelen Nederland, die gebaseerd is op de Code Goed Bestuur, ook wel bekend als Code Wijfels. De genoemde salarissen zijn exclusief overige werkgeverslasten, sociale verzekeringen en pensioenkosten. De directie/de bestuurders ontvangen in hun hoedanigheid van bestuurder geen vergoeding.

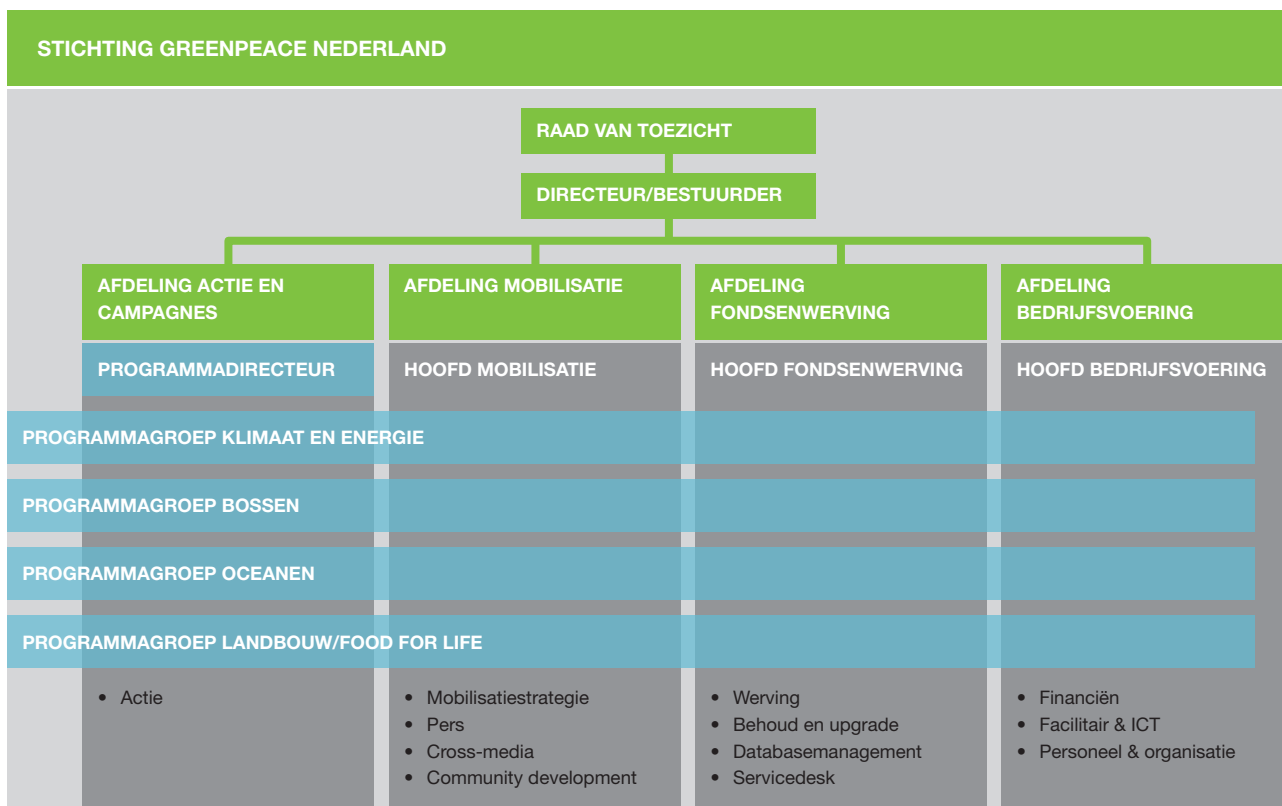
PERSONEELSBELEID

Onze medewerkers zijn gedreven en deskundige mensen, die zich met hart en ziel inzetten voor het milieu en cruciaal zijn voor het behalen van onze doelstellingen. Greenpeace biedt hun zinvol werk dat bijdraagt aan een betere wereld. Een dynamische werkomgeving, met ruimte voor creativiteit en goede secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals een NS-Business Card, een pensioenregeling met een meer dan gemiddelde werkgeversbijdrage, een sabbaticalregeling en diverse premievrije verzekeringen om de risico's bij langdurige arbeidsongeschiktheid financieel te compenseren. Plus een redelijk salaris dat past bij de zwaarte van de functie en de werkervaring. Wij streven naar een zo evenwichtig mogelijke samenstelling van onze teams, zonder dat we daarbij de kwaliteit uit het oog verliezen.

FORMATIE EN BEZETTING

Voor 2016 bedroeg het aantal begrote formatieplaatsen 92,55 fte (2015: 85,08 en voor 2017: 78,3). Een formatieplaats is bij onze organisatie een volledige arbeidsplaats van 40 uur per week. In 2016 was de gemiddelde bezetting 88,5 fte (2015: 84,5). In 2016 vertrokken 17 medewerkers (2015: 13) en begroetten we 12 nieuwe collega's (2015: 28). 4 van de 17 medewerkers die vertrokken, kozen er zelf voor om de organisatie te verlaten. De overige vertrekkende medewerkers gingen uit dienst omdat de arbeidsovereenkomst eindigde op de afgesproken datum of op verzoek van de organisatie. Op 31 december 2016 had Greenpeace Nederland 110 medewerkers in dienst: 66 vrouwen en 44 mannen. Deze cijfers zijn inclusief kortlopende contracten voor specifieke projecten en/of tijdelijke vervanging. Het managementteam bestaat uit 3 vrouwen en 3 mannen. Ook in 2016 heeft Greenpeace Nederland budget beschikbaar gehouden in haar begroting om medewerkers uit te kunnen lenen aan landen waar Greenpeace behoefte heeft aan specifieke ondersteuning door ervaren Greenpeace-medewerkers. In 2016 zijn er 2 medewerkers van Greenpeace Nederland uitgeleend aan het internationale bossenprogramma.

ORGANIGRAM 2016

ZIEKTEVERZUIM EN ARBEIDSTEVREDENHEID

In 2016 was het verzuimcijfer 3,1 procent (2015: 4,6). We berekenen de verzuimcijfers zo nauwkeurig mogelijk. Dat wil zeggen dat we rekening houden met het arbeidspatroon, dus het aantal uren dat iedere medewerker per dag werkt. Ook tellen we eventueel gedeeltelijke werkhervatting mee in de periode van re-integratie met een loonwaarde. Gemiddeld meldden medewerkers zich in 2016 1,5 keer per jaar ziek (2015: 1,7).

Begin 2016 is een nieuw verzuimbeleid geïntroduceerd, dat het verschil duidelijk maakt tussen ziekte en arbeidsongeschiktheid en de mate van belasting en belastbaarheid. In 2016 vond er geen medewerkerstevredenheidsonderzoek plaats. Als uitvloeisel van het vorige onderzoek is er dit jaar een leiderschapstraining voor het middenkader en een intervisie voor de rest van de medewerkers georganiseerd.

Cultuur en competentie management

De Nederlandse organisatie wenst wat betreft competentie management zoveel mogelijk aan te sluiten bij wat er door Greenpeace International is ontwikkeld. We willen een eenvoudig toepasbaar systeem dat op maat is gemaakt voor onze organisatie. Hierdoor kan het echt bijdragen aan het oplossen van knelpunten en aan het verbeteren van de organisatiecultuur. Competentie management zal in de praktijk worden toegepast bij werving en selectie, functioneren en beoordelen, ontwikkeling en het belonings-, mobiliteits- en verzuimbeleid. Om onze internationale cultuur te versterken en kennis onderling zoveel mogelijk te delen, participeren medewerkers in internationale *skillshares*, op het gebied van bijvoorbeeld financiën, fondsenwerving en human resources.

Functie- en loongebouw

Greenpeace wil haar medewerkers passend belonen, goede medewerkers behouden en het voor potentiële nieuwe medewerkers, ook wat betreft arbeidsvoorwaarden, aantrekkelijk maken voor Greenpeace te komen werken. Om dit mogelijk te maken bleek een nieuw, passend beloningsbeleid noodzakelijk. In samenwerking met een externe organisatie hebben we alle specifieke functiebeschrijvingen omgevormd tot generieke functiebeschrijvingen met daarboven enkele rollen. Functies zijn opnieuw gewaardeerd volgens de Bakkenist-methode en de eerste concepten voor functie- en niveautoewijzing zijn gereed voor discussie in het Management Team. Daarnaast implementeren we binnenkort een nieuwe beoordelingssystematiek, die zal dienen om resultaatafspraken te maken en concreet plannen te maken voor de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers.

DIVERSITEIT

Greenpeace voert een actief diversiteitsbeleid: we richten ons bij de werving van nieuwe medewerkers actief op het vinden van collega's met diverse etnische achtergronden. Daarnaast leveren we, in lijn met de Participatiewet, extra inspanning om ook collega's met een beperking te kunnen verwelkomen. De beleidsunit Diversiteit & Inclusie zorgt er continu voor dat diversiteit in de hele organisatie hoog op de agenda staat.

Zo ontwikkelden we een internationale toolkit voor het opzetten van een diversiteitsbeleid binnen de Greenpeace-organisaties en organiseerden we een bijeenkomst voor 25 ngo's om de Participatiewet expliciet onder de aandacht te brengen en ngo's te mobiliseren. Dat genereerde ook media-aandacht: leuk om eens anders in de publiciteit te komen. We traden in 2016 wel vaker naar buiten rond het thema diversiteit, zoals de speech van campaigner Faiza Oulahsen bij een bijeenkomst van de Kleurrijke Top 100, een lijst van invloedrijke en kleurrijke Nederlanders.

Ook gaven we gastcolleges op de Hogeschool van Amsterdam en Hogeschool InHolland met als thema organisatiecultuur met nadruk op Diversiteit en MVO. Om ons meer inzicht te geven hoe de voor ons belangrijke doelgroep studenten in elkaar steekt, deed een stagiaire in onze opdracht onderzoek bij bi-culturele studieverenigingen.

Overige activiteiten

In het debat rond de komst van vluchtelingen in Nederland sloot Greenpeace zich aan bij *Stay Human*, een coalitie van meer dan 40 organisaties die zich inzet voor een veilig en menselijk gespreksklimaat. Daarnaast voerden we oriënterende gesprekken met instellingen als Vluchtelingenwerk en het Transgendernetwerk Nederland om goed op de hoogte te blijven van de maatschappelijke ontwikkelingen.

Belangrijke activiteit was dit jaar een groot etnomarketing onderzoek, in samenwerking het onderzoeksbureau 'Transcity', voor meer inzicht in onze doelgroepen. Ten slotte hebben we vele conferenties en workshops bezocht van onder andere het 99van-netwerk, De Normaalste Zaak, werkgeversvereniging AWWN, Expertisecentrum voor Jeugd, Samenleving en Opvoeding (JSO), MVO Nederland, werkgeversinitiatief Onbeperkt aan de Slag, uitzendbureau Emma at Work, kennisinstituut Movisie en Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS).

PLANNING EN CONTROL

Het plannen, bijsturen en verantwoorden van onze activiteiten en de besteding van middelen doen we met behulp van de planning-en-controlcyclus: een terugkerende cyclus van plannen en rapportages over die plannen.

>

Driejarenplannen en jaarplan

Het werk van Greenpeace Nederland maakt deel uit van het *Global Programme* van Greenpeace International. Op basis van de doelen die Greenpeace International heeft vastgesteld, heeft de Nederlandse organisatie in 2014 per programmathema en per afdeling haar eigen driejarenplan geschreven voor de periode 2015-2017. Dit plan beschrijft de geïntegreerde strategieën waarin het werk van alle afdelingen een rol speelt en vormde de basis voor ons jaarplan 2016, waarin we de concrete doelstellingen formuleerden. Financieel vertaalden we dit in een begroting en een meerjarenraming waarbij rekening werd gehouden met verschillende scenario's.

Rapportages

Elke maand stelt de afdeling Bedrijfsvoering een maandrapportage op met de belangrijkste financiële, personele en andere relevante gegevens, zodat de directie, afdelingshoofden, coördinatoren en projectleiders waar nodig kunnen bijsturen. Na afloop van elk trimester stellen de leden van het managementteam een uitgebreide trimesterrapportage op. Hierin geven ze een overzicht van de inhoudelijke resultaten en activiteiten, de resultaten en kosten van fondsenwerving, en personele aspecten, zoals ziekteverzuim. Als de kosten afwijken van het budget, voegen de managementteamleden een verklaring en een bijgestelde prognose toe. De directeur/bestuurder en de raad van toezicht bespreken deze vier- en achtmaandsrapportages. Ook bespreekt het managementteam de evaluaties van projecten, zodat we lessen trekken uit wat wel en niet goed is gegaan. Na afloop van het jaar verantwoordt Greenpeace Nederland alle resultaten en de besteding van de middelen publiekelijk in haar jaarverslag. De (financiële) ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de behaalde resultaten, de toestand op balansdatum en de kasstromen worden uitgebreid beschreven en toegelicht in de jaarrekening 2016. Hierin staat ook een toelichting op hoe we omgaan met de financiële instrumenten, risico's en ons beleid ten aanzien van reserves. Ook zijn diverse kengetallen en de begroting 2017 opgenomen in jaarrekening.

RISICOMANAGEMENT

Op basis van een jaarlijkse risicoanalyse houden management, directie/bestuurders en de raad van toezicht zicht op de belangrijkste potentiële risico's voor de organisatie. Elk jaar actualiseren we deze risicoanalyse. Gebieden waarop Greenpeace mogelijk risico's loopt, zijn: inkomsten, werkkapitaal, juridische aansprakelijkheid, imago en bedrijfsvoering. Voor elk risicogebied is een lid van het managementteam verantwoordelijk. Hij of zij zorgt ervoor dat de risico's worden verkleind en de mogelijke gevolgen kunnen worden opgevangen. In 2016 is de risicoanalyse geactualiseerd. Voorbeelden van de onderkende risico's zijn de kosten gerelateerd aan een terugval van inkomsten en een te laag werkkapitaal, waarvoor we de reserve aanhouden. We stemmen internationaal de risico's ook af om zo effecten bij andere Greenpeace-organisaties tijdig en goed te kunnen ondervangen, aangezien deze ook kunnen doorwerken bij ons. De conclusie is dat Greenpeace voldoende in staat is om risico's op te vangen als die zich onverhoopt voordoen. De financiële reserves zijn voldoende en de verantwoordelijkheden voor risico's zijn duidelijk verdeeld binnen het managementteam, onder eindverantwoordelijkheid van de directie/bestuurders. Voor de behandeling van de overige risico's wordt verwezen naar de jaarrekening, onderdeel financiële instrumenten.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Greenpeace vindt dat alle bedrijven en instellingen bewust moeten omgaan met de gevolgen van hun handelen voor hun omgeving en de maatschappij, en negatieve impact zoveel mogelijk moeten vermijden of terugdringen. Dat geldt uiteraard ook voor onszelf. We hebben ons aangesloten bij het INGO-charter, waarmee we ons verbinden aan een aantal standaarden van internationale non-gouvernementele organisaties op het gebied van duurzaamheid, transparantie en verantwoording. Deze verantwoording vindt plaats via een rapportage volgens een standaard van het Global Reporting Initiative (GRI). Greenpeace Nederland stelt geen eigen rapportage op, maar als wereldwijde organisatie stellen wij een geconsolideerde GRI/INGO-rapportage op. Deze geconsolideerde rapportage zal na verschijnen van dit jaarverslag te vinden zijn op de website van Greenpeace International. Greenpeace Nederland onderschrijft de algemene MVO-principes zoals vastgelegd in ISO 26000: accountability, transparantie, ethisch gedrag, respect voor de belangen van

stakeholders, voor de wet, voor internationale gedragsnormen en voor mensenrechten. Voor Greenpeace Nederland zijn de MVO-kernonderwerpen milieu, behoorlijk bestuur, eerlijk zakendoen, arbeidsomstandigheden en deelonderwerpen van het kernonderwerp consumentenaangelegenheden het meest relevant. Wij hebben onze ambities, doelstellingen en prioriteiten voor deze onderwerpen in kaart gebracht. In de jaarrekening zetten we uiteen hoe we omgaan met onze beleggingen.

HOE MILIEUVRIENDELIJK ZIJN WE ZELF?

Greenpeace Nederland stelt hoge eisen aan zichzelf als het gaat om milieuzorg. Logisch, want dat vragen we ook van anderen. De lunch die wordt verzorgd voor de Greenpeace-medewerkers is biologisch, net als de koffie en thee die geschonken wordt. Greenpeace Nederland huist in een zeer duurzaam pand. We beperken ons energiegebruik tot een minimum en nemen groene stroom af. Auto's gebruiken we zo weinig mogelijk: iedere medewerker heeft een ov-jaarkaart. We vliegen niet op afstanden korter dan 500 kilometer en bij uitzondering op afstanden tussen de 500 en 1.000 kilometer. We maken veel gebruik van videoconferencing voor internationaal overleg. Als medewerkers toch per vliegtuig reizen, worden de CO₂-uitstoot en overige broeikasgassen gecompenseerd. En zo ook de CO₂-uitstoot als gevolg van ons gebruik van overig vervoer, onze gebouwen en ons papiergebruik. We vragen onze lezers om ons magazine via internet te lezen in plaats van dit op papier te ontvangen. En het jaarverslag publiceren we voor het zevende jaar op rij alleen online. In een aantal opzichten kan Greenpeace Nederland geen concessies doen. We willen tot over de grenzen campagnes blijven voeren en allerlei vormen van geweldloze acties organiseren. Ons uitgangspunt is dat het milieuvoordeel dat we willen bereiken met een campagne, moet opwegen tegen de milieubelasting en de kosten van schepen, rubberboten, voertuigen en andere uitrustingen of materialen.

Inkoopbeleid

Greenpeace kiest haar producten en leveranciers zorgvuldig. Ze moeten aansluiten bij onze eigen MVO-criteria en het milieu niet of minimaal belasten. We beoordelen producten op hun milieubelasting en kopen uiteraard de minst belastende. Drukkerijen die voor ons werken, voldoen aan strenge milieueisen.

CO₂-uitstoot

Onze CO₂-uitstoot was in 2016 9 procent minder dan in 2015 en is sinds 2012 met 72 procent gereduceerd. De grootste vermindering komt door onze verhuizing naar een duurzamer kantoorgebouw halverwege 2014, de omschakeling naar CO₂-neutraal drukwerk en de reductie van papiergebruik.

De uitstoot van CO₂ door reizen krijgt een groter aandeel in het totaal, maar is over meerdere jaren redelijk constant. Er is in 2016 iets minder gevlogen dan in 2015, maar er zijn meer autokilometers gemaakt. De CO₂-uitstoot openbaar vervoer is vrijwel gelijk aan het jaar ervoor, in 2017 zal deze dalen doordat de NS nu 100 procent groene stroom gebruikt. De uitstoot van ons kantoor is in 2016 iets hoger dan in 2015 door een kouder begin van het jaar. De uitstoot naar aanleiding van papierverbruik is weer gedaald: er is minder drukwerk geproduceerd.

De CO₂-uitstoot wordt gecompenseerd middels Gold Standard-certificaten via Climate Neutral Group (www.climateneutralgroup.com). Deze organisatie financiert projecten die de uitstoot van schadelijke broeikasgassen daadwerkelijk verminderen.

CO₂-UITSTOOT IN KILOGRAMMEN

Omschrijving	2012	2013	2014	2015	2016	Percentage
Vliegverkeer	51.278	58.115	31.009	57.669	52.320	37%
Autoverkeer	14.559	10.243	14.718	13.492	17.221	12%
Openbaar vervoer (woon-werkverkeer en internationale treinreizen)	50.294	50.981	50.585	30.478	29.794	21%
Schepen	2.683	6.233	9.295	12.489	2.916	2%
Gebouwen	137.412	143.147	69.680	10.177	11.271	8%
Papier	251.518	224.176	50.612	33.379	29.437	21%
Totaal	507.743	492.896	225.898	157.684	142.957	100%

GREENPEACE WERELDWIJD

Greenpeace pakt milieuproblemen wereldwijd aan. Milieuproblemen, zoals klimaatverandering, houden zich immers niet aan landsgrenzen. Greenpeace is een van de grootste internationale milieuorganisaties, actief in meer dan veertig landen verspreid over alle continenten. Ruim 3,3 miljoen financiële supporters en 35.000 vrijwilligers steunen Greenpeace.

>

INTERNATIONALE ORGANISATIE

Stichting Greenpeace Council, kortweg Greenpeace International, faciliteert de samenhang en kwaliteit van de nationale, regionale en mondiale campagnes van Greenpeace. Ook is Greenpeace International verantwoordelijk voor onze schepen. Haar kantoor staat in Amsterdam.

2016 begon voor Greenpeace International met de komst van twee nieuwe directeuren: Bunny McDiarmid en Jennifer Morgan namen het stokje over van Kumi Naidoo. Een van hun eerste taken was het vaststellen van wereldwijde doelstellingen voor de Greenpeace-campagnes voor de komende drie jaar. De doelstellingen voor de periode 2017-2019 zijn:

1. Het gebruik van steenkool wereldwijd uitbannen en een volledige overstap naar 100 procent duurzame energie versnellen.
2. De onvermijdelijke neergang van de olie-industrie versnellen.
3. Behouden, beschermen en herstellen van de meest kostbare ecosystemen voor het klimaat, met de focus op een wereldwijde rijke biodiversiteit in bossen en oceanen.
4. Niet-duurzame consumptie- en productietrends in belangrijke markten en industrieën terugdraaien, zodat uiteindelijk de opwarming van de aarde onder de 1,5 graad blijft en biodiversiteit beschermd wordt.
5. Kwaliteit van leven herdefiniëren door algemene ingesleten ideeën over wat een 'fundamenteel recht' is en naar wat voor leven we streven ter discussie te stellen, met een specifieke focus op veranderingen in grote steden.
6. Terugdringen en voorkomen van geheime afspraken tussen het bedrijfsleven en overheden in belangrijke landen en ze verantwoordelijk en aansprakelijk stellen.
7. Gezamenlijke verantwoordelijkheid voor elkaar en de planeet vergroten om polarisatie van de samenleving te verminderen en ons in staat te stellen een groene en vreedzame toekomst te realiseren.

STEUN AAN CAMPAGNES EN ACTIVITEITEN IN ANDERE LANDEN

Dankzij de financiële steun van velen is Greenpeace Nederland de organisatie met het hoogste percentage financiële supporters ten opzichte van de andere landen waar Greenpeace actief is. Daardoor kunnen we veel bijdragen aan de internationale en Europese Greenpeace-campagnes en aan de ondersteuning van Greenpeace-activiteiten elders. In 2016 was onze bijdrage € 9,2 miljoen, oftewel 37 procent van onze totale uitgaven. In 2015 was dat € 7,8 miljoen, 34 procent van onze totale uitgaven. Om onze wereldwijde ambities voor het milieu te kunnen realiseren, is het de bedoeling dat in de komende jaren in alle landen waar Greenpeace gevestigd is meer inkomsten worden geworven.

OVEREENKOMSTEN

Greenpeace Nederland sluit overeenkomsten met Greenpeace International voor onze bijdragen aan internationale campagnes. Hierin leggen we vast aan welke projecten en activiteiten het geld zal worden besteed. Greenpeace International volgt en bewaakt de voortgang en de resultaten. Dat gebeurt aan de hand van rapportages van de projecten en van de collega-organisaties die geld van Greenpeace Nederland ontvangen. De raad van toezicht van Greenpeace Nederland keurt samen met de bestuurder de begroting goed. Vervolgens keurt de directeur/bestuurder na overleg met het managementteam de internationale projecten waaraan we meebetalen goed. De auditcommissie, geholpen door de afdeling Bedrijfsvoering, volgt de rapportages van Greenpeace International op de voet. Na afloop evalueren Greenpeace Nederland en Greenpeace International de aanpak en de resultaten, verbeteren de projecten waar nodig en passen eventueel de campagnestrategieën aan.

ONDERSTEUNING

Een aantal internationale projecten waaraan Greenpeace Nederland financieel bijdroeg, staat eerder in dit jaarverslag per campagnethema beschreven.

Daarnaast gaf Greenpeace Nederland in 2016 financiële ondersteuning aan Greenpeace-projecten in Afrika, Oost-Azië, Japan, Middellandse Zee, Rusland, Zuidoost-Azië en de Verenigde Staten. Een overzicht van alle projecten en bedragen vindt u in de jaarrekening, tabel B1.

DANKZIJ DE HULP VAN NEDERLANDSE SUPPORTERS

Onze financiële supporters droegen via Greenpeace Nederland in 2016 met € 9,2 miljoen bij aan activiteiten in andere Greenpeace-landen. Met dat geld ondersteunden we een breed scala aan projecten, zoals onze succesvolle campagnes voor bescherming van de Noordpool en de Great Northern Forest, een schone-energierevolutie in China en de bescherming van de tropische regenwouden in landen als de Democratische Republiek Congo en Indonesië.

VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

BIJZONDER JAAR

Het jaar 2016 was een bijzonder jaar voor Greenpeace. Directeur Sylvia Borren, die zich jarenlang voor Greenpeace heeft ingespannen en veel heeft bereikt, is op 1 september afgetreden en nam op 8 september afscheid. Ook via deze weg wil de raad Sylvia nogmaals danken voor haar inzet voor en grote betrokkenheid bij Greenpeace.

En tegelijkertijd heeft de nieuwe directie zich op 8 september voorgesteld. Anna Schoemakers en Joris Thijssen deden dit al hangend aan een kabel boven de Eemshaven, protesterend tegen de kolencentrale van Essent.

ALGEMEEN

De Raad van Toezicht functioneert als een toezichthoudend orgaan, een klankbord voor de directie en als werkgever voor de directeur. De Raad van Toezicht houdt zich aan de richtlijnen zoals die in de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen (Code Wijffels) zijn neergelegd. De samenstelling en taken van de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in de statuten en meer gedetailleerd in het reglement van de Stichting Greenpeace Nederland. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen vergoeding voor hun taken. Daadwerkelijk gemaakte kosten kunnen zij declareren.

SAMENSTELLING

De benoeming van de leden van de Raad van Toezicht geschied door coöptatie, waarbij de ondernemingsraad met betrekking tot één van de leden een versterkt aanbevelingsrecht heeft. De leden van de Raad van Toezicht worden geworven op basis van een profielschets. Deze profielschets wordt na overleg met directie en een positief advies van de OR door de Raad van Toezicht vastgesteld. De leden worden voor een periode van 3 jaar benoemd en kunnen maximaal 3 periodes in de raad zitting hebben.

Met ingang van 6 juli 2016 is Dien de Boer-Kruyt afgetreden. Zij heeft zich gedurende zes en half jaar ingezet als voorzitter. Eerst van het bestuur en later - na de omvorming tot een raad van toezicht - als voorzitter van de raad. Zij is intern opgevolgd door Chris van Vlissingen.

Met ingang van 6 juli 2016 zijn drie nieuwe leden benoemd, Hann Verheijen (financieel profiel), Marlies De Ruyter de Wildt en Sigrid Baas (beiden profiel met als aandachtspunt fondsenwerving). Martine Bosman is in de vergadering van 29 september 2016 herbenoemd.

De samenstelling van de raad, eventuele extra functies binnen de raad en nevenfuncties per 31 december 2016 en de datum van benoeming, staan in de bijlage van dit verslag.

VERGADERINGEN EN BIJEENKOMSTEN

De Raad van Toezicht is dit jaar 11 keer bij elkaar gekomen. Daarnaast zijn er dit jaar in verschillende samenstellingen en met verschillende stakeholders meerdere bijeenkomsten geweest ten behoeve van het aantrekken van de inmiddels benoemde nieuwe directeuren en heeft de raad veelvuldig onderling contact gehad op het pad naar de benoeming van de nieuwe directie.

Een delegatie van de raad heeft in maart en in november met de ondernemingsraad gesproken over de algemene gang van zaken. Tevens is er in 2016 meerdere malen overleg geweest met de ondernemingsraad inzake van de (toen nog voorgenomen) benoeming van de nieuwe directie en de directeuren. In het traject tot de benoeming van twee directeuren heeft de raad de benodigde adviezen van de ondernemingsraad ingewonnen en heeft hij - conform de afspraken - Greenpeace International geconsulteerd en in de gelegenheid gesteld haar zienswijze kenbaar te maken. Van beide gremia heeft de raad een positief advies inzake de (voorgenomen) benoeming ontvangen.

Namens de raad heeft Chris van Vlissingen als "trustee" deelgenomen aan de jaarlijkse internationale vergadering van het internationale bestuur met de directeuren van nationale/regionale organisaties en de internationale raad van toezichthouders (board of trustees). De jaarvergadering vond deze keer in Praag plaats. In de marge van deze vergaderingen hebben de directeur en de trustee nader overleg gehad met de nieuwe directie van GPI en met de voorzitter en de penningmeester van het internationale bestuur.

Voor en na de jaarvergadering heeft de trustee namens de raad een aantal maal telefonisch en schriftelijk zijn zienswijze kenbaar gemaakt en hebben de trustee en de voorzitter van de auditcommissie in Amsterdam gesproken met de voorzitter van het bestuur van Greenpeace International. Naast de informatie die de raad kreeg tijdens de vergaderingen en van de OR en GPI, heeft de raad informatie vergaard door gebruik te maken van hun individuele contacten, media en deelname aan andere bijeenkomsten.

In de vergaderingen heeft de raad een veelheid van gasten welkom geheten, onder wie leden van het MT, de accountant en de International Development Manager van Greenpeace International.

Tijdens de vergaderingen zijn naast de belangrijke standaardonderwerpen zoals de jaarrekening 2015, de begroting 2017, de kwartaalrapportages 2016 (financieel en inhoudelijk), het jaarplan 2017 en personeelszaken, de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Een van de belangrijkste onderwerpen van dit jaar was het afscheid van Sylvia Borren als directeur van Greenpeace, en de benoeming van Anna Schoemakers en Joris Thijssen als nieuwe directie.
- Na de zomer bleek dat de inkomsten achterbleven bij de begroting. Hier is onmiddellijk actie op ondernomen. Directie en raad hebben intensief gesproken over de noodzaak en mogelijkheden om de kosten overeenkomsten neerwaarts bij te stellen. Daarbij is ook gesproken over de inkomstenontwikkeling.
- Er is veel aandacht geweest voor fondsenwerving en de vraag op welke wijze Greenpeace het meest effectief en efficiënt donateurs en bijdragen kan werven zodat de fondsen die nodig zijn voor het realiseren van de doelstellingen van Greenpeace op niveau kunnen blijven. Geef-bereidheid en geef-gedrag lijken structureel in beweging te zijn, als onderdeel van bredere maatschappelijke trends.
- Tenslotte is de top line year plan besproken en heeft de directie uitleg gegeven over de wijze waarop nu in samenspraak met Greenpeace International wordt besloten welke inhoudelijke onderwerpen als speerpunt worden benoemd.

AUDITCOMMISSIE

De auditcommissie is drie keer bij elkaar geweest en heeft ter voorbereiding en opvolging hiervan een aantal telefonische vergaderingen gehad. Naast de realisatie van de begroting 2016, het jaarverslag en de management letter 2015 en de financiële stand van zaken is ook – toekomstgericht - gesproken over de samenstelling van de continuïteitsreserve, het reservebeleid en het liquiditeitsbeleid en de liquiditeitsprognose. Al hetgeen in de auditcommissie is besproken, kwam terug in de vergadering van de voltallige Raad van Toezicht.

REMUNERATIECOMMISSIE

Ten tijde van de versterking van de raad op 6 juli is beslist tot het instellen van een remuneratiecommissie die de RvT adviseert in haar werkgeversrol. Ter voorbereiding is door de leden van de commissie een reglement opgesteld en heeft de commissie enkele keren telefonisch vergaderd.

DE RAAD ALS WERKGEVER

In 2016 is er geen functioneringsgesprek gevoerd met de directeur. Reden hiervoor is dat Sylvia Borren op 1 september 2016 met pensioen is gegaan en de nieuwe directeuren per 1 september zijn aangetreden.

In 2015 is de raad gestart met de werving van een nieuwe directeur. Hiervoor is een searchbureau aangezocht en heeft de raad een interne klankbordgroep in het leven geroepen om informatie te delen en om inhoudelijke inbreng vanuit de andere stakeholders te garanderen. Het vinden van een geschikte nieuwe directie voor Greenpeace Nederland bleek geen eenvoudige opgave, maar in juni zijn de contracten getekend en met ingang van 1 september 2016 is de nieuwe directie aangetreden.

KORTE VOORUITBLIK 2017

In 2017 zal de raad naast zijn basistaken en wettelijke taken, extra aandacht besteden aan een aantal specifieke onderwerpen:

- in 2017 zal de nieuwe directie ingewerkt moeten zijn en zal de raad er op toezien dat er een (financieel) gezonde slagvaardige organisatie staat die zich ten volle kan inzetten voor de inhoudelijke milieudoelinden;
- zonder voldoende donateurs en vrijwilligers, kan Greenpeace niet het werk doen dat zij voor ogen heeft, de RvT zal het donateursbeleid steeds als een belangrijk aandachtspunt in de vergaderingen betrekken.
- we blijven ervan overtuigd dat de doelen van Greenpeace alleen in internationaal verband en met een brede samenwerking tussen mensen en organisaties kunnen worden bereikt. De raad zal dan ook samenwerking met vrijwilligers en andere organisaties blijven stimuleren.
- in 2017 zijn in Nederland en een aantal andere landen verkiezingen (bijvoorbeeld in Frankrijk, USA, Duitsland). Greenpeace zal zich moeten verhouden tot verschuivingen in het politieke speelveld.
- de wijze waarop vanuit Greenpeace Nederland en Hivos toezicht gehouden gaat worden op de inrichting en uitvoering van het gezamenlijk project m.b.t. het tegengaan van de ontbossing in het Amazonegebied waarvoor door de Postcode Loterij gezamenlijk een droomfonds-aanvraag van €14,8 miljoen is gehonoreerd.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Na de balansdatum hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan met belangrijke financiële gevolgen voor Stichting Greenpeace Nederland.

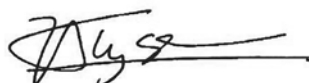
Ondertekening Amsterdam, 3 april 2017,

W.A.C. Fentener van Vlissingen
Voorzitter

M. Bosman
Secretaris

J. Thijssen
Directeur/bestuurder

A.J. Schoemakers
Directeur/bestuurder

JAAARREKENING

JAARREKENING 2016

In de jaarrekening, die onderdeel is van de jaarverslaggeving, doet Greenpeace Nederland (volledig: Stichting Greenpeace Nederland) verslag van de financiën van het afgelopen jaar 2016. De jaarrekening is goedgekeurd op 3 april 2017. Greenpeace Nederland is onafhankelijk en ontvangt geen subsidies van overheden of bijdragen van bedrijven. Dankzij onze vele financiële supporters en de Nationale Postcode Loterij en haar deelnemers kunnen we onze milieucampagnes blijven voeren, in Nederland én wereldwijd. De jaarrekening bestaat uit de Balans, de Staat van baten en lasten, het Kasstroomoverzicht, de Grondslagen en de Toelichting met daarin een samenvatting. Er hebben geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

In 2016 gaf Greenpeace Nederland € 2,6 miljoen meer uit dan er binnenkwam. Dit is grotendeels volgens planning. In 2014 stelden we twee bestemmingsreserves in: één wegens hogere inkomsten en dat is volgens plan uitgegeven in 2016. De andere bestemmingsreserve is opgebouwd uit het Droomfonds van de Nationale Postcode Loterij: een gift van € 7,6 miljoen voor Questionmark. Deze inkomsten waren gereserveerd en worden nu besteed aan de verschillende doelstellingen. Daarnaast is het operationele resultaat in 2016 € 0,6 miljoen negatief.

De baten eigen fondsenwerving zijn in 2016 € 19,8 miljoen. Dat is € 0,7 miljoen (3,6 procent) hoger dan in 2015. Daar staat tegenover dat er voor fondsenwerving € 0,3 miljoen meer kosten gemaakt zijn. In 2016 is in totaal € 18,6 miljoen besteed aan de doelstellingen van Greenpeace. Dit is bijna € 1 miljoen meer dan in 2015.

BALANS GREENPEACE NEDERLAND

Alle bedragen zijn in euro's

Activa	31 december 2016	31 december 2015
A Immateriële vaste activa	-	-
B Materiële vaste activa	2.565.779	2.917.665
C Financiële vaste activa	504.000	504.000
Totaal vaste activa	3.069.779	3.421.665
D Vorderingen en voorraden	-	-
D1-5 Vorderingen en overlopende activa	1.842.667	3.538.463
D6 Voorraden	1.160.000	-
E Effecten	4.674.951	5.243.769
F Liquide middelen	2.073.636	3.396.690
Totaal vlottende activa	9.751.254	12.178.922
Activa totaal	12.821.033	15.600.587
Passiva	31 december 2016	31 december 2015
G Reserves en fondsen	-	-
G1 Reserves	5.055.197	6.675.031
G2 Fondsen	2.671.676	3.605.990
Totaal reserves en fondsen	7.726.873	10.281.021
H Voorzieningen	10.502	24.086
I Kortlopende schulden	5.083.658	5.295.480
Overige passiva	5.094.160	5.319.566
Passiva totaal	12.821.033	15.600.587

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
Baten				
A1 Baten eigen fondsenwerving	19.773.488	19.726.600	19.066.776	17.707.000
A2 Baten acties van derden	2.252.694	2.250.000	2.251.917	5.850.000
A3 Baten gezamenlijke acties	-	-	58	-
A4 Baten beleggingen	161.280	250.000	160.586	150.000
A5 Overige baten	-	-	1.179	-
A Totale baten	22.187.462	22.226.600	21.480.516	23.707.000
Lasten				
B1 Internationale activiteiten	9.236.456	9.245.680	7.830.942	8.018.085
B2 Nationale campagnes	5.165.884	5.307.216	5.448.491	4.781.891
B3 Communicatie en mobilisatie	4.180.398	3.659.050	4.318.377	3.497.687
B Besteed aan doelstellingen	18.582.738	18.211.946	17.597.811	16.297.663
C1 Kosten eigen fondsenwerving	4.913.833	5.273.060	4.590.285	4.225.585
C2 Kosten acties derden	45.464	20.000	3.621	30.000
C3 Kosten gezamenlijke acties	-	-	-	-
C4 Kosten beleggingen	23.783	35.000	39.635	35.000
C5 Kosten overige baten	-	-	-	-
C Kosten werving baten	4.983.080	5.328.060	4.633.542	4.290.585
D Beheer en administratie	1.175.790	1.064.275	948.116	1.473.826
Totale lasten	24.741.608	24.604.281	23.179.468	22.062.074
Saldo van baten en lasten	- 2.554.146	- 2.377.681	- 1.698.952	1.644.926

KASSTROOMOVERZICHT

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016	2015
Resultaat	- 2.554.146	- 1.698.952
Aanpassing voor		
Afschrijvingen (im)materiële vaste activa	423.758	506.796
Desinvestering	22.789	21.963
Af-/toename in vorderingen & voorraden	535.796	- 275.438
Afname in kortlopende schulden	- 211.822	- 686.723
Afname in voorzieningen	- 13.584	- 101.501
Kasstroom uit operationele activiteiten (A)	- 1.797.209	- 2.233.856
Investeringsactiviteiten		
Investeringen in (im)materiële vaste activa	- 94.661	205.454
Kasstroom uit investeringsactiviteiten (B)	- 94.661	205.454
Financieringsactiviteiten		
Afname in reserves / fondsen	2.554.146	1.698.952
Mutaties in effecten	568.818	1.983.539
Mutaties in financiering op lange termijn	-	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten (C)	3.122.964	3.682.491
Afname liquide middelen (A + B + C)	- 1.323.052	- 455.771
Liquide middelen per 1 januari	3.396.690	3.852.461
Liquide middelen per 31 december	2.073.636	3.396.690
Afname liquide middelen	- 1.323.053	- 455.771

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN DE RESULTAATBEPALING

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Daarbij is Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen gevolgd.

Toegepaste standaarden

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva, alsmede de resultaatbepaling, zijn gebaseerd op historische kosten.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de stichting.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen

Een actief wordt in de Balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de Balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de Staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de Balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de Balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen, de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Financiële instrumenten omvatten beleggingen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Greenpeace Nederland maakt géén gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten).

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

De beleggingsportefeuille van Greenpeace Nederland bestaat uit ter beurze genoteerde obligaties, aandelen, alternatieven en (tijdelijk) voor belegging beschikbare liquiditeiten. De beleggingsportefeuille is gebaseerd op een financieel statuut dat uitgaat van onze missie. De langlopende deposito's zijn onder Financiële Vaste Activa opgenomen en de rest van de beleggingsportefeuille als Effecten onder de vlottende activa. Kortlopende deposito's, spaarrekeningen, rekeningen-courant en kas staan gepresenteerd onder Liquide middelen.

Obligaties betreffen aan een beurs genoteerde obligaties en zijn gewaardeerd tegen reële waarde. Wijzigingen in die reële waarde worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening. De beleggingen in aandelen betreffen aandelen met een beursnotering en zijn gewaardeerd tegen reële waarde. Veranderingen in de reële waarde worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

De tot de beleggingsportefeuille behorende opgelopen rente, overige vorderingen, deposito's en overige liquiditeiten zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Resultaten van de beleggingsportefeuille worden in de Staat van baten en lasten opgenomen en niet rechtstreeks ten gunste of ten laste van het vermogen gebracht. Indien effecten op de beurs zijn genoteerd, worden zowel de ongerealiseerde als de gerealiseerde waardeverschillen in de Staat van baten en lasten verantwoord.

De niet tot de beleggingsportefeuille behorende vorderingen, overlopende activa, liquide middelen, overige activa, handelsschulden en kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Bij vermoeden van mogelijke oninbaarheid van vorderingen wordt een voorziening gevormd.

Voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden maximaal zullen opbrengen, onder aftrek van nog te maken kosten. De voorraad bestaat uit onroerend goed verkregen uit een nalatenschap en maakt geen onderdeel uit van de normale bedrijfsvoering.

Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

De organisatie maakt gebruik van financiële instrumenten die de organisatie blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de organisatie een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de organisatie te beperken.

De organisatie zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen.

KREDIETRISICO

De vorderingen op debiteuren zijn geconcentreerd bij de nalatenschappen. Het maximale bedrag aan kredietrisico bedraagt naar schatting € 5.000. Voor de kredietrisico's inzake de overige vorderingen wordt verwezen naar financiële vaste activa en vorderingen.

RENTERISICO EN KASSTROOMRISICO

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De organisatie heeft derhalve als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen. Er is momenteel geen sprake van leningen.

LIQUIDITEITSRISICO

De organisatie loopt geen significante liquiditeitsrisico's

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur. De gehanteerde afschrijvingstermijn bedraagt drie jaar. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Bij vervoermiddelen hanteren we een restwaarde van 10 procent over de aanschafwaarde.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

Verbouwingen	: 10%
Inventaris	: 20%
Duurzame inventaris	: 10%
Vervoermiddelen	: 10%
Hardware en software	: 33 1/3%
Intellectueel eigendom	: 33 1/3%

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA, VORDERINGEN, OVERLOPENDE ACTIVA, LIQUIDE MIDDELEN, OVERIGE ACTIVA, HANDELSCHULDEN EN KORTLOPENDE SCHULDEN

De grondslagen voor financiële vaste activa en vorderingen, overlopende activa, liquide middelen, overige activa, handelsschulden en kortlopende schulden zijn opgenomen onder het kopje Financiële instrumenten.

RESERVES EN FONDSSEN

Greenpeace Nederland onderscheidt een tweetal reserves (de continuïteitsreserve en de bestemmingsreserve) en een bestemmingsfonds.

Continuïteitsreserve

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat Greenpeace Nederland ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen.

Volgens de VFI-richtlijn 'Reserves Goede Doelen' (VFI heet tegenwoordig Goede Doelen Nederland / GDN) kan hiervoor een reserve worden aangehouden van maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Onder kosten van de werkorganisatie wordt verstaan: kosten eigen personeel, huisvestingskosten, kantoor- en algemene kosten en de kosten voor fondsenwerving.

Bestemmingsreserve

Bestemmingsreserves zijn de door het bestuur van Greenpeace Nederland voor een speciaal doel bestemde delen van de reserves waaraan (delen van) het jaarresultaat kunnen worden toegevoegd en/of onttrokken.

Bestemmingsfonds

Indien door derden aan een deel van de gedoneerde gelden een specifieke besteding is gegeven, wordt het nog niet bestede deel daarvan aangemerkt als 'bestemmingsfonds'. Bestemmingsfondsen onderscheiden zich van bestemmingsreserves doordat niet het bestuur, maar een derde een bestemming aan de middelen heeft gegeven.

VOORZIENINGEN

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Een voorziening wordt in de Balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

PENSIOENEN

De pensioenregeling van Greenpeace Nederland is een beschikbare premierregeling. Dat wil zeggen dat er maandelijks per medewerker een bedrag - afhankelijk van leeftijd en salaris - betaald wordt waarmee een persoonlijk pensioenkapitaal opgebouwd wordt voor het ouderdomspensioen. De regeling is ondergebracht bij Zwitserleven. Greenpeace Nederland heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort. Greenpeace Nederland verwerkt daarom de pensioenregeling als een 'toegezegde-bijdrageregeling' en verantwoordt alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening.

BATEN EN LASTEN

Donaties

Donaties worden in dit verslag meegeteld op het moment dat Greenpeace Nederland ze ontvangt. Een belangrijke uitzondering hierop vormen de jaardonaties. Aan het eind van het jaar wordt aan financiële supporters gevraagd of ze hun donatie voor het volgende kalenderjaar willen voldoen. Greenpeace Nederland ontvangt een groot deel van die donaties al vóór het eind van het lopende boekjaar. Omdat ze betrekking hebben op het volgende boekjaar, worden ze aan het volgende jaar toegerekend. De vooruitbetaalde donaties worden als Schuld opgenomen op de Balans.

Giften

Giften worden opgenomen in het boekjaar waarin deze aan Greenpeace Nederland zijn toegekend.

Nalatenschappen en legaten

Baten uit nalatenschappen worden in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld, opgenomen. Giften belast met vruchtgebruik worden alleen in de toelichting vermeld. Verantwoording hiervan vindt pas plaats in de Staat van baten en lasten bij het einde van het vruchtgebruik of bij eerdere verkoop van het blote eigendom.

Baten acties derden

Baten acties derden worden in het boekjaar verantwoord waarin ze ontvangen zijn.

Resultaat beleggingen

Alle financiële baten en lasten inzake de beleggingen worden in de Staat van baten en lasten verantwoord.

Bestedingen

Bestedingen aan internationale activiteiten en nationale campagnes alsmede aan communicatie en mobilisatie worden als last verantwoord in de Staat van baten en lasten in het jaar waarop deze bestedingen betrekking hebben. De salarissen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Kostentoe rekening

De richtlijn voor de jaarverslaggeving, Richtlijn 650, bepaalt dat de kosten van de eigen organisatie gespecificeerd en verdeeld moeten worden naar bestemming.

Greenpeace Nederland wijst de directe en de indirecte kosten toe aan de hoofdgroepen: internationale of nationale campagnes, aan communicatie en mobilisatie, aan de werving van baten of aan de post beheer en administratie. Conform bijlage 3 van Richtlijn 650 zijn onze kosten gegroepeerd naar de verschillende kostencategorieën: subsidies en bijdragen, afdrachten, aankopen en verwervingen, uitbesteed werk, publiciteit en voorlichting, personeelskosten, huisvestingskosten, kantoor- en algemene kosten, en afschrijving en rente. Op basis van de verdeelsleutel betaalde fte's worden de indirecte kosten verdeeld over de hoofdgroepen van de Staat van baten en lasten.

KENGETALLEN

De richtlijn voor de jaarverslaggeving, Richtlijn 650, schrijft het vermelden van een aantal kengetallen voor, die hieronder nader worden toegelicht.

Besteding van baten aan de doelstelling

Deze norm geeft weer welk percentage van de totale baten aan de doelstelling is besteed ten opzichte van de totale baten en totale lasten.

Kosten fondsenwerving

Deze norm betreft de verhouding tussen de kosten van eigen fondsenwerving en de gerealiseerde inkomsten daarvan. Het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) maximeert dit percentage op 25, gerekend over een gemiddelde van de afgelopen drie jaar.

Greenpeace Nederland voegt zelf toe:

Kosten van beheer en organisatie

Deze norm betreft het percentage dat de kosten voor beheer en administratie uitmaken van de totale lasten.

TOELICHTING

SAMENVATTEND FINANCIËEL OVERZICHT

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
Totale baten	22.187.462	22.226.600	21.480.516	23.707.000
Resultaat onttrekking aan reserves / uit fondsen	2.554.146	2.377.681	1.698.952	- 1.644.926
Totaal beschikbaar	24.741.608	24.604.281	23.179.468	22.062.074
Besteed aan doelstellingen	18.582.738	18.211.946	17.597.811	16.297.663
Kosten werving baten	4.983.080	5.328.060	4.633.542	4.290.585
Beheer en administratie	1.175.790	1.064.275	948.116	1.473.826
Totale lasten	24.741.608	24.604.281	23.179.468	22.062.074

Voor de realisatie van de totaal beschikbare baten was in 2016 een hoger bedrag (€ 1,6 miljoen) nodig dan in 2015 en iets meer dan begroot, namelijk € 0,1 miljoen. Er is vooral meer besteed aan onze doelstelling. De onttrekking vanuit de reserves en fondsen is hoger uitgevallen dan in 2015, doordat we voor de doelstellingen als gepland een deel uit de bestemmingsreserve hebben gehaald (€ 1,0 miljoen). Daarnaast is in 2016 aan het project Questionmark € 1,0 miljoen uit het bestemmingsfonds besteed.

Resultaatbestemming 2016	Continuïteits- reserve	Bestemmings- reserves	Bestemmings- fondsen	Totaal mutaties reserves en fondsen
Eindstand 31 december 2015	5.642.254	1.032.776	3.605.990	10.281.020
Onttrekkingen	587.056	1.032.776	998.314	2.618.146
Toevoegingen	-	-	64.000	64.000
Saldo mutatie	- 587.056	-1.032.776	- 934.314	- 2.554.146
Eindstand 31 december 2015	5.055.198	-	2.671.676	7.726.874

Het negatieve resultaat van € 2.554.146 (begroot was € 2.377.681) is gevormd door een onttrekking van de continuïteitsreserve van € 587.056 aan negatief operationeel resultaat, een onttrekking van € 1.032.776 uit de bestemmingsreserves ten behoeve van de internationale activiteiten en een mutatie van € 934.314 aan bestemmingsfondsen waarvan het overgrote deel uit de onttrekking voor Questionmark voortkomt.

De totale baten waren in 2016 vergelijkbaar met de begroting en € 0,7 miljoen hoger dan de baten van 2015. Dit is veroorzaakt door hogere baten uit donaties (€ 0,1 miljoen), incidentele giften (€ 0,3 miljoen) en nalatenschappen (€ 0,3 miljoen).

In de begroting van 2017 gaan we uit van aanzienlijk lagere baten uit eigen fondsenwerving, namelijk € 17,7 miljoen ten opzichte van € 19,7 miljoen in 2016. De donaties, maar ook de nalatenschappen, zijn lager begroot. In 2017 verwachten we dat de baten acties derden stijgen met € 3,6 miljoen naar € 5,9 miljoen. Dit komt door de eenmalige gift van de Nationale Postcode Loterij voor het project 'Alle ogen op de Amazone'. Dit Droomfonds-project hebben we samen met Hivos ingediend, en toegekend gekregen! Samen met negen andere partners ontvangen we € 14,8 miljoen die we de komende vier jaar inzetten voor de bescherming van de Amazone in Brazilië. Greenpeace ontvangt € 3,6 miljoen van dit bedrag. De rest van het bedrag wordt door penvoerder Hivos beheerd die het per jaar uitkeert aan de partners. In 2017 is deze bijzondere post verantwoord in de baten en in de jaren erna in de lasten. Daarnaast verwachten we ook in 2017 weer € 1,0 miljoen uit het bestemmingsfonds aan Questionmark uit te keren, volgens plan.

We werken aan een stijging van doorlopende steun en grotere giften, naast nalatenschappen. Dit willen we realiseren door de gemiddelde individuele bijdrage van onze nieuwe en bestaande supporters te verhogen en door nieuwe financiële supporters te werven. Er zal minder aan de werving baten worden besteed dan we in 2016 hebben gedaan. De kosten werving baten zullen hierdoor dalen met € 0,7 miljoen ten opzichte van de realisatie 2016. Door strategisch de juiste keuzes te maken en scherp aan de wind te varen zal de daling van € 2 miljoen worden opvangen.

KENGETALLEN

We nemen in ons jaarverslag kengetallen op voor de bestedingen aan de doelstellingen, de kosten voor eigen fondsenwerving en de kosten voor beheer en administratie (zie ook de Grondslagen).

KENGETALLEN

Omschrijving	Norm	2016 Realisatie	2015 Realisatie	2014 Realisatie	2014-2016 Gemiddelde
1a % besteed aan doelstellingen gerelateerd aan de totale baten	n.v.t.	83,8%	81,9%	81,5%	82,4%
1b % besteed aan doelstellingen gerelateerd aan totale lasten	n.v.t.	75,1%	75,9%	79,8%	76,9%
2 % eigen fondsenwerving	25%	24,9%	24,1%	18,3%	22,4%
3 % beheer en administratie	3% - 5%	4,8%	4,1%	4,2%	4,3%

N.B. Deze percentages kunnen niet opgeteld worden.

Deze kengetallen berekenen we als volgt:

1. a+b Dit percentage wordt verkregen door het totaal van de bestedingen aan de doelstellingen te delen door het totaal van de baten of lasten
2. Dit percentage wordt verkregen door de kosten van eigen fondsenwerving te delen door de baten uit eigen fondsenwerving.
3. Dit percentage wordt verkregen door het totaal van de bestedingen aan beheer en administratie te delen door de totale lasten.

Het percentage bij 1 betreft de besteding aan doelstellingen. Dit is in 2016 wederom gestegen in vergelijking met eerdere jaren. Ook het absolute bedrag aan baten is hoger geweest dan het jaar daarvoor.

Het percentage eigen fondsenwerving bij kengetal 2 is met 24,9 procent 0,8 procent hoger dan vorig jaar. Dit komt vooral doordat er meer kosten bij de werving waren. Het driejarig gemiddelde ligt op 22,4 procent. In 2016 waren de kosten hoger dan begroot door vooral een prijsstijging bij de leveranciers vergeleken met 2015. We hebben desondanks meer geworven in 2016. Voor 2017 plannen we een lager percentage eigen fondsenwerving dan in 2016.

Het percentage beheer en administratie blijft binnen de norm, zoals in 2011 is vastgesteld door de raad van toezicht (tussen 3 en 5 procent).

BALANS

De Balans geeft de financiële positie van Greenpeace Nederland weer per 31 december 2016, na de bestemming van het resultaat. Ter vergelijking zijn ook de cijfers per 31 december 2015 opgenomen.

De materiële vaste activa zijn in 2016 door afschrijvingen gedaald naar € 2,6 miljoen. De vlottende activa met daarin onder andere de liquide middelen zijn gedaald met € 2,8 miljoen naar € 9,8 miljoen door vooral de betalingen aan Questionmark en bestedingen uit reserves aan internationale activiteiten van in totaal € 2 miljoen.

Het balanstotaal is door de genoemde betalingen in combinatie met het negatieve resultaat van € 0,6 miljoen gedaald van € 15,6 miljoen naar € 12,8 miljoen en ligt, zoals gepland, 17,8 procent lager dan in 2015. Voor 2016 zal wederom een forse mutatie van de fondsen in het verschiet liggen. Een verlaging wordt veroorzaakt door de onttrekking van € 1,0 miljoen voor Questionmark en tegelijk een stijging van per saldo € 3,2 miljoen uit de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij voor de bescherming van de Amazone.

A en B Immateriële en materiële vaste activa

De materiële vaste activa verdelen we naar activa ten behoeve van de bedrijfsvoering en activa ten behoeve van de doelstelling. Het overzicht geeft inzicht in de aanschaf (investeringen) en de afschrijvingen in 2016.

A EN B IMMATERIËLE EN MATERIËLE VASTE ACTIVA

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2015	Desinveste- ringen 2016	Investeringen 2016	Afschrijvingen 2016	Boekwaarde 31-12-2016
A Immaterieel actief	-	-	-	-	-
A1 Mobiele app	-	-	-	-	-
Totaal immateriële vaste activa	-	-	-	-	-
B1 <i>Materiële vaste activa t.b.v. bedrijfsvoering</i>	-	-	-	-	-
B11 Verbouwing	2.489.177	-	-	303.091	2.186.086
B12 Inventaris	172.106	3.917	1.639	20.136	149.692
B13 Computerhardware	101.511	-	93.022	75.102	119.431
B14 Computersoftware	8.183	-	-	6.825	1.358
Totaal	2.770.976	3.917	94.661	405.154	2.456.567
B2 <i>Materiële vaste activa t.b.v. doelstelling</i>	-	-	-	-	-
B21 Campagnes	11.573	-	-	1.079	10.495
B22 Schepen	35.602	18.873	-	2.134	14.596
B23 Vervoermiddelen	99.513	-	-	15.392	84.121
Totaal	146.689	18.873	-	18.605	109.212
B3 <i>Materiële vaste activa in uitvoering</i>	-	-	-	-	-
Totaal materiële vaste activa	2.917.665	22.789	94.661	423.758	2.565.779
Totaal vaste activa	2.917.665	22.789	94.661	423.758	2.565.779

De totale waarde van de materiële vaste activa daalde in 2016 met een kleine € 0,4 miljoen, inclusief vervanging investeringen van € 0,1 miljoen. We hebben de Sirius in 2016 definitief verkocht na het schip ontdaan te hebben van asbestonderdelen. Het beoogde nieuwe doel van de Sirius is een bed-and-breakfastlocatie en sociaal project.

A EN B SPECIFICATIE BOEKWAARDE IMMATERIËLE EN MATERIËLE VASTE ACTIVA

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	Aanschaf- waarde eind 2015	Cumulatieve afschrijvingen eind 2015	Aanschaf- waarde eind 2016	Cumulatieve afschrijvingen eind 2016	Boekwaarde 31-12-2016
A Immaterieel actief	-	-	-	-	-
A1 Mobiele app	325.000	325.000	325.000	325.000	-
Totaal	325.000	325.000	325.000	325.000	-
B1 <i>Materiële vaste activa t.b.v. bedrijfsvoering</i>	-	-	-	-	-
B11 Verbouwing	3.786.683	1.297.506	2.949.567	763.481	2.186.086
B12 Inventaris	915.070	742.964	625.862	476.170	149.692
B13 Computerhardware	509.996	408.485	545.055	425.624	119.432
B14 Computersoftware	712.209	704.026	705.963	704.605	1.358
Totaal	5.923.958	3.152.981	4.826.448	2.369.880	2.456.568
B2 <i>Materiële vaste activa t.b.v. doelstelling</i>	-	-	-	-	-
B21 Campagnes	60.738	49.165	60.738	50.243	10.495
B22 Schepen	175.068	139.466	130.068	115.473	14.596
B23 Vervoermiddelen	181.703	82.190	181.703	97.581	84.121
Totaal	417.509	270.821	372.509	263.297	109.212
B3 <i>Materiële vaste activa in uitvoering</i>	-	-	-	-	-
Totaal vaste activa	6.666.467	3.748.803	5.523.957	2.958.177	2.565.779

In 2016 zijn activa afgewaardeerd voor bijna € 23.000. Het gaat hier vooral om de Sirius, die na verkoop toch weer teruggekocht werd omdat de bestemming niet voldeed aan de door Greenpeace Nederland gestelde eisen bij verkoop, en die nu definitief verkocht is.

De boekwaarde van de totale activa eind 2016 bedroeg € 2,566 miljoen: het verschil tussen de aanschafwaarde van € 5,524 miljoen en de cumulatieve afschrijvingen van € 2,958 miljoen. Per eind 2015 was de waarde van de totale activa € 2,917 miljoen. De grootste waardedaling heeft vooral bij de verbouwingsinvestering plaatsgevonden.

C FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	Looptijd	Nominale waarde per 31 december 2016	Nominale waarde per 31 december 2015
C1 Langlopende voorschotten			
Voorschot aan Questionmark	3 jaar	504.000	504.000
Totaal financiële vaste activa		504.000	504.000

In 2013 is een langlopend voorschot aan de Stichting Questionmark verstrekt. Dit zal in 2019 worden verrekend, samen met de laatste betaling uit het bestemmingsfonds. Dit was eerder gepland voor 2017. Op verzoek van Questionmark en na akkoord van de Nationale Postcode Loterij zullen de betalingen over een langere periode worden gespreid.

D VORDERINGEN

De gelden die wij op korte termijn nog zullen ontvangen, nemen we in de Balans op onder Vorderingen. De vorderingspositie daalde eind 2016 met 15 procent ten opzichte van 2015. Vanuit de nalatenschappen hebben we onroerend goed verworven. Dit pand zal in 2017 worden verkocht en wordt nu verantwoord als 'voorraad'. De debiteuren nalatenschappen zijn onder andere door deze mutatie fors gedaald. De overige vorderingen zijn vooral lager doordat we de huur in 2016 niet vooruitbetaald hebben.

D VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA & VOORRADEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
D1 Debiteuren nalatenschappen	1.630.571	2.838.410
D2 Overige debiteuren	141.147	295.845
D3 Vorderingen op Greenpeace International	537	117.108
D4 Vorderingen op Greenpeace-organisaties wereldwijd	58.735	36.207
D5 Overige vorderingen en overlopende activa	11.678	250.893
D6 Voorraden	1.160.000	-
Totaal vorderingen	3.002.667	3.538.463

Mensen kunnen (een deel van) een erfenis of een legaat nalaten aan Greenpeace Nederland. Op basis van informatie van de notaris over de te verwachten omvang waarden we de nalatenschappen op de Balans als vordering tot het bedrag is overgemaakt. Eind 2016 betrof het debiteurennalatenschappensaldo € 1,6 miljoen. Dat is € 1,2 miljoen lager dan eind 2015. Die daling komt voort uit betalingen op de nalatenschappen en uit de verplaatsing van een nalatenschap (onroerend goed) naar de voorraad.

E EFFECTEN

Op de Balans staan de beleggingen in aandelen (fondsen) en obligaties onder Effecten. Een groot deel van onze continuïteitsreserve brachten we onder bij een externe vermogensbeheerder, Triodos Bank. Triodos Bank belegt onze effecten op een duurzame en risicomijdende wijze, die voldoet aan de strenge criteria die zijn vastgelegd in ons financieel statuut.

E EFFECTEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	Marktwaarde per 31 december 2016	Marktwaarde per 31 december 2015	Vermogensmutatie	Mutatie % marktwaarde	Rendementsbijdrage t.o.v. gemiddelde marktwaarde
E1 Aandelen					
Triodos Groenfonds	120.236	118.903	1.332	1,1%	0,7%
Royal Dutch Shell	1.195	970	225	23,1%	13,4%
Arcadis	27	-	27	nvt	nvt
Ahold Delhaize	80	-	80	nvt	nvt
Unilever	39	40	- 1	- 2,8%	- 1,9%
Totaal	121.577	119.914	1.663	1,4%	0,9%
E2 Effectenrekeningen					
Aandelen in Triodos-portefeuille	677.244	785.470	- 108.226	- 13,8%	12,6%
Obligaties in Triodos-portefeuille	3.663.912	3.939.624	- 275.712	- 7,0%	0,3%
Alternatives in Triodos-portefeuille	173.318	217.311	- 43.993	- 20,2%	8,7%
Liquiditeiten in Triodos-portefeuille	38.900	181.450	- 142.550	- 78,6%	- 4,9%
Totaal	4.553.374	5.123.855	- 570.481	- 11,1%	2,1%
Totaal effecten	4.674.951	5.243.769	- 568.818	- 10,8%	2,1%

De vermogensmutatie was in 2016 negatief doordat we effecten uit de Triodos-portefeuille hebben verkocht voor onder andere de betalingen aan Questionmark en andere operationele financieringsactiviteiten, zoals de internationale activiteiten.

De effecten kennen in 2016 een relatief laag bruto rendement van 2,1 procent. Het totale rendement op de effecten bedroeg 2,1 procent van de gemiddelde marktwaarde in 2015. Het rendement over 2016 is echter nog altijd hoger dan de gemiddelde spaarrente die we hadden ontvangen indien het geld op een spaarrekening was gezet.

Greenpeace Nederland heeft aandelen in het Triodos Groenfonds. Dit fonds belegt in groene projecten die de ontwikkeling en het behoud van natuur, milieu en bos bevorderen. In het kader van onze doelstellingen heeft Greenpeace Nederland ook een minimaal aantal aandelen Shell en Unilever en sinds dit jaar ook Arcadis en Ahold Delhaize in bezit. Zo kunnen we aanwezig zijn op de algemene aandeelhoudersvergaderingen om daar het milieubeleid van deze ondernemingen aan de orde te stellen.

Alle aangehouden effecten zijn toegelaten tot de handel op de beurs, met uitzondering van het nu nog relatief kleine deel van de Triodos-effectenrekening dat wordt aangehouden in liquide middelen.

F LIQUIDE MIDDELEN

Om te kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen op korte termijn, moet Greenpeace Nederland een deel van de middelen direct beschikbaar hebben. Deze middelen worden verantwoord op de Balans onder Liquide middelen. Hieronder vallen ook alle spaartegoeden met een looptijd korter dan één jaar. Alleen de bankgarantie voor de huur ter waarde van € 95.000 is niet direct opeisbaar.

F LIQUIDE MIDDELEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
F1 Saldi op spaarrekeningen	40.415	2.732.986
F2 Saldi op kortlopende deposito's	-	-
F3 Saldi op rekeningen-courant	2.021.558	655.973
F4 Saldi in kas	11.663	7.731
Totaal liquide middelen	2.073.636	3.396.690

Het kasbeleid van Greenpeace Nederland is erop gericht de middelen tegen een optimaal rendement onder te brengen bij banken die een consequent duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid voeren. Voor de verschillende betalingsdoeleinden houden we rekeningen-courant aan bij vooral Triodos Bank en nu nog ING. Voor kasdoeleinden zeer beperkt ook bij de Rabobank. In 2017 verwachten we volledig te kunnen overstappen naar de Triodos Bank voor incasso's en betalingen.

Spaartegoeden hebben we volledig duurzaam ondergebracht bij ASN Bank en Triodos Bank.

G RESERVES EN FONDSEN

De reserves en fondsen zijn gewijzigd als gevolg van de resultaatbestemming. De reserves zijn, zoals in 2016 gepland, gedaald met € 1,0 miljoen door de onttrekking van de bestemmingsreserves aan vooral de bekostiging van internationale activiteiten en met € 0,6 miljoen door het negatieve operationele resultaat, veroorzaakt door vooral extra kosten Fondsenwerving. De fondsen zijn gedaald met per saldo ruim € 0,9 miljoen door besteding aan Questionmark en tegelijk een toevoeging van € 64.000 voor besteding in 2017 aan het Food For Life programma.

Op de Balans maakt Greenpeace Nederland onderscheid tussen reserves en fondsen. Deze systematiek wordt toegelicht in de Grondslagen.

Het reservebeleid van Greenpeace Nederland is gericht op instandhouding van de continuïteitsreserve. De effecten en liquide middelen van deze reserve worden duurzaam en risicomijdend belegd.

G RESERVES EN FONDSEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	G1 Reserves		G2 Fondsen	Totaal reserves en fondsen
	G11 Continuïteits-reserve	G12 Bestemmings-reserves	G2 Fondsen	
Eindstand 31 december 2015	5.642.254	1.032.776	3.605.990	10.281.020
Onttrekkingen	587.057	1.032.776	998.314	2.618.147
Toevoegingen	-	-	64.000	64.000
Eindstand 31 december 2016	5.055.197	-	2.671.676	7.726.873

Daarnaast is voor het programma Oceanen een beperkt bedrag bestemd uit een eenmalige gift uit 2013. Tegelijk zullen we in 2017 wederom een bestemmingsfonds toevoegen voor een nieuw Droomfonds-project (samen met Hivos) om de Amazone in Brazilië te beschermen. Het zal hierbij gaan om een toevoeging van € 3,2 miljoen, die in de periode tot 2020 regelmatig zal worden besteed. In 2018 zal voor € 0,5 miljoen worden besteed aan Questionmark en het restant in 2019.

CONTINUÏTEITSRESERVE

Het verloop van de operationele exploitatieresultaten heeft invloed op de hoogte van de continuïteitsreserve. Deze is het afgelopen jaar conform besluitvorming van Greenpeace naar een lager niveau gebracht. Op basis van de risicoanalyse en het ingezette beleid om de operationele kosten en baten beter in balans te brengen, zal de verdere omvang van de continuïteitsreserve worden beïnvloed.

Per 31 december 2016 bedroeg de continuïteitsreserve € 5,1 miljoen. Dit is 0,38 keer de kosten van de werkorganisatie (op basis van de realisatie 2016), wat ruim past binnen de gestelde maximale hoogte (1,5 keer) zoals voorgeschreven in de VFI-richtlijn 'Financieel Beheer Goede Doelen'.

BESTEMMINGSRESERVES

Jaarlijks stelt het bestuur de onttrekkingen en toevoegingen aan bestemmingsreserves vast. In 2016 is conform plan € 1,0 miljoen voorzien en onttrokken uit de reserves. In onderstaand overzicht gaan we hier verder op in.

G12 BESTEMMINGSRESERVES

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	Educatieproject	Reserve reorganisatie	Internationale activiteiten 2016	Totaal bestemmingsreserves
Eindstand 31 december 2015	7.776	25.000	1.000.000	1.032.776
Onttrekkingen	7.776	25.000	1.000.000	1.032.776
Toevoegingen	-	-	-	-
Eindstand 31 december 2016	-	-	-	-

Het educatieproject is afgerond en de reserve reorganisatie is niet langer nodig. Het overgrote deel van de bestemmingsreserve is besteed aan de internationale activiteiten.

BESTEMMINGSFONDSEN

In 2013 ontvingen wij van de Nationale Postcode Loterij € 7,6 miljoen ten behoeve van het Droomfonds-project Questionmark. In 2015 is het bestemmingsfonds voor € 1,0 miljoen aangewend voor dit doel. Naar verwachting vindt de laatste uitbetaling in 2019 plaats. Tevens is een bestemmingsfonds van € 64.000 gevormd voor een project dat onderdeel uit maakt van het programma Food for Life.

G2 BESTEMMINGSFONDSEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	Droomfonds-project Questionmark	Project Oceanen	Project Food For Life	Totaal bestemmingsfondsen
Eindstand 31 december 2015	3.395.990	210.000	-	3.605.990
Onttrekkingen	982.236	16.078	-	998.314
Toevoegingen	-	-	64.000	64.000
Eindstand 31 december 2016	2.413.754	193.922	64.000	2.671.676

H VOORZIENINGEN

Voorzieningen worden getroffen voor verplichtingen waarvan we de omvang op betrouwbare wijze kunnen schatten.

H VOORZIENINGEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	H1 Juridische claims	H2 Personele kosten	Totaal voorzieningen
Eindstand 31 december 2015	12.084	12.002	24.086
Onttrekkingen	-	1.500	1.500
Toevoegingen	-	-	-
Vrijval	12.084	-	-
Eindstand 31 december 2016	-	10.502	10.502

H1 JURIDISCHE CLAIMS

In 2016 stond er nog één claim open. Deze claim zal niet meer worden uitgeoefend en wordt hierbij onttrokken aan de voorziening. Er zijn geen nieuwe claims ontvangen.

H2 PERSONELE KOSTEN

In 2016 is de voorziening voor personele kosten voor een klein deel onttrokken. Het gaat hier om een langlopende voorziening.

I KORTLOPENDE SCHULDEN

Kortlopende schulden hebben een looptijd van minder dan één jaar. Onder de kortlopende schulden verantwoordt we ook de vooruitontvangen donaties voor het volgende boekjaar.

I KORTLOPENDE SCHULDEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
I1 Vooruitontvangen donaties	3.849.301	3.821.274
I2 Schulden aan Belastingdienst	166.708	1.057
I3 Schulden aan Greenpeace-organisaties wereldwijd	1.945	22.332
I4 Schulden aan Greenpeace International	-	-
I5 Crediteuren	616.507	866.723
I6 Schulden aan pensioenverzekeraar	44.855	470
I7 Overige schulden en overlopende passiva	404.342	583.624
Totaal kortlopende schulden	5.083.658	5.295.480

Greenpeace Nederland ontvangt de jaardonaties voor het nieuwe boekjaar van financiële supporters voor een groot deel al in december, hoewel ze zijn bedoeld voor onze activiteiten in het volgende jaar. Administratief boeken we deze donaties als baten in het volgende boekjaar en daarom namen we ze in 2015 op als vooruitontvangen bedragen op de Balans.

De kortlopende schulden aan de Belastingdienst hebben betrekking op de nog af te dragen loonbelasting en btw over 2016. Bij de post Crediteuren staan de leveranciers aan wie wij op de balansdatum nog geld verschuldigd zijn. Conform ons financieel beleid worden facturen binnen vier weken na factuurdatum betaald.

17 OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	31 december 2016	31 december 2015
Nog te betalen vakantiegeld en -dagen	452.604	436.163
Nog te ontvangen facturen / te betalen bedragen	- 48.262	147.462
Vooruitontvangen bedragen	-	-
Totaal overige schulden en overlopende passiva	404.342	583.625

Eind 2016 waren de overige schulden en overlopende passiva lager dan eind 2015. Vooral de daling in nog te ontvangen facturen / te betalen bedragen is hier de oorzaak van.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Op basis van eerder afgesloten contracten en afspraken kunnen situaties ontstaan waarbij wij een verplichting zijn aangegaan die (nog) niet uit de administratie te herleiden is. Diezelfde situatie kan ontstaan wanneer wij de ontvangende partij zijn, en er dus sprake is van rechten.

HUURVERPLICHTINGEN

De huurverplichting voor het kantoor loopt tot en met de zomer van 2024 en voor de loods tot begin 2023. De huurverplichting is iets hoger dan in 2015 als gevolg van de prijsindexatie en bedraagt voor kantoor en loods in 2017 in totaal € 484.000 (met een inschatting van de indexatie die in juli 2017 wordt toegepast). In 2015 was de huurverplichting € 478.250. De huur inclusief ingeschatte prijsindexatie voor jaar 2 tot en met 5 bedraagt € 2.052.000 en voor de periode erna nog eens € 1.157.000.

LEASEVERPLICHTINGEN

De leaseverplichtingen betreffen een print- en een kopieercontract voor de duur van vijf jaar met ingang van 2016 en bedroegen voor de gehele looptijd € 67.064 inclusief btw. Eind 2016 bedroegen de leaseverplichtingen € 53.781 inclusief btw en waren toen nog voor de duur van vier jaar. Hiervan is € 13.445 voor de periode niet langer dan een jaar na balansdatum en de overige € 40.336 voor de resterende drie 3 jaren.

OVERIGE AANGEGANE VERPLICHTINGEN

In 2016 heeft Greenpeace Nederland zich verplicht voor een bedrag van € 7,2 miljoen aan Greenpeace International als bijdrage voor internationale campagnes en voor € 0,4 miljoen aan Greenpeace EU, als bijdrage aan ons Europese netwerk in Brussel en aan Europese campagnes.

VRUCHTGEBRUIK NALATENSCHAPPEN

Nalatenschappen waarop een vruchtgebruik rust, worden pas geteld als baten in het jaar waarin dat vruchtgebruik eindigt. Uit hoofde hiervan had Greenpeace Nederland eind 2016 een uitgesteld recht van € 621.091 (2015: € 614.280).

BANKGARANTIES

Ten behoeve van derden en uit hoofde van de normale bedrijfsvoering gaf Greenpeace Nederland bankgaranties af voor ongeveer € 95.000 (2015: € 95.000). Deze bankgaranties zijn als Liquide middelen opgenomen op de Balans.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

In 2016 gaf Greenpeace Nederland € 2,6 miljoen meer uit dan er binnenkwam. Dit is grotendeels volgens planning. In 2014 stelden we twee bestemmingsreserves in: één wegens hogere inkomsten en dat is volgens plan uitgegeven in 2016. De andere bestemmingsreserve is opgebouwd uit het Droomfonds van de Nationale Postcode Loterij: een gift van € 7,6 miljoen voor Questionmark. Deze inkomsten waren gereserveerd en worden nu besteed aan de verschillende doelstellingen. Daarnaast is het operationele resultaat in 2016 € 0,6 miljoen negatief.

A TOTALE BATEN

De totale baten in 2016 bedroegen € 22,9 miljoen. We geven een toelichting op de verschillende baten.

A1 BATEN EIGEN FONDSENWERVING

De totale baten waren in 2016 vergelijkbaar met de begroting en € 0,7 miljoen hoger dan de baten van 2015. Dit is veroorzaakt door hogere baten uit donaties (€ 0,1 miljoen), incidentele giften (€ 0,3 miljoen) en nalatenschappen (€ 0,3 miljoen). De baten eigen fondsenwerving zijn vergelijkbaar met de begroting. Wel heeft er een verschuiving plaatsgevonden tussen de doorlopende donaties en nalatenschappen. De inkomsten uit nalatenschappen zijn aanzienlijk hoger dan begroot.

A1 BATEN EIGEN FONDSENWERVING

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
A11 Donaties doorlopend	15.132.267	16.156.600	15.029.559	14.192.000
A12 Incidentele giften	1.147.170	970.000	891.852	935.000
A13 Nalatenschappen	2.861.066	2.000.000	2.551.642	1.900.000
A15 Periodieke schenkingen	632.984	600.000	593.723	680.000
A15 Notariële akten	593.723	633.000	552.387	600.000
A1 Baten eigen fondsenwerving	19.773.488	19.726.600	19.066.776	17.707.000

A11 DONATIES DOORLOPEND

Het bedrag aan doorlopende donaties is ten opzichte van 2015 licht gestegen met € 0,1 miljoen en fors achtergebleven bij de begroting. Een reden hiervoor is dat het aantal financiële supporters is gedaald van 394.654 naar 383.400. Ook de acquisitie baten van nieuwe supporters waren lager dan begroot.

A12 INCIDENTELE GIFTEN

De incidentele giften stegen iets ten opzichte van 2015. De bijdragen van major donors waren dit jaar hoger dan in 2015. We ontvingen onder andere een eenmalige gift van € 64.000 voor het programma Food For Life, die in 2017 zal worden aangewend. De Turing Foundation schonk ons 53.000 euro, dit geld is in 2016 besteed aan het Congo Basin Community Solutions project ter bescherming van de bossen in de Democratische Republiek Congo in Afrika.

A13 NALATENSCHAPPEN

De inkomsten uit nalatenschappen zijn in 2016 gestegen ten opzichte van 2015 en bedragen € 2,9 miljoen. Ten opzichte van de begroting is het voordeel bijna € 0,9 miljoen.

De realisatie in 2016 laat, net als in eerdere jaren, forse incidentele positieve uitschieters zien ten opzichte van de begroting. Tegelijk zien we ondanks de stijging in bedragen een daling in het aantal dossiers. Voor de begroting 2017 zetten we ook dit jaar in op een behoudend bedrag aan nalatenschappen.

A15 PERIODIEKE SCHENKINGEN

Het totaal aantal periodieke schenkingen is gestegen van 3.671 in 2015 naar 4.032 in 2016.

A2 BATEN ACTIES VAN DERDEN

De baten acties van derden zijn vergelijkbaar met die van 2015 omdat ze bijna uitsluitend uit de gift van de Nationale Postcode Loterij bestaan. Voor 2017 verwachten we een forse stijging door ontvangst van een extra bedrag van € 3,6 miljoen van de Nationale Postcode Loterij voor het Droomfonds-project 'Alle ogen op de Amazone'. Dit bedrag zal in de komende jaren besteed worden dit project.

A2 BATEN ACTIES VAN DERDEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
A21 Nationale Postcode Loterij	2.250.000	2.250.000	2.250.000	5.850.000
A22 Overige acties van derden en overige baten	2.694	-	1.917	-
A2 Baten acties van derden	2.252.694	2.250.000	2.251.917	5.850.000

A3 BATEN GEZAMENLIJKE ACTIES

De baten van gezamenlijke acties zijn in 2016 nihil; er zijn enkele individuele acties van financiële supporters geweest.

A4 BATEN BELEGGINGEN

A4 BATEN BELEGGINGEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
A41 Interest spaarrekeningen	-	-	-	-
A42 Interest deposito's	3.725	-	4.403	-
A43 Interest rekeningen-courant	1.936	-	24.270	-
A44 Dividend	19.867	-	29.095	-
A45 Couponrenten	91.449	-	152.355	-
A46 Koersresultaten (gerealiseerd)	- 24.069	250.000	21.799	150.000
A47 Koersresultaten (realiseerd)	68.372	-	- 71.335	-
A4 Baten beleggingen	161.280	250.000	160.586	150.000

Voor kosten beleggingen, zie tabel "C2-C5 overige kosten" en de tabel "A4 baten beleggingen meerjarenoverzicht"

De baten beleggingen zijn gelijk aan die van 2015, ondanks de verkoop van € 0,7 miljoen aan effecten.

Beleggingen is de verzamelnaam van effecten, langlopende deposito's en liquide middelen. De baten die Greenpeace Nederland hierover verkrijgt, bestaan uit interest, dividend, couponrente (obligaties) en koerswinsten.

Het rendement, bestaande uit baten minus kosten beleggingen, dat wij in 2016 behaalden uit onze duurzame effectenportefeuille bij Triodos Bank, was over heel 2016 hoger in vergelijking met 2015. Oorzaak ligt bij de hogere koerswinsten in vergelijking met het jaar ervoor. In 2016 behaalden wij een rendement van 1,8 procent op ons gemiddelde kassaldo (2015: 1,2 procent).

Bijgaand overzicht geeft inzicht in onze beleggingsrendementen in de afgelopen vijf jaar. Het gemiddelde rendement over onze liquide middelen, inclusief beleggingen in de periode 2012-2016, bedraagt 2,5 procent.

A4 BATEN BELEGGINGEN MEERJAREN OVERZICHT

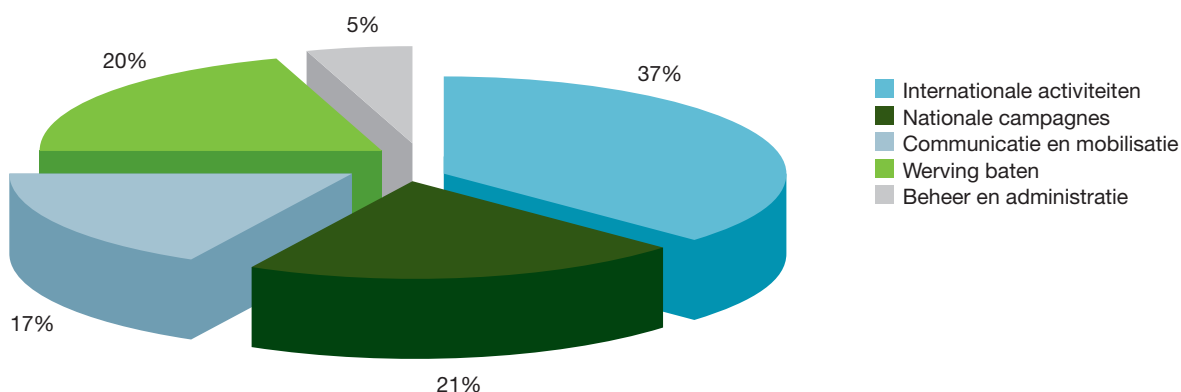
Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2015 Realisatie	2014 Realisatie	2013 Realisatie	2012 Realisatie	gemiddelden
Gemiddelde liquide middelen	7.694.523	9.860.113	12.681.447	12.588.828	14.572.405	11.479.463
A41 Interest spaarrekeningen	-	-	11.854	126.501	15.853	30.842
A42 Interest deposito's	3.725	4.403	12.027	3.757	200.014	44.785
A43 Interest rekeningen-courant	1.936	24.270	27.382	2.041	2.135	11.553
A44 Dividend	19.867	29.095	19.700	11.868	17.597	19.625
A45 Couponrenten	91.449	152.355	126.651	109.494	158.477	127.685
A46 Koerswinsten	44.303	49.536	282.275	4.720	143.984	83.261
A4 Bruto Baten beleggingen	161.280	160.586	479.889	248.941	538.060	317.751
Bruto Rendement	2,1%	1,6%	3,8%	2,0%	3,7%	3,7%
C4 Kosten beleggingen	23.783	39.635	33.580	22.380	27.593	29.394
Netto baten beleggingen	137.497	120.952	446.309	226.561	510.467	288.357
Netto rendement	1,8%	1,2%	3,5%	1,8%	3,5%	2,5%

TOTALE LASTEN

In het taartdiagram 'Wat gebeurt er met een donatie van € 1?' laten we zien hoe de lasten zijn verdeeld in procenten van de totale lasten. Deze percentages wijken af van eerder gepresenteerde kengetallen door een andere berekening. We geven een toelichting op de verschillende lasten.

WAT GEBEURT ER MET € 1?

B BESTEED AAN DOELSTELLINGEN

We verdelen de lasten die Greenpeace Nederland besteedde aan haar doelstellingen in internationale activiteiten, nationale campagnes, en communicatie en mobilisatie, samen 77 procent. De Kosten werving baten en Beheer en administratie maken de doelstelling mogelijk en zijn samen 23 procent. In onderstaande tabellen lichten we deze kosten toe.

B1 INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

Hoewel onze nationale campagnes sowieso vaak een grensoverschrijdend karakter hebben, besteedt Greenpeace Nederland een groot deel van haar inkomsten aan internationale activiteiten daar waar die het meest nodig zijn. Dit gaat over onder andere Greenpeace-werk in Azië, Indonesië, Afrika en Rusland. De verantwoording voor dit werk ligt bij Greenpeace International. Voor deze bijdragen sluiten we overeenkomsten met Greenpeace International. Greenpeace International heeft een eigen jaarverslag en jaarrekening waarin ze haar inkomsten en uitgaven verantwoordt en de resultaten toelicht. Dit verslag is te vinden op www.greenpeace.org. Omdat het jaarverslag van Greenpeace International samengevoegde cijfers bevat, verschijnt het altijd later dan ons eigen jaarverslag. De accountant die de jaarrekening van Greenpeace International controleert, heeft de afgelopen jaren telkens een goedkeurende verklaring afgegeven.

Een toelichting op de organisatorische en financiële banden van Greenpeace Nederland met Greenpeace International staat in de paragraaf Greenpeace Wereldwijd van het jaarverslag.

Greenpeace Nederland besteedde in 2016 ruim € 1,4 miljoen meer aan internationale activiteiten dan in 2015. De besteding was conform begroting.

B1 INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2015 Realisatie	2015 Begroting	2014 Realisatie	2016 Begroting
Wereldwijde campagnes	36.823	-	140.060	-
Steun aan Greenpeace-organisaties wereldwijd	7.105.680	145.000	5.600.000	300.000
Internationale investeringen	1.500.000	-	1.700.000	-
Bijdrage Europese ondersteuning	593.953	640.000	390.882	467.507
Niet-toegewezen campagnebudget	-	8.460.680	-	7.250.578
B1 Internationale activiteiten	9.236.456	9.245.680	7.830.942	8.018.085

Bij het opstellen van de begrotingen 2017 had Greenpeace Nederland nog geen concrete afspraken gemaakt met Greenpeace International over de toewijzing van budgetten aan campagnethema's. Daarom nemen we de begrote bijdragen op als niet-toegewezen campagnebudget. Dit bedrag komt ook terug in 'Niet uit de Balans blijvende verplichtingen'.

B1 INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	Totaal 2016
<i>Wereldwijde campagnes</i>	
1 Project Congo Basin in Afrika (ontvangen van de Turing Foundation)	53.000
2 Internationaal gedetacheerden Bossencampagne	- 16.177
Totaal	36.823
<i>Internationale investeringen</i>	
3 Universe	1.500.000
Totaal	1.500.000
<i>Steun aan Greenpeace-organisaties wereldwijd</i>	
4 GP Afrika	1.000.000
5 GP Zuidoost-Azie	1.500.000
6 GP Oost-Azie	2.505.680
7 GP Rusland	500.000
8 GP Verenigde Staten	1.000.000
9 GP Mediterraan	300.000
10 GP Japan	300.000
Totaal	7.105.680
<i>Bijdrage Europese ondersteuning</i>	
11 Politiek werk, Oceanen, Klimaat & Energie	593.953
Totaal	593.953
TOTAAL INTERNATIONALE ACTIVITEITEN	9.236.456

Het grootste deel van de uitgaven voor internationale campagnes besteedt Greenpeace Nederland via een afdracht aan Greenpeace International, op basis van overeenkomsten (funding agreements) tussen Greenpeace International en Greenpeace Nederland. Op grond van overeenkomsten tussen Greenpeace International en de Greenpeace-landen waar de campagnes gevoerd worden, krijgen we regelmatig in het jaar en per jaareinde inhoudelijke rapportages over de voortgang en resultaten van de afgesproken internationale activiteiten.

De ondersteuning aan Greenpeace-campagnes wereldwijd is van groot belang, omdat de strijd voor het behoud van bijvoorbeeld oerbossen en schone oceanen hoofdzakelijk buiten Nederland gevoerd wordt. Dit is een bewuste keuze en het gevolg van het internationale beleid, waarbij de focus verschuift naar plaatsen in de wereld waar Greenpeace meer verschil wil maken. Zo organiseren Greenpeace Oost-Azië (inclusief China), Greenpeace Afrika en Greenpeace Indonesië essentiële campagnes voor het milieu. Het bedrag dat we in 2016 voor internationale campagnes hebben ingezet, komt voor het overgrote deel uit donaties die we in hetzelfde jaar ontvingen. In 2016 is € 1,0 miljoen van de internationale campagnes uit de bestemmingsreserve gefinancierd die vorig jaar was ingesteld.

B2 NATIONALE CAMPAGNES

Bestedingen in het kader van nationale campagnes voert Greenpeace Nederland in eigen beheer uit. Uiteraard hebben ook deze campagnes vaak een grensoverschrijdend karakter met een groots internationaal effect. In het niet-toegewezen campagnebudget staan de betalingen uit het Droomfonds van de Nationale Postcode Loterij aan de Stichting Questionmark. Bij het programma Oceanen is een project uitgesteld dat in 2017 ook deels vanuit het bestemmingsfonds Oceanen zal worden uitgevoerd.

B2 NATIONALE CAMPAGNES

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
B21 Klimaat en energie	969.719	1.187.370	1.485.903	680.167
B22 Bossen	558.501	541.884	284.113	596.905
B23 Oceanen	522.795	729.646	727.253	485.316
B25 Food for life / duurzame landbouw	616.154	578.413	467.639	324.947
B26 Niet-toegewezen campagnebudget / Questionmark	982.236	980.000	1.061.986	1.450.000
B27 Campagnecoördinatie en unit Actie	1.516.478	1.289.902	1.421.598	1.244.556
B27 Campagnecoördinatie en unit Actie	1.421.598	1.553.547	1.541.278	1.289.902
B2 Nationale campagnes	5.165.883	5.307.216	5.448.491	4.781.891

B3 COMMUNICATIE EN MOBILISATIE

Communicatie over Greenpeace en het milieu en het mobiliseren van medestanders is een wezenlijk onderdeel van onze doelstellingen. Daarom wordt hier een belangrijk deel van de inkomsten aan besteed.

B3 COMMUNICATIE EN MOBILISATIE

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
B31 Cross Media	2.394.032	1.846.775	2.195.713	1.732.201
B32 Pers	412.728	370.949	416.954	383.271
B33 Servicedesk	612.954	536.498	631.159	642.041
B34 Educatie	188.655	73.008	195.980	106.380
B35 Community Development	572.029	831.820	878.571	633.794
B3 Mobilisatie	4.180.398	3.659.050	4.318.377	3.497.687

De kosten voor communicatie en mobilisatie waren in 2016 lager dan in 2015. Het aantal abonnees op onze actie- en programmamails steeg in 2016 tot ruim 595.000 (bijna 500.000 in 2015). De kosten voor de servicedesk vielen lager uit dan in 2014. De servicedesk-medewerkers hebben in 2016 via telefoon, e-mail, webformulieren en post in totaal bijna 100.000 supporters kunnen helpen, een stuk meer dan het jaar ervoor. Ze handelden circa 60.000 e-mails en 29.000 telefoontjes af. Daarnaast is er een verschuiving geweest in de manier waarop supporters contact zoeken. Vooral het aantal e-mails is gestegen. Greenpeace Nederland heeft ruim 2.100 leden binnen de Greenwire-community, waarvan 1.200 actief op het platform.

C KOSTEN WERVING BATEN

Aan het werven van baten zijn altijd kosten verbonden. Dit varieert van de administratieve kracht die de ontvangen donaties registreert tot de teams die op straat, huis aan huis en telefonisch financiële supporters werven.

C1 KOSTEN EIGEN FONDSENWERVING

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
C11 Werving nieuwe financiële supporters	3.719.605	3.378.060	3.105.205	2.810.582
C12 Behoud en upgrade financiële supporters	968.559	1.620.000	1.065.128	1.070.003
C13 Nalatenschappen	189.449	200.000	354.275	245.000
C14 Notariële akten	36.220	75.000	65.678	100.000
C1 Kosten eigen fondsenwerving	4.913.833	5.273.060	4.590.285	4.225.585

De realisatie in 2016 ligt € 0,3 miljoen hoger dan de realisatie in 2015 en € 0,4 miljoen lager dan begroot. Ten opzichte van 2015 stegen de kosten eigen fondsenwerving door vooral prijsstijgingen bij onze leveranciers. Ook is er een extra investering gedaan in de werving van nieuwe financiële supporters. Voor 2017 is € 0,7 miljoen minder begroot ten opzichte van de realisatie van 2016.

C11 KOSTEN PER WERVINGSKANAAL

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
Huis-aan-huiswerving	541.867	345.000	382.997	-
Werving direct mail	72.789	50.000	83.664	-
Telefonische werving	704.052	480.000	730.731	340.000
Straatwerving	794.606	500.000	517.234	700.000
Online werving	247.127	600.000	176.138	365.000
Overige personeelskosten werving	1.359.164	1.403.060	1.214.441	1.405.582
Totaal	3.719.605	3.378.060	3.105.205	2.810.582

In totaal hebben 24.500 nieuwe supporters zich bij ons aangesloten, zo'n 55 procent meer dan in 2015. Het aantal voormalige supporters dat ons in 2016 weer financieel ging steunen was 21 procent hoger dan in het jaar ervoor. Helaas kon de werving van nieuwe financiële supporters het natuurlijke verloop niet volledig compenseren. Al met al werd Greenpeace Nederland eind 2016 gesteund door 383.400 financiële supporters, circa 11.000 minder dan in 2015.

BEGROTING 2017

In 2016 lag de focus op het behouden van onze bestaande en het werven van nieuwe financiële supporters om de dalende lijn te doorbreken. Dit is deels gelukt. In 2017 zal behoud een speerpunt zijn en investeren we minder in werving van nieuwe supporters omdat ook onze batenverwachting lager is en we zodoende niet de middelen hebben om te blijven investeren in de relatief dure werving. Op basis van gedegen analyses, onderzoek naar het profiel van onze bestaande achterban en potentiële nieuwe supporters, en een passende klantbenadering willen we de betrokkenheid bij onze organisatie vergroten. Verder zal in 2017 onze focus blijven op het schenken via nalatenschappen. Ook blijft het werven van grotere donaties van vermogensfondsen, stichtingen en particuliere supporters enorm belangrijk voor wereldwijde milieuwinst.

C12 BEHOUD EN UPGRADE FINANCIËLE SUPPORTERS

Aan behoud en upgrade is minder uitgegeven dan begroot ten voordele van de werving in 2016.

C13 NALATENSCHAPPEN

In 2016 kreeg Greenpeace Nederland meer bijdragen uit nalatenschappen dan we verwachtten. De kosten voor nalatenschappen zijn lager dan in 2015 doordat we het programma rondom het informeren van nalaten aan Greenpeace Nederland op lange termijn in 2015 hebben afgerond.

C2 - C5 OVERIGE KOSTEN WERVING BATEN

Alle bedragen zijn in euro's

		2016	2016	2015	2017
	Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting
C2	Kosten acties derden	45.464	20.000	3.621	30.000
C3	Kosten gezamenlijke acties	-	-	-	-
C4	Kosten beleggingen	23.783	35.000	39.635	35.000
C5	Kosten overige baten	-	-	-	-
C2 - C5	Overige kosten werving baten	69.247	55.000	43.256	65.000

Kosten acties derden betreffen de kosten die wij maken in het kader van werving baten uit acties van derden, zoals de Nationale Postcode Loterij.

De kosten beleggingen zijn de beheervergoedingen aan onze externe vermogensbeheerder. Net als vorig jaar hadden wij geen kosten voor gezamenlijke acties, noch voor overige baten.

D BEHEER EN ADMINISTRATIE

In lijn met Richtlijn 650 nemen wij een groot deel van onze overheadkosten op onder de post Beheer en administratie.

D BEHEER EN ADMINISTRATIE

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	2017 Begroting
D1 Raad van toezicht en directie/bestuurder	379.332	287.009	333.444	529.506
D2 Bedrijfsvoering en financiën	796.459	777.266	614.671	944.320
D Beheer en administratie	1.175.790	1.064.275	948.116	1.473.826

De bovengenoemde organisatieonderdelen zijn in lijn met de aanbevelingen van de GDN. Deze zijn inclusief de personeelskosten en daar waar van toepassing ook inclusief kosten voor organisatie- en juridisch advies, werving en selectie en overhead-doorbelasting. In de begroting 2017 zijn eenmalige kosten voor strategische herbezinning opgenomen bij Bedrijfsvoering.

D1 RAAD VAN TOEZICHT, BESTUUR EN DIRECTIE

Onder raad van toezicht en directeur/bestuurder vallen ook de onkostenvergoeding voor het bestuur/de raad van toezicht en de personeelskosten van de directeur/bestuurder. Het bestuur en de leden van de raad van toezicht verrichten hun taken onbezoldigd en ontvangen geen vacatiegelden (aanwezigheidsvergoeding). Wel kunnen zij daadwerkelijk gemaakte onkosten declareren, zoals reiskosten. In 2016 gaf Greenpeace Nederland € 3.016 uit aan onkostenvergoedingen voor leden van de raad van toezicht. Daarnaast is geld besteed aan de werving van een nieuwe directie wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van de vorige directeur, Sylvia Borren. De nieuwe directie bestaat sinds 1 september 2016 uit Anna Schoemakers en Joris Thijssen. Ook zijn er drie nieuwe raad van toezichtleden geworven in 2016. De wervingskosten hebben geleid tot hogere kosten in dit jaar.

De raad van toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in de zomer van 2015, voorafgaand aan de werving van de nieuwe directie. De hoogte van de directiebeloning is in 2016 bij de aanstelling van de nieuwe directie vastgesteld en wordt in principe jaarlijks geïndexeerd. De directiebeloning valt binnen de salarisschalen van Greenpeace Nederland. Bij de vaststelling volgt Greenpeace Nederland naast de eigen salarisschalen ook de Regeling Beloning Directeuren van Goede Doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht (zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de functiezwaarte bij Greenpeace Nederland vond plaats door de raad van toezicht in 2015 en is toen ook extern getoetst. Dit leidde tot een zogenaamde Basis Score voor Directiefuncties van 460 punten. De toetsing van de basisscore aan de maximale relevante jaarinkomens berekend naar hun 'verantwoordelijkheidsradius' van de twee nieuwe directieleden kwam tot de bruto jaarinkomens (op basis van 12 maanden) van € 94.289 voor Joris Thijssen en € 62.712 voor Anna Schoemakers. Anna Schoemakers werkte parttime in 2016.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven voor de directeuren binnen het in de regeling opgenomen maximumbedrag. De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De genoemde belastbare vergoedingen/bijtellingen bestaan uit een tegemoetkoming in de kosten voor de ziektekostenverzekering en het verstrekken van een ov-jaarkaart. Aan de directeur/bestuurder zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de Staat van baten en lasten.

BEZOLDIGING DIRECTIE 2016

Alle bedragen zijn in euro's

Naam	Mevr. S. Borren
Functie	Directeur
Dienstverband	
Aard	bepaald
Uren	40
Percentage	100
Periode	1-01 t/m 31-08
Bezoldiging (EUR)	
Brutoloon/salaris	72.626
Vakantiegeld	6.147
Eindejaarsuitkering	-
Variabel jaarinkomen	-
Totaal bruto jaarinkomen	78.773
SV-lasten (werkgeversdeel)	- 16.802
Belastbare vergoedingen/bijstellingen	-
Pensioenlasten (werkgeversdeel)	17.622
Overige beloningen op termijn	-
Uitkeringen beëindigingen dienstverband	-
Totaal 2016 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	79.593
Totaal 2015 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	150.760

De totale loonkosten van de twee nieuwe directieleden bedragen € 61.296 voor de periode september-december. De lasten van de drie directieleden samen zijn in 2016 € 142.251. In 2015 waren de totale directielasten € 150.760. In 2016 is nog een voordeel in de sociale lasten voor Sylvia Borren meegenomen dat betrekking had op eerdere jaren.

BEZOLDIGING DIRECTIE 2016

Alle bedragen zijn in euro's

Naam	Mevr. A. Schoemakers	Naam	Dhr. J. Thijssen
Functie	Directeur	Functie	Directeur
Dienstverband		Dienstverband	
Aard	bepaald	Aard	bepaald
Uren	32	Uren	40
Percentage	80	Percentage	100
Periode	1-09 t/m 31-12	Periode	1-09 t/m 31-12
Bezoldiging (EUR)		Bezoldiging (EUR)	
Brutoloon/salaris	19.296	Brutoloon/salaris	29.012
Vakantiegeld	-	Vakantiegeld	-
Eindejaarsuitkering	-	Eindejaarsuitkering	-
Variabel jaarinkomen	-	Variabel jaarinkomen	-
Totaal bruto jaarinkomen	19.296	Totaal bruto jaarinkomen	29.012
SV-lasten (werkgeversdeel)	3.611	SV-lasten (werkgeversdeel)	3.369
Belastbare vergoedingen/bijstellingen	-	Belastbare vergoedingen/bijstellingen	-
Pensioenlasten (werkgeversdeel)	1.663	Pensioenlasten (werkgeversdeel)	4.028
Overige beloningen op termijn	-	Overige beloningen op termijn	-
Uitkeringen beëindigingen dienstverband	-	Uitkeringen beëindigingen dienstverband	-
Totaal 2016 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	24.570	Totaal 2016 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	36.409
Totaal 2015 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	-	Totaal 2015 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	-

PERSONEELSLASTEN

In de staat van baten en lasten verdelen we de personeelslasten over de verschillende hoofdgroepen volgens een vaste verdeelsleutel. In onderstaand overzicht specificeren we deze lasten.

SPECIFICATIE VAN DE PERSONEELSKOSTEN

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie
Lonen en salarissen	4.870.661	4.800.806	4.557.588
Sociale lasten	742.914	826.347	760.318
Pensioenlasten	477.644	469.931	430.262
Doorbelaste personeelskosten	- 107.690	- 370.491	- 88.296
Overige personeelskosten	206.293	273.349	204.467
Extern personeel	640.537	550.103	799.817
Personeelskosten	6.830.359	6.550.045	6.664.156

Doorbelaste personeelskosten zijn de kosten van medewerkers van Greenpeace Nederland die zijn gedetacheerd bij andere Greenpeace-kantoren.

Onder de overige personeelskosten staan onder meer de kosten van de ov-jaarkaart, die alle personeelsleden krijgen. Ook administreren we hier als negatieve kosten de tegemoetkomingen van het UWV voor zwangerschapsverlof en ziekengelden. De totale personeelskosten waren in 2016 hoger dan in 2015 en hoger dan de begroting. Dit kwam vooral door lagere doorbelaste kosten dan begroot. Er was in 2016 een hogere gemiddelde bezetting dan in 2015, echter wel lager dan begroot (zie ook formatie- en bezettingsoverzicht). In 2016 zijn de salarisschalen gecorrigeerd voor inflatie met 1,5 procent, zoals ook was opgenomen in de begroting.

SALARISSCHALEN 2016

Hieronder staan de bruto maandsalarissen in 2016 op een rij. Ze zijn ingedeeld naar salarisschaal en gaan uit van een aanstelling voor 40 uur per week. Achter elke schaal staan een minimum- en een maximumsalaris (afhankelijk van de werkervaring) en een aantal voorbeeldfuncties. Daarnaast ontvangen alle medewerkers 8,33 procent vakantiegeld.

Schaal II	€ 1.667 - 2.466: receptionist, medewerker repro
Schaal III	€ 1.838 - 2.827: afdelingsassistent, medewerker servicedesk
Schaal IV	€ 2.129 - 3.150: financieel medewerker, facilitair beheerder
Schaal V	€ 2.347 - 3.752: communicatiemedewerker, personeelsadviseur
Schaal VB	€ 2.531 - 4.050: actieleider, persvoorlichter, fondsenwerver
Schaal VI	€ 2.716 - 4.347: campagneleider
Schaal VII	€ 3.303 - 5.069: coördinator
Schaal VIII	€ 4.342 - 5.976: afdelingshoofd
Schaal IX	€ 5.369 - 7.467: directielid

FORMATIE- EN BEZETTINGSOVERZICHT

In onderstaand overzicht is het aantal medewerkers weergegeven per afdeling en unit, omgerekend in volledige arbeidsplaatsen (fte's). Daarnaast staan de bijbehorende kosten. Het organisatieschema van Greenpeace Nederland staat in het jaarverslag in de paragraaf Organisatie en bedrijfsvoering.

PERSONEELSOVERZICHT

Alle bedragen in euro's

Unit / afdeling	2016 Realisatie*		2016 Begroting		2015 Realisatie*	
	fte	kosten	fte	kosten	fte	kosten
Directie en staf	2,1	203	1,8	200	1,8	203
Databasemanagement	2,8	376	3,1	355	2,7	294
Behoud en upgrade	-	-	-	-	-	-
Werving overig	11,0	779	11,6	801	8,5	602
Coördinatie fondsenw. en relatiebeheer	1,8	159	2,7	242	3,2	336
Fondsenwerving en relatiebeheer	15,6	1.314	17,4	1.398	14,3	1.232
Oceanen en Giftige stoffen	4,3	306	4,0	278	4,1	284
Bossen en Food For Life	7,6	579	6,1	421	5,1	513
Klimaat & energie	6,3	415	9,6	593	6,5	463
Actie	6,4	409	6,3	418	6,0	392
Coördinatie campagnes/ programma's	3,6	377	3,5	159	3,5	274
Campagnes/ programma's	28,1	2.086	29,5	1.869	25,2	1.927
Cross media	10,8	729	9,3	575	9,6	564
Pers	3,2	257	3,2	242	3,1	251
Community development	5,6	316	9,2	436	8,6	487
Educatie	0,8	57	0,7	38	0,9	48
Coördinatie mobilisatie	5,6	422	5,4	402	5,8	407
Servicedesk	2,3	361	1,4	324	1,5	399
Mobilisatie	28,2	2.142	29,2	2.017	29,3	2.155
Facilitair en ICT	5,3	385	5,3	391	5,4	424
Financiën	3,9	325	4,0	248	3,4	330
Personeel en organisatie	2,6	187	2,6	186	3,1	225
Coördinatie bedrijfsvoering	2,7	189	2,8	240	1,9	167
Bedrijfsvoering	14,5	1.086	14,7	1.066	13,9	1.147
Greenpeace Nederland	88,5	6.831	92,6	6.550	84,5	6.664

*De realisatie is de gemiddelde bezetting per unit

De kosten zijn hoger dan begroot, vooral door de hogere lasten als gevolg van internationaal gedetacheerd personeel dat wordt bekostigd vanuit de afdeling campagnes en niet was begroot.

KOSTENVERDEELSTAAT

In de kostenverdeelstaat worden de directe en de indirecte kosten toegewezen op basis van het aantal medewerkers dat direct werkt aan de internationale of de nationale campagnes, aan mobilisatie, aan de werving van baten of aan de post Beheer en administratie. Conform bijlage III van Richtlijn 650 hebben we onze kosten gegroepeerd in negen clusters. Op basis van de verdeelsleutel worden deze kosten verdeeld over de hoofdgroepen van de Staat van baten en lasten.

KOSTENVERDEELSTAAT CONFORM BIJLAGE III RICHTLIJN 650

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	Internationale campagnes	Nationale campagnes	Communicatie en mobilisatie	Werving baten	Beheer en administratie	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie
1 Subsidies en bijdragen	11	1.042.078	3.894	16.536	364	1.062.882	-	1.116.144
2 Afdrachten	8.923.222	-	-	-	-	8.923.222	9.245.680	7.651.450
3 Aankopen en verwervingen	7.051	94.755	53.724	14.141	-	169.671	106.000	223.950
4 Uitbesteed werk	11.404	123.384	412.444	302.252	2.664	852.148	657.950	941.891
5 Publiciteit en voorlichting	122.177	1.073.595	607.585	3.436.423	220.616	5.460.396	5.320.505	5.187.776
6 Personeelskosten	166.874	2.320.075	2.514.337	1.025.186	803.886	6.830.359	6.550.045	6.664.156
7 Huisvestingskosten	2.219	249.497	250.651	97.456	74.556	674.378	695.400	659.769
8 Kantoor en algemene kosten	2.165	95.128	167.178	32.536	28.913	325.919	270.700	267.534
9 Afschrijving en rente	1.333	167.371	170.587	58.550	44.792	442.633	426.000	466.798
Totaal	9.236.456	5.165.883	4.180.398	4.983.080	1.175.791	24.741.608	23.272.280	23.179.469

De werving baten omvat tevens de kosten acties derden en kosten beleggingen van samen € 69.247.

De indirecte kosten zijn kosten voor personeelszaken (inclusief de ondernemingsraad), huisvesting, ICT en facilitaire zaken.

In 2016 droeg Greenpeace Nederland voor € 80.646 bij aan niet-Greenpeace-organisaties, waaronder NGO Platform on Shipbreaking, Groene 11, MVO Platform en een aantal kleinere bijdragen aan diverse organisaties.

KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is een overzicht van de geldmiddelen die in het afgelopen jaar beschikbaar zijn gekomen in combinatie met het gebruik van de geldmiddelen. Het overzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Ter vergelijking nemen we ook het kasstroomoverzicht van 2015 op.

In 2015 was er een geplande negatieve kasstroom van € 1,3 miljoen door onder andere de betaling aan Questionmark van € 1,0 miljoen en een betaling uit de reserves aan onze internationale campagnes van nog eens € 1,0 miljoen. Bij de kasstroom uit financieringsactiviteiten is per saldo bijna € 0,6 miljoen aan effecten van de Triodos-portefeuille omgezet in liquiditeiten. Uit financieringsactiviteiten is een positieve kasstroom gekomen. We hebben het deel van de effecten ‘ontvangen’ en ook uit de reserves en fondsen een deel verkregen per einde jaar en gedurende het jaar, zoals hiervoor gemeld.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Directie en de Raad van Toezicht van Stichting Greenpeace Nederland

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING

Ons oordeel:

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Greenpeace Nederland (hierna ‘de stichting’) te Amsterdam (hierna ‘de jaarrekening’) gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Greenpeace Nederland per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 ‘Fondsenwervende instellingen’.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Greenpeace Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- het verslag van de Raad van Toezicht;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amstelveen, 7 april 2017

KPMG Accountants N.V.

E. Breijer RA

RESULTAATBESTEMMING

In de statuten is geen bepaling voor de resultaatbestemming opgenomen.

BIJLAGE

BIJLAGE 1: RAAD VAN TOEZICHT

De raad van toezicht heeft naast de gebruikelijke functies van voorzitter, vicevoorzitter en secretaris twee leden die deel uitmaken van de auditcommissie van Greenpeace Nederland en één lid dat deel uitmaakt van de trustees van Greenpeace International.

Per 1 januari 2016 bestaat de, onbezoldigde, raad van toezicht van Greenpeace Nederland uit:

Dien de Boer-Kruyt, voorzitter (tot 6 juli 2016)

- Lid van de raad van toezicht (voorheen bestuur) en voorzitter sinds maart 2010.
- Beroep: professioneel bestuurder, persoonlijk adviseur en organisator van leiderschapscurcussen.
- Relevante nevenfuncties: commissaris op voordracht van de OR bij Allianz NL, Douwe Egberts NL; commissaris Hooge Raedt; in de raad van toezicht van 'The Waste Transformers' (een social venture die restafval omzet in hoogwaardige groene energie); vice-voorzitter stuurgroep China – The Netherlands voor duurzame en getijdenenergie via Dynamic Tidal Power, samenwerking met onder andere Europa en Korea.

Chris Fentener van Vlissingen, voorzitter (m.i.v. 6 juli 2016)

- Lid van de raad van toezicht sinds maart 2014, plaatsvervangend voorzitter vanaf juni 2015- 6 juli 2016 en van mei 2015 – juli 2016 lid van de auditcommissie.
- Trustee van Greenpeace International Council vanaf juni 2015.
- Beroep: interim bestuurder/manager, online ondernemer, adviseur en onderzoeker bij De Collectieve Code en associate partner bij Holland Consulting Group.
- Relevante nevenfuncties: lid Raad van Commissarissen van woningcorporatie Dudok Wonen in Hilversum.

Martine Bosman, secretaris

- Lid van de raad van toezicht sinds september 2013.
- Beroep: zelfstandig jurist en adviseur.
- Relevante nevenfunctie: secretaris Commissie Ongewenst Gedrag FNV Bondgenoten.

Bas Luten

- Lid van de raad van toezicht (voorheen bestuur) en voorzitter van de auditcommissie sinds januari 2009.
- Beroep: CFO bij Lekkerland Nederland.
- Relevante nevenfuncties: geen.

Marlies de Ruyter de Wildt - van Ditshuizen

- Lid Raad van Toezicht / plaatsvervangend voorzitter sinds 6 juli 2016 / tijdelijk lid auditcommissie (tot maart 2017)
- Beroep: Oprichter en eigenaar Buro Yousten
- Nevenfuncties: Voorzitter Raad van Toezicht Hersenstichting, Lid Raad van Toezicht Bevolkingsonderzoek Zuid West, Lid Raad van Advies Michiel de Ruyter Stichting

Sigrid Baas

- Lid Raad van Toezicht sinds 6 juli 2016
- Beroep: Co-founder en Managing Director van crowdfunding start-up JustGiving (tot 1 mei 2016)
- Nevenfuncties: Bestuurslid Montessori Waalsdorp, Den Haag

Hann Verheijen

- Lid Raad van Toezicht sinds 6 juli 2016
- Beroep: Credit director / member managing board Oikocredit UA
- Relevante nevenfuncties: geen

GREENPEACE

Greenpeace is een internationale milieuorganisatie die door onderzoek, overleg en actie werkt aan een duurzaam evenwicht tussen mens en milieu.

© 2016 - **Stichting Greenpeace Nederland**

Postbus 3946

1001 AS Amsterdam

0800 422 33 44

info@greenpeace.nl

www.greenpeace.nl

KvK nummer: 41198809

Dit jaarverslag is – aangevuld met foto's – ook online beschikbaar op www.greenpeace.nl/jaarverslag2016

Foto cover @ Greenpeace / Bas Beentjes